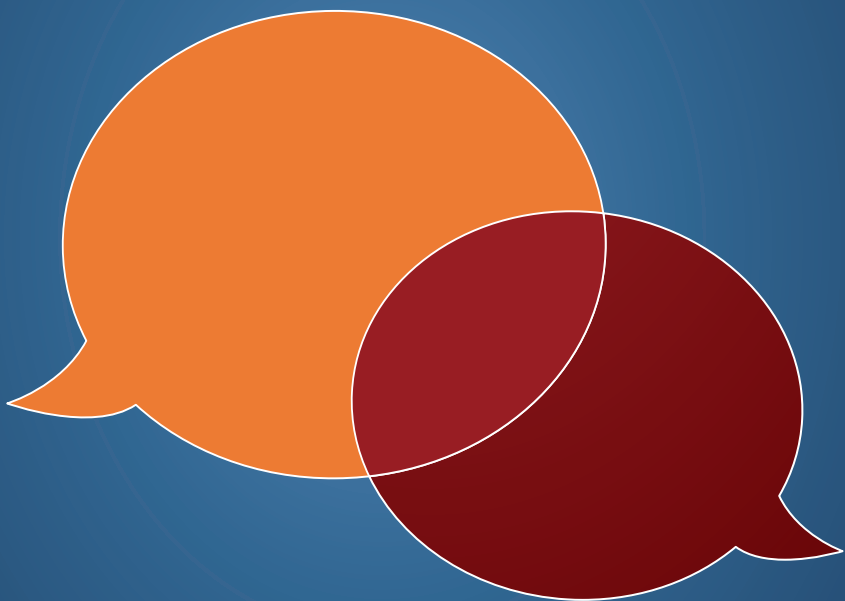

БЪЛГАРСКИ ЦЕНТЪР
ЗА НЕСТОПАНСКО
ПРАВО

ЗАКОН ЗА ЮРИДИЧЕСКИТЕ ЛИЦА С НЕСТОПАНСКА ЦЕЛ

Въпроси и отговори

БЪЛГАРСКИ ЦЕНТЪР
ЗА НЕСТОПАНСКО
ПРАВО

ЗАКОН ЗА ЮРИДИЧЕСКИТЕ ЛИЦА С НЕСТОПАНСКА ЦЕЛ

Въпроси и отговори

Преработено и допълнено издание

Български център за нестопанско право, 2018 ©

Всички авторски права върху текста на публикацията са запазени за Български център за нестопанско право. БЦНП допуска използване на отделни текстове с единствено условие да бъде цитиран източникът.

БЪЛГАРСКИ ЦЕНТЪР ЗА НЕСТОПАНСКО ПРАВО

Български център за нестопанско право (БЦНП) е създаден през юли 2001 г. за осъществяване на дейност в обществена полза. БЦНП е местният

партньор на Международния център за нестопанско право (ICNL) със седалище във Вашингтон и на Европейския център за нестопанско право (ECNL) със седалище в Будапеща.

Мисията на БЦНП е да оказва подкрепа при изработване и прилагане на закони и политики с цел развитие на гражданското общество, гражданско участие и добро управление в България. БЦНП следва мисията си с разбирането, че развитието на правната рамка на нестопанските организации е основен механизъм за създаване на независимо и проспериращо гражданско общество. БЦНП насърчава прозрачността, отчетността и създаването на подходяща структура на управление на юридическите лица с нестопанска цел в България.

ЗА ПОВЕЧЕ ИНФОРМАЦИЯ:

Български център за нестопанско право
1000 София, България, ул. Христо Белчев 3
тел.: (+359 2) 981 66 17; (+359) 888 51 99 91
ел. поща: info@bcnl.org www.bcnl.org

AMERICA FOR BULGARIA FOUNDATION

Настоящата книжка се издава от Български център за нестопанско право по проект „Продължаваща и разширена подкрепа за организациите на гражданското общество“, финансиран с грант от фондация „Америка за България“.

Всички мнения и твърдения, изразени в това или във всяко друго издание на Български център за нестопанско право, са на техния автор и/или издател и не отразяват непременно възгледите на Фондация „Америка за България“ или на нейните директори, служители или представители.

All the views and assertions expressed in this and other Bulgarian Center for Not-for-Profit Law publications are those of the author and/or of the publisher and they do not necessarily represent the views of the America for Bulgaria Foundation or any of its directors, employees or representatives.

СЪДЪРЖАНИЕ

ВМЕСТО УВОД	8
I. ОБЩА ЧАСТ	12
1. Какво урежда Законът за юридическите лица с нестопанска цел?	12
2. Може ли да се сдружават граждани, без да се регистрират по ЗЮЛНЦ?	13
3. Читалищата, профсъюзите, вероизповеданията и политическите партии ЮЛНЦ ли са?	13
4. Културните и спортните организации ЮЛНЦ ли са?	15
5. Как държавата подкрепя ЮЛНЦ – данъчни облекчения, финансираня и други привилегии?	16
6. Каква е допустимата намеса на съда в дейността и вземането на решения в ЮЛНЦ?	18
7. Какви видове ЮЛНЦ предвижда ЗЮЛНЦ?	19
8. Каква е разликата между фондациите и сдруженията?	20
9. Кой може да бъде учредител на ЮЛНЦ?	21
10. Може ли общината и държавата да бъдат учредители и да участват в ЮЛНЦ?	21
11. Какво представляват върховните, управителните, изпълнителните и допълнителните органи на ЮЛНЦ?	21
12. Какви са правата и задълженията на членовете на ЮЛНЦ, респективно на членовете на органите на ЮЛНЦ?	22
13. Каква отговорност носят членовете на органите на ЮЛНЦ?	24
14. Може ли ЮЛНЦ да плаща възнаграждения на членовете на органите си и има ли задължение за това?	24
15. Какво представляват клоновете на местни и чуждестранни ЮЛНЦ?	25
16. Как чужденци могат да извършват дейност с нестопанска цел в България?	27
17. Може ли ЮЛНЦ да извършват политическа дейност?	28
18. Може ли ЮЛНЦ да извършват религиозна дейност?	29
19. Може ли ЮЛНЦ да извършват синдикална дейност?	29

II. РЕГИСТРАЦИЯ	30
20. Кога възниква ЮЛНЦ и как се регистрира?	30
21. Какъв е смисълът от регистрацията на ЮЛНЦ в Агенция по вписванията?	34
22. От кой момент ЮЛНЦ може да поема права и задължения?	35
23. Колко време отнема регистрацията на едно ЮЛНЦ?	36
24. Как се правят справки и откъде може да се намери информация за вписани ЮЛНЦ?	36
25. Кога трябва да се заявят промени в Регистъра на ЮЛНЦ и какви са процедурите?	37
26. Какви допълнителни регистрации трябва да направят ЮЛНЦ след регистрацията в Регистъра на ЮЛНЦ	39
III. ЦЕЛИ И ДЕЙНОСТИ НА ЮЛНЦ	41
27. Какви цели може да има ЮЛНЦ?	41
28. Какъв вид дейност извършват ЮЛНЦ?	41
29. Какво представлява стопанската дейност на ЮЛНЦ?	42
30. Как можем да различим дали една дейност е стопанска или нестопанска?	43
31. Може ли ЮЛНЦ да учредява или участва в търговско дружество?	44
32. Какви отчети трябва да подава ЮЛНЦ, пред кого и в какви срокове?	46
32а. Как се публикуват годишни финансови отчети (ГФО) от ЮЛНЦ в частна полза в Регистъра на ЮЛНЦ към Агенция по вписванията	48
33. В кои случаи ЮЛНЦ подлежат на независим одит?	52
IV. СДРУЖЕНИЕ	53
34. Как се учредява сдружение?	53
35. Какво представлява Уставът на едно сдружение и какво трябва да съдържа той?	53
36. Какво следва да се заяви за вписване в Регистъра на ЮЛНЦ към Агенция по вписванията при регистрацията на сдружение?	55

37. Кой взема решенията в сдружението?.....	61
38. Как взема решения Общото събрание на сдружението?.....	63
39. Как взема решения Управителният съвет на сдружението?	64
40. Какви са вътрешно организационните актове на сдружението?	65
41. Кой, как и кога може да обжалва решения на органите на сдружение?	66
V. ФОНДАЦИЯ	67
42. Как се учредява фондация?	67
43. Какво представлява Учредителният акт на фондацията?.....	67
44. Какво следва да се заяви за вписване в Регистъра на ЮЛНЦ към Агенция по вписванията при регистрацията на фондация?.....	68
45. Какво представляват запазените права на учредителите при фондацията?.....	74
46. Кой взема решенията във фондацията?	74
47. Как вземат решения органите на фондацията?	75
48. Какви са вътрешноорганизационните актове на фондацията?.....	76
VI. ОБЩЕСТВЕНА И ЧАСТНА ПОЛЗА	78
49. Какво означава определянето на едно ЮЛНЦ за извършване на дейност в частна или в обществена полза?.....	78
50. Къде следва да се заяви, че ЮЛНЦ се е самоопределило в обществена полза?	78
51. Кога може да бъде отказано вписване от Регистъра на ЮЛНЦ към Агенция по вписванията на обстоятелството, че ЮЛНЦ се е самоопределило в обществена полза?.....	79
52. Подлежи ли на отмяна определянето в частна или обществена полза?	79
53. Какви са законовите изисквания спрямо ЮЛНЦ в обществена полза?.....	80
54. Какво представляват годишният финансов отчет и годишният финансов доклад на ЮЛНЦ в обществена полза?.....	81

55. Какви са процедурата и сроковете за обявяване на годишните доклади и отчети на ЮЛНЦ в обществена полза в Регистъра на ЮЛНЦ?.....	82
56. Какво представлява „временно спиране на статута в обществена полза“?	85
57. Какви са последиците от системното неподаване на годишните доклади и финансови отчети на ЮЛНЦ в обществена полза?.....	85
58. Какви са правилата за избягване на конфликта на интереси при разходване на имуществото на ЮЛНЦ в обществена полза?.....	86
59. Какви са отношенията между ЮЛНЦ в обществена полза и държавата?.....	87
60. Какви задължения имат ЮЛНЦ в частна полза към държавата?.....	89

VII. ПРЕКРАТЯВАНЕ 91

61. Кога се прекратяват ЮЛНЦ?	91
62. Кой може да иска прекратяване?	91
63. Какви етапи включва процедурата по прекратяване чрез ликвидация на ЮЛНЦ?	93
64. Какво става с имуществото на прекратените ЮЛНЦ?	94
65. Какви са изискванията за съхраняване на документация на ЮЛНЦ и къде се съхранява тази документация след тяхното прекратяване?	95

ПРИЛОЖЕНИЯ..... 97

Закон за юридическите лица с нестопанска цел.....	97
Закон за Търговския регистър и Регистъра на юридическите лица с нестопанска цел (извадки)	121
Тарифа за държавните такси, събирани от Агенция по вписванията (извадки)	142

ВМЕСТО УВОД

Настоящото издание представя актуалния правен режим за учредяването на юридическите лица с нестопанска цел (ЮЛНЦ) и тяхната дейност в България към 1 януари 2018 г., след влизането в сила на последните изменения в Закона за юридическите лица с нестопанска цел (ЗЮЛНЦ).

Целта на публикацията е да даде отговори на ясен и достъпен език на повечето въпроси, свързани с актуалните процедури по регистрация и вписване на промени на гражданските организации, както и с извършването на нестопанска и стопанска дейност от тях. Изданието е част от поредица публикации на Български център за нестопанско право, свързани с правната рамка на ЮЛНЦ. Целта ни е тази книга да се превърне в полезно помагало за всеки, който желае да учреди или участва в ЮЛНЦ, както и за ръководителите и служителите на вече съществуващи организации.

Положили сме усилия да представим последователно основните въпроси, възникващи при учредяването на неправителствените организации в България и осъществяваната от тях дейност. В материала са включени въпроси и отговори за:

- Видовете ЮЛНЦ и общите за всички тях проблеми като например отговорността на членовете на управителния орган, възможността чужденци да извършват нестопанска дейност в България и други подобни;
- Процедурите по регистрация и прекратяване на ЮЛНЦ;
- Целите и дейността на ЮЛНЦ;
- Същността и разликите между статутите на обществената и частната полза.

Последните промени в ЗЮЛНЦ бяха приети през септември 2016 г. и с тях се даде зелена светлина на **регистърната реформа** на ЮЛНЦ. Реформата се изразява в промяна на компетентния орган за регистрация на юридическите лица с нестопанска цел, клонове на чуждестранни ЮЛНЦ и читалищата. Съдът се заменя от Агенция по вписванията като регистърен орган. За вписаните в окръжните съдилища към 31 декември 2017 г. ЮЛНЦ, клонове на чуждестранни ЮЛНЦ и чи-

талица е предвиден 3-годишен период (от 01.01.2018 г. до 31.12.2020 г.), в рамките на който те следва да се пререгистрират в Агенцията. Основните цели на регистърната реформа, които тя се очаква да постигне, са:

- Намаляване на административната тежест за ЮЛНЦ – по-бързи процедури и кратки законово установени срокове за регистрация на нови ЮЛНЦ (извършва се за 3 дни), за вписване на промени и заличаване на обстоятелства по партидата на всяка организация; възможност за електронно подаване на документи при двойно по-ниски държавни такси;
- Повишаване на публичността и прозрачността на ЮЛНЦ – Регистърът на юридическите лица с нестопанска цел (Регистър на ЮЛНЦ) към Агенция по вписванията ще бъде електронен и публично достъпен; всеки ще може да прави онлайн справки по основните обстоятелства за дадена организация (наименование, ЕИК, седалище и адрес, органи и членове на управителния орган, представляващи, цели, предмет на дейност и предмет на допълнителна стопанска дейност, статут в обществена или в частна полза, клонове, годишни отчети и доклади и други обстоятелства);
- Подобряване на отчетността на ЮЛНЦ – финансовите отчети (за всички ЮЛНЦ) и годишните доклади (за организациите в обществена полза) ще се подават и обявяват в Регистъра на ЮЛНЦ към Агенция по вписванията.

Процедурните правила за пререгистрация, регистрация, вписване на промени и обявяване на актове в Регистъра, освен в ЗЮЛНЦ, се съдържат и в Закона за търговския регистър и регистъра на юридическите лица с нестопанска цел (ЗТРРЮЛНЦ). Допълнителни детайли по отделните процедури са предвидени в Наредба №1 от 14 февруари 2007 г. за водене, съхраняване и достъп до Търговския регистър и до Регистъра на юридическите лица с нестопанска цел.

Извън обхвата на регистърната реформа остават политическите партии, вероизповеданията, синдикалните и работодателските организации, за които регистърен орган остава окръжният съд по седалището им, както бе до момента.

Основни промени, които настъпват с измененията в ЗЮЛНЦ след 1 януари 2018 г., са следните:

- Всяка организация, която е била учредена и вписана в окръжен съд преди 1 януари 2018 г., ще има срок от 3 години (до 31 декември 2020 г.) да се пререгистрира в Регистъра на ЮЛНЦ към Агенция по вписванията.
- Всеки, който иска да регистрира ЮЛНЦ – сдружение, фондация (в това число спортен клуб), читалище, училищно настоятелство или клон на чуждестранно ЮЛНЦ в България – ще подава документите за регистрация в Регистъра на ЮЛНЦ към Агенция по вписванията;
- Отпада задължението за отделна регистрация в Регистър БУЛСТАТ. Вместо код по БУЛСТАТ ЮЛНЦ ще получават единен идентификационен код (ЕИК);
- Всяка организация, която желае да направи промени в някое от обстоятелствата и документите, които по закон подлежат на вписване и обявяване, ще заявява тези промени в Регистъра на ЮЛНЦ към Агенция по вписванията;
- Документите за регистрация, пререгистрация и вписване на промени ще могат да се подават по електронен път с електронен подпис. Организациите, които желаят да подават заявленията си на хартия, ще могат да ползват всеки един от офисите на Агенция по вписванията в страната, независимо къде е от седалището им;
- Ясно разграничение на това кой може да бъде „заявител“ пред Агенция по вписванията и това кой може да бъде подател на документите. Под „заявител“ се има предвид лицето, което може да подпише заявленията;
- Въведени са нови размери на таксите за регистрация, за вписване на промени и за обявяване на документи, за запазване на наименование на бъдеща организация и за други услуги, предоставяни от Агенция по вписванията. В края на публикацията сме включили отделно приложение, което представя новите такси, които следва да се заплащат при регистрация, вписване на промени и обявяване на актове на ЮЛНЦ в Регистъра. Читалищата са освободени от заплащането на тези такси.

В края на изданието са публикувани и текстът на Закона за юридическите лица с нестопанска цел (ЗЮЛНЦ), актуален към 1 януари 2018 г., на Закона за търговския регистър и регистъра на юридическите лица с нестопанска цел (ЗТРПЮЛНЦ) и споменатата таблица с държавните такси, събирани от Агенцията по вписванията, съгласно Тарифата за държавни такси, актуална към 1 януари 2018 г.

Процедурите по пререгистрация на ЮЛНЦ, която следва да се извърши в следващите 3 години (до 31 декември 2020 г.), и разяснения на някои важни за организациите въпроси в тази връзка (като например наименованията на вече съществуващите организации, информацията, която е публикувана до момента в Централния регистър, и нейната съдба и други подобни) са включени в отделна публикация: http://bcnl.org/uploadfiles/documents/Preregistration_Q%26A_2018.pdf

I. ОБЩА ЧАСТ

1. Правото на сдружаване и какво се урежда в Закона за юридическите лица с нестопанска цел?

Правото на сдружаване е основно конституционно право на гражданите. То се упражнява чрез създаване на обединения на граждани, които си поставят различни нестопански по своя характер цели – образователни, правозащитни, политически, религиозни и др. Създадените обединения от граждани могат да имат качеството *юридическо лице*, т.е. организационна форма, призната от правния ред. Според вида и целите си тези обединения могат да бъдат сдружения, фондации, политически партии, синдикати, вероизповедания, читалища и други. От друга страна, законодателството не забранява подобни обединения да съществуват и като неформални структури на гражданското общество, които на основата на свободата на договарянето чрез споразумение между отделните граждани да имат собствени правила за начина, по който ще постигат поставените от тях нестопански цели.

ЗЮЛНЦ е общ закон, който регламентира основните форми на ЮЛНЦ – фондация и сдружение. За другите видове юридически лица с нестопанска цел има отделни закони – Закон за политическите партии, Закон за вероизповеданията, Закон за народните читалища и други. Партиите, вероизповеданията и синдикатите са специални видове ЮЛНЦ и специалните закони, които ги уреждат, препращат към ЗЮЛНЦ за неуредените въпроси или за режима на регистрацията им.

ЗЮЛНЦ урежда необходимите правни стъпки за придобиване и загубване качеството на юридическо лице с нестопанска цел (ЮЛНЦ) – учредяване, регистрация, устройство, дейност и прекратяване. Със ЗЮЛНЦ се въвежда за първи път делението на организации в обществена и частна полза и свързаните с това разлики при тяхното възникване, структура, дейност и прекратяване. Според общите положения в закона ЮЛНЦ могат да извършват допълнителна стопанска дейност, която е пряко свързана с предмета на основната им дейност и като използват прихода за постигане на определените в устава или учредителния акт цели. ЮЛНЦ, регистрирани по общия ред на ЗЮЛНЦ, не могат да извършват политическа, религиозна и синдикална дейност. Както бе споменато по-горе, за тези особени видове ЮЛНЦ следва да се спазят специалните изисквания на законите, които ги регламентират.

С измененията в ЗЮЛНЦ от септември 2016 г. на законово ниво се предвиди засилване на ролята на държавата в подкрепа развитието на гражданското общество. Освен чрез данъчни и други финансови и икономически облекчения за ЮЛНЦ, определени за извършване на дейност в обществена полза, е предвидена възможността за предоставяне на публични средства за насърчаване и финансова подкрепа на граждански инициативи с обществено значение. Съгласно промените в ЗЮЛНЦ Министерски съвет следва да приеме и периодично да актуализира Стратегия за подкрепа на развитието на гражданските организации в Република България.

2. Може ли да се сдружават граждани, без да се регистрират по ЗЮЛНЦ?

Подобна възможност е свързана с конституционното право на сдружаване и свободата под каква форма това да бъде направено. Неформалните обединения на граждани не се регистрират по ЗЮЛНЦ. На общо основание гражданите могат да се обединяват, без това да е свързано с възникването на отделен правен субект. Неформалните обединения имат свободата да определят как да се организират, без да е необходимо спазването на формални процедури. При регистрираните по ЗЮЛНЦ организации има възникнал нов субект – юридическо лице, отделен от лицата, които са го създавали, членуват в него или формират органите му. Този нов правен субект може самостоятелно да встъпва в отношения с трети лица, да поема права и задължения, да има и управлява собствено имущество.

При неформалните обединения няма отделен правен субект. Те не могат да действат като една отделна организация, която от свое име да участва в гражданския оборот, а поеманите права и задължения са от името и за сметката на отделните лица, участващи в обединението.

3. Читалищата, профсъюзите, вероизповеданията и политическите партии ЮЛНЦ ли са?

Читалищата, профсъюзите, вероизповеданията и политическите партии са отделни форми на обединения на гражданите, които се различават както по отношение на предмета на извършваната дейност, така и по поставените цели. Именно тези особености са основанието за прие-

¹ Законодателството, разгледано в тази част е актуалното към 30.11. 2017 г.

мане на различни нормативни актове, които регулират съответния вид организации. В преходните и заключителните разпоредби на ЗЮЛНЦ изрично е поставено изискване организациите, които имат за цел извършването на политическа, синдикална и религиозна дейност, да се уреждат с отделен закон.

Според Закона за народните читалища *народните читалища* са традиционни самоуправляващи се български културно-просветни сдружения, които изпълняват и държавни културно-просветни задачи. В тяхната дейност могат да участват всякакви физически лица без оглед на ограничения на възраст и пол, политически и религиозни възгледи и етническо самосъзнание. Те са особен вид ЮЛНЦ, на които са възложени специални културно-просветни функции. Читалищата придобиват качеството на юридическо лице с вписването им в Регистъра на ЮЛНЦ към Агенция по вписванията.

Според Кодекса на труда на *синдикалните организации* са възложени функции по защита правата на трудещите се и представителство на техните интереси. Въпреки че според кодекса спрямо тях се прилага редът за регистрация на сдруженията с нестопанска цел, синдикалните организации са отделен вид юридически лица, които по силата на закона имат други цели и задължения. Синдикалните и работодателските организации се регистрират в окръжния съд по седалището им.

Според Закона за политическите партии *политическите партии* са доброволни сдружения на български граждани с избирателни права, които съдействат за формиране и изразяване на политическата воля на гражданите чрез избори или по други демократични начини. За неуредените в специалния закон въпроси се прилага ЗЮЛНЦ. Това обаче не превръща политическите партии в сдружения с нестопанска цел. Те имат конституционно и законово определени функции, които ги отличават от ЮЛНЦ. В самия конституционен текст е направено това разграничение: сдруженията на гражданите, включително синдикалните организации, не могат да си поставят политически цели и да извършват политическа дейност, присъщи само на политическите партии. Политическите партии се вписват в регистрите на окръжните съдилища по седалището им.

Според Закона за вероизповеданията *вероизповедание* е съвкупността от верски убеждения и принципи, религиозната общност и нейната религиозна институция. „Религиозна общност“ е доброволно обединение на физически лица за изповядване на дадена религия, извършване на богослужение, религиозни обреди и церемонии. „Религиозна институция“ е регистрираната в съгласие със Закона за вероизповеданията

религиозна общност, която има качеството на юридическо лице, свои ръководни органи и устав. Софийският градски съд води публичен регистър на вероизповеданията със статут на юридически лица. Предвидена е възможност след предварително съгласие на съответната религиозна институция да могат да се създават отделни ЮЛНЦ за подпомагане и популяризиране на определено вероизповедание, които нямат право да осъществяват дейност, представляваща публично практикуване на вероизповедание. От изложеното може да се направи изводът, че вероизповеданията не са ЮЛНЦ, а са особен вид юридически лица, които се регулират от разпоредбите в Закона за вероизповеданията.

4. Културните и спортните организации ЮЛНЦ ли са?

Културните организации са особен вид ЮЛНЦ. Това са организации, чиито основни дейности са свързани със създаването, разпространяването и опазването на културните ценности, напр. музеи, галерии, театри. По формата си на собственост културните организации биват държавни, общински, частни или със смесено участие. Дейност като частна културна организация могат да осъществяват лица, регистрирани по реда на Търговския закон, ЗЮЛНЦ или Закона за кооперациите. Това означава, че културната организация може да има някоя от правно-организационните форми, предвидени в тези закони – търговско дружество, фондация, сдружение или кооперация. Когато е регистрирана като фондация или сдружение, културната организация следва изискванията на ЗЮЛНЦ по регистрация, устройство и прекратяване. Специални закони като Закона за развитие и закрила на културата, Закона за културното наследство и др. регламентират дейността на съответната културна институция. В този смисъл, с оглед специфичната дейност и цели на културната организация се приема, че тя не е типично ЮЛНЦ.

Спортните организации се регламентират в Закона за физическото възпитание и спорта. Спортните организации са юридически лица, които осъществяват тренировъчна, състезателна и организационно-административна дейност по един или няколко вида спорт и развиват и популяризират физическото възпитание и спорта. Спортните организации се делят на спортни клубове, спортни федерации и национални спортни организации. ЗЮЛНЦ е приложим по отношение на спортните организации, доколкото, за да възникне една спортна организация, е необходимо да бъде регистрирана като юридическо лице с нестопанска цел съобразно неговите разпоредби. Изключение прави единствено възмож-

² Законодателството, разгледано в тази част е актуалното към 30.11. 2017 г.

ността професионални спортни клубове да се регистрират, освен като сдружения, и като акционерни дружества, в който случай ще се прилага Търговският закон.

Спортните организации, също както и културните, не са типични ЮЛНЦ, макар и да имат същата правно-организационна форма. Културните и спортните организации преследват специфични цели и извършват специфични дейности. Специални закони уреждат дейността им.

5. Как държавата подкрепя ЮЛНЦ – данъчни облекчения, финансираня и други привилегии?

ЗЮЛНЦ установява като ангажимент на държавата провеждането на политика в подкрепа на развитието на гражданските организации в страната и създаването на условия за насърчаване и финансова подкрепа на граждански инициативи. Законът създава общата възможност държавата да подпомага и да насърчава ЮЛНЦ, определени за извършване на дейност в обществена полза, чрез данъчни и други финансови и икономически облекчения, както и финансираня, предвидени в съответните специални закони и при съобразяване с правилата за държавните помощи. Такива данъчни облекчения има приети в Закона за данъците върху доходите на физическите лица, Закона за местните данъци и такси, Закона за корпоративното подоходно облагане, Закона за данъка върху добавената стойност.

ЗЮЛНЦ предвижда Министерски съвет да приеме и периодично да актуализира *Стратегия за подкрепа на развитието на гражданските организации*. Законът урежда и ежегодно да се предвиждат и разходват средства от държавния бюджет с цел насърчаване и финансова подкрепа на проекти с обществено значение, на ЮЛНЦ в обществена полза. Тези средства всяка година следва да бъдат предвиждани в Закона за приемане на държавния бюджет на Република България. Разходването им е следва да се осъществява по правила и ред, приети от Съвета за развитие на гражданското общество.

С последните изменения на ЗЮЛНЦ се регламентира, че към Министерски съвет се създава Съвет за развитие на гражданското общество, чиято основна задача е разработването и провеждането на политики за подкрепа на развитието на гражданското общество. Съставът на Съвета включва 15 члена. За председател на Съвета ЗЮЛНЦ определя заместник министър-председателя, отговорен за изпълнение на Стратегията. Освен него в състава се включват и още 14 членове – ЮЛНЦ в общест-

вена полза, определени по прозрачна и състезателна процедура за номиниране и избор. Законът изисква тези ЮЛНЦ в обществена полза да имат опит в осъществяване на дейности в обществена полза в подкрепа на развитието на гражданското общество и гражданското участие минимум 5 години. Представителите на избраните за членове на Съвета организации не получават възнаграждение за дейността си. Те, организациите, които представляват в Съвета, както и свързаните с тях лица, също така не могат да участват с проекти за финансиране пред Съвета. Членовете на Съвета се избират с мандат от 3 години. Председателят на Съвета няма право да гласува при вземането на решения от Съвета. Останалите правила за дейността на Съвета се регламентират в правилник, приет от Министерски съвет.

Съветът има правомощията да:

1. дава становища по всички проекти на нормативни актове, стратегии, програми и планове, които се отнасят до дейността на гражданските организации;
2. координира и следи за изпълнението на Стратегията за подкрепа на развитието на гражданските организации в Република България и Плана за действие по Стратегията;
3. предлага на Министерския съвет план за действие, включително финансов, за изпълнение на Стратегията за всяка следваща година и прави преглед и оценка на изпълнението ѝ;
4. събира информация за финансирането на гражданските организации с публични средства с цел определяне на ефективността на отпусканите средства;
5. прави ежегоден преглед на потребностите и проблемите на гражданските организации, както и на техните резултати и постижения;
6. подпомага процеса на взаимодействие между държавната и местните власти и гражданските организации;
7. определя приоритетите и приема правилата и процедурите, както и разпределя средствата за насърчаване и финансова подкрепа на проекти с обществено значение на юридически лица с нестопанска цел за осъществяване на общественополезна дейност.

За своята дейност Съветът ежегодно в срок до 30 юни се отчита пред Министерския съвет, като представя и отчет за изразходваните средства и постигнатите резултати.

6. Кога държавата може да се намеси в дейността и вземането на решения в ЮЛНЦ?

В законодателството ни са уредени изрично хипотезите, когато държавата може да се намесва в или да упражнява контрол върху дейността на ЮЛНЦ.

Законът предвижда, че едно ЮЛНЦ следва да се подчинява на определени изисквания при неговото учредяване, устройство и дейност. Ако ЮЛНЦ е създадено при неспазване на тези правила или ако впоследствие извършва дейност, която противоречи на Конституцията, на законите и на добрите нрави, всяко заинтересовано лице или прокурора, може да сезира окръжния съд по седалище на ЮЛНЦ с искане за неговото прекратяване. За дейност, която противоречи на закона, ще се считат и случаите, в които ЮЛНЦ в обществена полза системно не е подавало годишни доклади и отчети. Извършвайки проверка дали и доколко учредяването и дейността на ЮЛНЦ са законосъобразни, окръжният съд по седалището на ЮЛНЦ дава до 6-месечен срок за отстраняване на основанията за прекратяване и неговите последици. Ако в този срок указанията не бъдат изпълнени, съдът назначава ликвидатор и изпраща решението за прекратяване на ЮЛНЦ на Агенцията по вписванията, която служебно вписва прекратяването в Регистъра на ЮЛНЦ.

ЗЮЛНЦ предвижда и едно особено основание за намеса на държавата в дейността на ЮЛНЦ – ако ЮЛНЦ е включено в списъка по чл. 5 от Закона за мерките срещу изпирането на пари или има данни, че подпомага терористична дейност. В тези случаи окръжният съд може да бъде сезиран с иск на главния прокурор за прекратяване на организацията (виж въпрос 62).

Освен при извършване на дейност, която противоречи на Конституцията, законите и добрите нрави, при сдруженията ЗЮЛНЦ предвижда решенията на общото събрание да подлежат на съдебен контрол относно тяхната законосъобразност и съответствие с устава. Този контрол може да бъде иницииран от всеки член на сдружението или на негов орган или от прокурора в едномесечен срок от узнаването, но не по-късно от една година от датата на вземане на решението.

При фондациите, ако са нужни действия за изменение или допълнение на учредителния акт и е невъзможно те да бъдат извършени от учредителя или по установен от него или закона ред, окръжният съд по седалището на фондацията извършва това по искане на заинтересованите страни. В този случай съдът е длъжен да се съобрази с волята, из-

разена с учредителния акт. Също така, ако органите на фондацията не могат да попълнят състава си и това би затруднило дейността на фондацията, всяко лице от състава им, както и всеки, който би се ползвал от дейността на фондацията, може да поиска от съда да попълни състава на органите, като се съобрази с волята в учредителния акт. Специфични случаи за намеса на съда при фондациите са предвидени, когато лицето, за което има запазени права във фондацията, не ги упражнява с необходимата грижа или е в трайна невъзможност да ги упражнява. Тогава, по искане на управителния орган на фондацията, съдът може да постанови тези права да бъдат предоставени на съответния орган на фондацията за известен период или завинаги. Решенията на съда за промени и актуалният учредителен акт се изпращат за вписване до Регистъра на ЮЛНЦ към Агенция по вписванията.

Други органи, чрез които държавата може да следи отчетността на ЮЛНЦ са:

- Националната агенция за приходите във връзка с данъчното отчитане и облагане на ЮЛНЦ;
- Агенцията за държавна финансова инспекция и Сметната палата за финансовата дейност на ЮЛНЦ, когато получават и разходват средства от държавата или от фондовете на Европейския съюз (ЕС) или когато държавата или общината участват пряко или косвено в тяхното имущество, както и когато ЮЛНЦ се явяват получатели на държавна или минимална помощ;
- Комисията за защита на личните данни, когато ЮЛНЦ са администратори на лични данни;
- Държавна агенция „Национална сигурност“ – във връзка с предотвратяване на прането на пари и финансирането на тероризма;
- Националният статистически институт – във връзка със задължението на ЮЛНЦ за подаване на годишни отчети за дейността и събиране на статистическа информация;
- Други специализирани администрации, в чиято компетентност са функциите по надзор върху отделни видове дейности като например предоставяне на социални услуги за деца или възрастни, образователни услуги и т.н.

7. Какви видове ЮЛНЦ предвижда ЗЮЛНЦ?

Законът предвижда, че ЮЛНЦ са два вида – сдружения и фондации – според правно-организационната им форма като юридически лица.

Сдружението е обединение на физически и/или юридически лица за постигане на нестопанска цел. Фондацията е имущество, предоставено за постигане на нестопанска цел.

ЗЮЛНЦ предвижда и два статута за ЮЛНЦ, в които те се самоопределят според целите и основната си дейност. Така всяко сдружение или фондация може да бъде определено за извършване на дейност в обществена или в частна полза. Това не са отделни видове ЮЛНЦ, а представляват законови статuti, предоставени на организациите. Различният статут на организацията определя и различния обем на нейните законови права и задължения.

8. Каква е разликата между фондациите и сдруженията?

Основната разлика между двата вида ЮЛНЦ според българското законодателство е в тяхното устройство. Сдружението представлява доброволно обединение на три или повече лица за извършване на дейност с нестопанска цел. В същността на сдружението възможността членовете да полагат лични усилия за постигане на нестопанските му цели. Оттук основната специфика при сдружението е това, че то е корпоративно устроено ЮЛНЦ, т.е. такова, което има членове и при което съществува правно отношение между всяко отделно лице член и самото сдружение.

Най-краткото определение за фондацията е че тя е едно персонифицирано имущество, т.е. имущество, което безвъзмездно е посветено и предоставено за постигане на нестопански цели и на което са придадени белезите на самостоятелно юридическо лице. Фондацията по своята правна природа не включва в себе си изискването нейните учредители да извършват дейност за преследване и постигане на нейните цели. Достатъчно е те да предоставят имущество, което да служи за това.

От гледна точка на избора на цели, дейности и статут на частна или обществена полза, двата вида ЮЛНЦ са абсолютно равнопоставени. Каквито нестопански цели може да си постави едно сдружение, такива може да си постави и една фондация. Както сдруженията, така и фондациите могат да извършват освен нестопанска и допълнителна стопанска дейност при условията на ЗЮЛНЦ. И сдруженията, и фондациите могат да се определят за извършване на дейност както в частна, така и в обществена полза.

9. Кой може да бъде учредител на ЮЛНЦ?

Учредители на ЮЛНЦ могат да бъдат:

- български или чуждестранни дееспособни физически лица (всяко лице, навършило 18 години и което не е поставено под запрещение);
- български или чуждестранни юридически лица. Учредители могат да бъдат всякакви юридически лица независимо от правно-организационната им форма – търговски дружества (ЕООД, ООД, АД, СД и др.), фондации, сдружения, кооперации.

10. Може ли общината и държавата да бъдат учредители и да участват в ЮЛНЦ?

Общината като отделно юридическо лице може да бъде учредител на ЮЛНЦ. Тя може да бъде учредител на ЮЛНЦ и съвместно с други физически или юридически лица. Особеност, свързана с участието на общини в ЮЛНЦ, е, че съгласно изискване в Закона за местното самоуправление и местната администрация тези ЮЛНЦ могат да са само за развиване на обществено полезна дейност. Решението за това общината да бъде учредител на ЮЛНЦ се взема от общинския съвет на съответната община.

Независимо че не е изрично регламентирано, държавата може чрез органите си да бъде учредител на ЮЛНЦ. Разбира се, за всеки конкретен случай трябва да се изследва какъв е органът в държавната йерархия, с какви правомощия разполага и как взема решението за учредяване или участие в ЮЛНЦ и дали няма никакви ограничителни разпоредби, пречатващи възможността му да бъде учредител на ЮЛНЦ.

11. Какво представляват върховните, управителните, изпълнителните и допълнителните органи на ЮЛНЦ?

Органите на ЮЛНЦ са онези вътрешни организационни тела, чрез които фондациите и сдруженията функционират – формират воля, вземат решения, участват в гражданския оборот. Органите могат да бъдат разделени на основни и допълнителни. Основни са органите, които законът изисква като минимум да бъдат създадени в едно ЮЛНЦ. При сдруженията това са Общото събрание и Управителния съвет, респективно Управителя. При фондациите видът на органите зависи от волята на учредителите и дали са определени за извършване на дейност в частна или в обществена полза. Законът позволява на фондациите в частна полза да имат само един орган, наречен от закона управителен орган, който

може да бъде колективен или едноличен. Фондациите в обществена полза са задължени да имат върховен колективен орган и управителен орган, като последният отново може да бъде колективен или едноличен.

Допълнителни са органите, за които няма изрично изискване да бъдат създадени, но няма и забрана за това. Относно тяхното наименование и функции няма никакви законови ограничения. Те могат да бъдат както колективни, така и еднолични. Най-често тези органи имат наименование, подсказващо функциите, които изпълняват: Контролен съвет, Консултативен съвет, Почетен съвет, Експертен съвет, Обществен съвет, Съвет на дарителите, Секретар, Ковчежник и други. Типично за техните функции е те да подпомагат дейността на основните органи. За да се разглеждат като органи на ЮЛНЦ, а не като позиции на някой от членовете в основните органи на ЮЛНЦ, е необходимо да бъдат регламентирани в устава или в учредителния акт и да им бъдат посочени правомощията, начинът на формиране и вземане на решения.

По отношение на изпълнителните органи, каквито са често срещаните в практиката изпълнителни директори на ЮЛНЦ, следва да се направи едно уточнение. Когато изпълнителният директор е заложен в устава или учредителния акт със съответните правомощия, той е избираем орган и е част от структурата на ЮЛНЦ. Когато обаче изпълнителният орган, понякога наричан освен изпълнителен директор и само директор или дори управител, не е уреден като орган с разписани правомощия в устава, а е само назначен от ЮЛНЦ на трудов или граждански договор, той не е орган на ЮЛНЦ, а представлява една от назначаемите позиции, които са част от персонала на организацията.

Видовете органи, които съществуват в ЮЛНЦ, регламентирани в устава или в учредителния акт са едно от обстоятелствата, които подлежат на вписване в Регистъра на ЮЛНЦ към Агенция по вписванията. ЗЮЛНЦ изисква да се вписват в Регистъра на ЮЛНЦ имената само на членовете на управителния орган, както и имената и длъжностите на лицата, които представляват организацията.

12. Какви са правата и задълженията на членовете на сдружението и на членовете на органите на ЮЛНЦ?

Фондациите, за разлика от сдруженията, нямат членове. При сдруженията законът регламентира правата и задълженията на техните членове, които до голяма степен се препокриват с правата и задълже-

нията, които тези лица имат като членове на органи (по въпроса за правата и задълженията на членовете на органи в ЮЛНЦ липсва изрична уредба).

Най-общо може да се говори за имуществени, неимуществени и организационни права и задължения на членовете на сдружението.

Имуществените права включват:

- възможността членовете на сдружението да се ползват от неговото имущество по реда предвиден в устава;
- възможността членовете да се ползват от резултатите от неговата дейност по реда, предвиден в устава;
- при ликвидация на сдружение в частна полза останалото имущество след удовлетворяване на кредиторите може да се разпредели между членовете по приет от тях начин.

Имуществените задължения на членовете на сдружение са свързани с:

- изискването за внасянето на имуществени вноски в сдружението;
- задължението за членски внос.

Основните неимуществени права на членовете включват правото на всеки член да:

- участва в управление на сдружението;
- бъде информиран за дейността му;
- се ползва от резултатите от дейността му.

Основното неимуществено задължение на членовете е да имат поведение, което е съвместимо с тяхното членство в сдружението.

Основните организационни права на членовете са:

- правото да избира и бъде избран в органите на сдружението;
- право на участие в заседанията на органите;
- правото на изказване на мнение и правене на предложения в заседанията на органите;
- правото на глас в органите на сдружението;
- правото на обжалване на решенията на органите;
- правото на искане за прекратяване на сдружението.

В устава могат да бъдат предвидени и конкретни организационни задължения като например задължение за даване на становище при поискване, предлагане на идеи за проекти и други.

Членовете на органите и на фондации, и на сдружения са длъжни да изпълняват дейността си с дължимата грижа и в съответствие със закона и устройствените си документи. В устройствените документи на ЮЛНЦ следва да бъдат включени норми, които предвиждат права и задължения за членовете на органите като участие в заседанията и вземането на решенията на органите, гласуване, санкции при неизпълнение на задълженията. Също така би могло да се предвиди и право на обезщетение за разноските, които членовете на органите са направили при осъществяване на дейността си и други имуществени или неимуществени права.

13. Каква отговорност носят членовете на органите на ЮЛНЦ?

Във вътрешните за ЮЛНЦ отношения (тези между членове, членове на органи и организацията) отговорността се свързва със задължението за точно и лоялно изпълнение на функциите на членове и членове на органи. При техния избор за членове на органи ЮЛНЦ гласува доверие на тези лица, като им предоставя определени права и им възлага определени задължения, които те трябва да изпълняват с грижата на добрия стопанин. В случаите на неизпълнение на тези задължения, от които настъпват вреди за организацията, те лично отговарят пред ЮЛНЦ. Най-често неизпълнението на задълженията е свързано с бездействие на членовете на органи, изразяващо се например в неучастие в заседанията на органите, липса на активен принос към постигането на целите на организацията и т.н.

Във външните отношения, в каквито ЮЛНЦ участват, когато контактуват с други външни за тях субекти – трети лица, членовете на органи не отговарят пряко за вреди причинени на тези лица. Отговорността се носи от самото ЮЛНЦ, тъй като се счита, че те действат от името и за сметка на организацията и резултатите от действията им ангажират самата организация. Въпреки това, след като бъде реализирана отговорността спрямо ЮЛНЦ, то самото може да търси отговорността на лицата, които с действията си виновно са му причинили тези вреди чрез съответните обратни (регресни) иски.

14. Може ли ЮЛНЦ да плаща възнаграждения на членовете на органите си и има ли задължение за това?

Върховен орган на сдружението е Общото събрание, чиито членове са членовете на самото сдружение. За участието им в работата на Общото събрание на членовете не се дължи възнаграждение, по-скоро те

имат имуществени задължения към сдружението – да заплащат членски внос или при необходимост допълнителни имуществени вноски. Възможно е обаче член на сдружението да бъде ангажиран с изпълнението на определени дейности за организацията. В този случай няма пречка при уреждането на отношенията между него и сдружението да се определи и размерът на възнаграждението, което ще получи за изпълнението им.

Членовете на Управителния съвет извършват оперативното управление на сдружението. За извършваните от тях дейности, сдружението може да им определи възнаграждение, но това не е задължително по закон. Подобно е положението и при управителния орган на фондациите. При сключване на договори със заплащане с членове на управителния орган на организациите в обществена полза обаче ЗЮЛНЦ предвижда специални ограничения. ЮЛНЦ в обществена полза не могат да сключват сделки с лица от състава на управителния орган или други допълнителни органи на организацията и техните съпрузи, роднините им по права линия – без ограничение, по сребрена линия – до четвърта степен, или по сватовство – до втора степен включително, както и с юридически лица, в които някой от изброените е управител или може да наложи или възпрепятства вземането на решения, освен ако сделките са в очевидна полза на юридическото лице с нестопанска цел за осъществяване на общественополезна дейност или са сключени при общи условия, публично обявени.

По отношение на членовете на върховния орган на фондацията няма нормативно изискване за заплащане на възнаграждение, но няма и пречка да им бъде договорено и заплащано такова. В повечето случаи на членовете на върховния орган се заплаща възнаграждение, само когато са се ангажирали с изпълнение на дейности, свързани с делата на фондацията, но извън участието им в заседанията на върховния орган. Например, ако член на Настоятелството (върховният орган) е лице, което е социолог по занятие. Фондацията работи по проект, който предвижда извършване на социологическо проучване. В този случай фондацията може да наеме като изпълнител социолога и да заплати възнаграждение за извършената работа.

15. Какво представляват клоновете на местни и чуждестранни ЮЛНЦ?

ЗЮЛНЦ изрично предвижда, че български и чуждестранни ЮЛНЦ могат да имат клонове. За да учреди клон, органът на едно българско

ЮЛНЦ, който според неговия устав или учредителен акт има това правомощие, следва да вземе решение за откриване на клона. Най-често компетентен за такова решение е върховният орган на ЮЛНЦ, но това правомощие може да бъде делегирано изрично и на управителния орган. Създаването на клон на българско ЮЛНЦ е едно от обстоятелствата, които подлежат на вписване по партидата на ЮЛНЦ – „майка“ в Регистъра на ЮЛНЦ към Агенция по вписванията. Клонът не е самостоятелно юридическо лице, а е част от ЮЛНЦ – „майка“. Въпреки това той се регистрира в регистъра на ЮЛНЦ, получава ЕИК и може да има собствена банкова сметка. Единният идентификационен код на клона на ЮЛНЦ е 4-цифров и се добавя към 9-цифровия код на ЮЛНЦ – „майка“. ЕИК на клона се определя при първоначалното му вписване по партидата на ЮЛНЦ и остава непроменен до заличаването. Всички действия, които управителят на клона извършва във връзка с дейността на клона, са от името и за сметка на ЮЛНЦ – „майка“. Определението на дейността на клона – в частна или обществена полза – следва определението на дейността на ЮЛНЦ – „майка“ и не може да се различава от нея. Решението за разкриване на клона следва да съдържа основните обстоятелства, които според закона подлежат на вписване във връзка с учредяването на клон: наименованието на клона, седалището и адресът му на управление, имената и длъжността на лицето, определено за представляващ, както и предвидените в устава (съответно учредителния акт на ЮЛНЦ – „майка“) ограничения на правомощията и представителната му власт.

Според ЗЮЛНЦ чуждестранни ЮЛНЦ също могат да учредяват клонове в България, ако целите на тези ЮЛНЦ не противоречат на обществения ред и закона у нас. Клоновете на чуждестранни ЮЛНЦ също се регистрират в Регистъра за юридическите лица с нестопанска цел (Регистъра на ЮЛНЦ), воден от Агенцията по вписванията, за да се смятат за възникнали. При регистрацията им се заявяват: наименованието, седалището и адресът на ЮЛНЦ – „майка“, наименованието, седалището и адресът на управление на клона в България, управителят на клона, предвидените ограничения на правомощията и представителната му власт, целите на чуждестранното ЮЛНЦ, които то ще преследва чрез клона, както и определянето дали клонът ще извършва общественополезна дейност. Няма пречка клонът на чуждестранно ЮЛНЦ да бъде определен и в частна полза. Според Кодекса на международното частно право клонът на юридическо лице се урежда от правото на държавата, в която е регистриран, следователно спрямо клоновете на чуждестранни ЮЛНЦ в България ще действат разпоредбите на българското право. При първоначалното вписване на клона на чуждестранното юридическо

лице в регистъра на ЮЛНЦ задължително се определя 9-цифров единен идентификационен код (ЕИК) на клона.

16. Как чужденци могат да извършват дейност с нестопанска цел в България?

Чужденците, които имат желание да извършват дейност с нестопанска цел в България, имат различни правни възможности за това. Те могат да бъдат учредители на ЮЛНЦ, да бъдат избрани като членове на органите на ЮЛНЦ, да бъдат назначени като изпълнителни директори или управители в ЮЛНЦ или да бъдат управители на клон на чуждестранно ЮЛНЦ. Всички тези възможности произтичат от липсата на ограничение в ЗЮЛНЦ по отношение на гражданството на лицата, които могат да са учредители, членове на органи или служители на ЮЛНЦ.

Освен това в отделна Наредба №1 от 15 август 2002 г. за условията и реда за издаване на разрешения за извършване на дейност с нестопанска цел от чужденци в Република България, издадена от Министерство на правосъдието, са определени условията за издаване, отказ и отнемане на разрешения за извършване на дейност с нестопанска цел от чужденци в Република България. Според нея за издаване на разрешение за извършване на дейност с нестопанска цел лицата с чуждо гражданство следва да подадат молба-декларация до министъра на правосъдието чрез дипломатическите и консулските представителства на Република България. Към молбата следва да бъдат приложени и следните документи на български език:

- подробен план за определяне на предмета и целта на дейността за срока, за който се иска издаване на разрешение;
- документ, установяващ наличието на финансови средства за постигане целите на дейността;
- препис от решението на съда, ако има съдебна регистрация;
- свидетелство за съдимост;
- медицинско удостоверение;
- други документи, които се изискват по силата на нормативните актове, регламентиращи съответния вид дейност с нестопанска цел, ако такива са необходими;
- два броя снимки.

Министърът на правосъдието се произнася с решение в едномесечен срок от получаване на документите за издаване на разрешение или

отказ, за което се уведомява кандидатът на посочения от него адрес. Разрешението, получено от министъра на правосъдието, е основание за чужденеца по смисъла на Закона за чужденците в Република България, да получи право на продължително пребиваване у нас, което е със срок до 1 година.

17. Може ли ЮЛНЦ да извършват политическа дейност?

В Конституцията от 1991 г. изрично се разграничават сдруженията на гражданите от политическите партии. Партиите съдействат за формиране и изразяване на политическата воля на гражданите и тяхното създаване и дейност се регламентират от Закона за политическите партии. С Определение №1 от 17 март 2015 г. по конституционно дело №1/2015 г. Конституционният съд отхвърли искането на Общото събрание на Търговската колегия на Върховния касационен съд за тълкуване на забраната за поставяне на „политически цели“ и извършването на „политически дейности“ от сдружения с нестопанска цел, визирана в чл. 12, ал. 2 от Конституцията с мотива, че визираната конституционна разпоредба е достатъчно ясна и не съществува правен проблем, който да бъде решен по пътя на тълкуването. В подкрепа на своята позиция Конституционният съд се аргументира с чл. 44, ал. 2 от Конституцията, който посочва основанията, които единствено могат да ограничат свободата на сдружаване: „Забраняват се организации, чиято дейност е насочена срещу суверенитета, териториалната цялост на страната и единството на нацията, към разпалване на расова, национална, етническа или религиозна вражда, към нарушаване на правата и свободите на гражданите, както и организации, които създават тайни или военизирани структури, или се стремят да постигнат целите си чрез насилие.“

Част от съвременната демокрация е именно включването на представителите на гражданското общество в процесите на вземане на решения, както и на мониторинг на резултатите от прилагането на тези решения. Няма законова пречка ЮЛНЦ да се включват в демонстрации, дискусии, предложения за промени на законодателство и т.н., които не са част от политическа кампания по печеленето на избори. Това включване в общественополитически дебати се предполага и от целите, които организациите, регистрирани в обществена полза, си поставят (посочени в ЗЮЛНЦ). Сред тях са развитието и утвърждаването на духовните ценности, гражданското общество, гражданското участие и доброто управление, здравеопазването, образованието, науката, културата, техниката, технологиите или физическата култура, подпомагането на деца,

хора с увреждания или лица и общности в риск от социално изключване, защитата на човешките права или на околната среда. Повечето от тези цели предполагат политически решения на национално или местно ниво, както и законодателна интервенция на определен етап.

18. Може ли ЮЛНЦ да извършват религиозна дейност?

Законът за вероизповеданията не дава определение на „религиозна дейност“. В решение №841 от 2015 г. на Софийски градски съд по ТД №3230/2013 поставя акцент върху извършване на богослужение и религиозни обреди като основна характеристика на религиозната дейност. Религиозните институции не са ЮЛНЦ. Предвидена е възможност след предварително съгласие на съответната религиозна институция да могат да се създават ЮЛНЦ за подпомагане и популяризиране на определено вероизповедание, което е със статут на юридическо лице. Тези ЮЛНЦ нямат право да осъществяват дейност, която представлява публично практикуване на вероизповедание. Следователно ЮЛНЦ може да участва и да организира различни културно-просветни дейности (беседи, семинари, издателска дейност по теми, свързани с религия) или напр. благотворителни и дарителски кампании, но не може да извършва богослужения и обреди, които представляват същността на религиозната дейност.

19. Може ли ЮЛНЦ да извършват синдикална дейност?

Синдикалната дейност се изразява в защита на правата на трудещите се и представителство на техните интереси пред държавните институции или работодателите. ЗЮЛНЦ предвижда, че: „организациите, които имат за цел да извършват синдикална дейност се уреждат с отделен закон“. Съгласно Кодекса на труда синдикалните организации придобиват качеството на юридическо лице след вписването им по реда, установен за вписване на сдруженията с нестопанска цел. Това обаче не ги прави ЮЛНЦ. От друга страна, ЮЛНЦ могат свободно да определят своите цели и средства за постигането им като няма пречка да определят цел защитата на правата на определена група граждани – напр. на учителите. Това обаче не го превръща в синдикат, нито дейността им – в синдикална.

II. РЕГИСТРАЦИЯ

20. Кога възниква ЮЛНЦ и как се регистрира?

Според ЗЮЛНЦ юридическото лице с нестопанска цел възниква с вписването му в Регистъра на ЮЛНЦ към Агенцията по вписванията. Законът разделя възникването на ЮЛНЦ на два етапа – учредяване и регистрация.

Учредяването е процесът, при който определен брой български или чуждестранни лица (юридически или дееспособни физически лица) изразяват воля за създаването на ЮЛНЦ, като определят неговите цели, дейности, органи и всички основни обстоятелства, които следва да бъдат заявени за вписване в Регистъра на ЮЛНЦ към Агенция по вписванията във втория етап по регистрация.

За да бъде вписано ЮЛНЦ в Регистъра на ЮЛНЦ към Агенция по вписванията, лицата, определени да представляват организацията, следва да подадат заявление за първоначално вписване по образец, придружено от определен набор документи. Част от тези документи са посочени в ЗЮЛНЦ като подлежащи на обявяване в Регистъра на ЮЛНЦ, а друга част служат като доказателство, че дадено обстоятелство, което законът предвижда да се вписва в Регистъра, съществува.

Обявяване на актове на ЮЛНЦ

Обявяването на актове в Регистъра на ЮЛНЦ означава, че достъп до тях ще има всеки, без да е необходимо да заявява или да иска разрешение или да заплаща такса. Тези документи се публикуват по партидата на организацията в Регистъра на ЮЛНЦ в цялост. В случай че в някой от документите има посочени лични данни, е предвидена възможност в процедурата по обявяване да бъде представено копие на акта, в което личните данни са заличени. При всяка промяна в тези документи е необходимо те да бъдат наново подадени за обявяване. ЗЮЛНЦ определя следните документи, които подлежат на обявяване за различните видове ЮЛНЦ и клонове на чуждестранните ЮЛНЦ:

- Документи, подлежащи на обявяване при сдружение: учредителен протокол, устав, решения на органите за промени в обстоятелствата, които подлежат на вписване в Регистъра, финансови отчети, а при сдруженията в обществена полза – и докладът за дейността по чл. 40, ал. 3 от ЗЮЛНЦ.

- Документи, подлежащи на обявяване при фондация: учредителен акт, решения на органите за промени в обстоятелствата, които подлежат на вписване в Регистъра, финансови отчети, а при фондациите в обществена полза – и докладът за дейността по чл. 40, ал. 3 от ЗЮЛНЦ.
- Документи, подлежащи на обявяване при клоновете на чуждестранните ЮЛНЦ: финансови отчети, а ако са определени за извършване на дейност в обществена полза – и докладът за дейността по чл. 40, ал. 3 от ЗЮЛНЦ.

ЗЮЛНЦ предвижда едномесечен срок от датата на решението за изменението им, в който тези документи следва да бъдат заявени за обявяване в Регистъра (виж въпрос 25). Пропускането на срока води до възможност да бъде наложена глоба на ЮЛНЦ от страна на Агенция по вписванията.

Вписване на обстоятелства за ЮЛНЦ

Освен документи, които подлежат на обявяване, ЗЮЛНЦ предвижда и определени обстоятелства, които подлежат на вписване в Регистъра на ЮЛНЦ. Те също ще бъдат достъпни и видими за всички по партидата на организацията. На вписване в Регистъра подлежат следните обстоятелства, съответно – промени в тях:

- Наименованието, целите и средствата за постигането им, предметът на допълнителната стопанска дейност;
- Седалището и адресът на управление;
- Органите;
- Имената на членовете на управителния орган (например членовете на Управителния съвет, директора, управителя и т. н.);
- Имената и длъжностите на лицата, представляващи организацията;
- Определянето за извършване на дейност в обществена полза или в частна полза;
- Прекратяването на организацията;
- Преобразуването на организацията;
- Имената, съответно наименованието, както и адресът на ликвидаторите;
- Заличаването на организацията;
- Клоновете на организацията, седалището и адресът им на управление, имената и длъжността на лицето, определено за представляващ, както и предвидените в учредителния акт ограничения на правомощията и представителната му власт.

Заявител

Законът определя кои лица могат да заявят регистрация на ЮЛНЦ в Регистъра. Тези лица, наречени „заявители“, могат да бъдат или лицето, определено да представлява организацията след нейната регистрация, т. е. бъдещият законно представляващ, или адвокат с изрично адвокатско пълномощно. Само данните на лице, което има качеството „заявител“, могат да бъдат попълнени в заявленията за регистрация и само това лице може да го подпише.

Подаване на документи за регистрация

Заявителят може да подаде документите за регистрация в Регистъра на ЮЛНЦ лично на хартия или онлайн с електронен подпис. Законът допуска документните за регистрация да могат да бъдат подадени, но само на хартия, и от друго лице – пълномощник, което има изрично писмено пълномощно за целта. Когато заявлението се подава от пълномощник, е необходимо заявителят да завери нотариално подписа си предварително върху попълненото заявление. Допълнително в тези случаи към заявлението се прилагат: 1) декларация, че заявлението и приложените към него документи са представени от заявителя (по образец), която се подписва от пълномощника и 2) изрично писмено пълномощно.

Заявление за регистрация и приложения към него

В различните хипотези на заявяване и подаване на документи за регистрация приложенията, които следва да придружават заявлението, също са различни.

В зависимост от спецификите на случая може да е необходимо към заявленията да бъдат приложени и допълнителни документи (например, ако учредител на ЮЛНЦ е юридическо лице, ще е необходимо да се представи допълнително и решение на компетентния му орган за участие в ЮЛНЦ или и други документи).

Приложенията към заявлението, с изключение на декларациите по образец, могат да се представят в оригинал или в заверено от заявителя копие „Вярно с оригинала“ на всяка страница и негов подпис, или в нотариално заверено копие. Декларациите, които се попълват по образец, следва да бъдат представени в оригинал. За документите, които подлежат на обявяване при регистрацията, се представя и второ тяхно копие, в което личните данни са заличени.

Процедура по разглеждане на заявление за регистрация от длъжностно лице по регистрация

Заявлението за вписване се разглежда от длъжностно лице по регистрацията към Регистъра на ЮЛНЦ, което се произнася по заявлението незабавно след изтичане на три работни дни от постъпването му в Регистъра на ЮЛНЦ. Длъжностното лице по регистрацията проверява дали:

1. е подадено правилното заявление за исканото вписване при спазване на предвидените за това форма и ред;
2. заявеното обстоятелство подлежи на вписване;
3. заявлението изхожда от оправомощено лице, т. е. дали е подписано от лице, което може да има качеството заявител в конкретния случай;
4. към заявлението са приложени всички изискуеми документи, съответно подлежащият на обявяване акт;
5. съществуването на заявеното за вписване обстоятелство и съответствието му със закона се установяват от представените документи по т. 4 съответно дали подлежащият на обявяване акт отговаря по външните си белези на изискванията на закона;
6. е представена декларация относно истинността на заявените обстоятелства или за приемането на представените за обявяване актове;
7. друго лице няма права върху наименованието и те отговарят на изискванията на чл. 7 от ЗЮЛНЦ при първоначално вписване;
8. документите, които по силата на закон се съставят в специална форма (нотариален акт или с нотариално удостоверен подпис, или с нотариално удостоверен подпис и съдържание), са въведени в базата данни на Информационната система по чл. 28б от Закона за нотариусите и нотариалната дейност и дали представените документи съответстват на въведените данни за тях в Информационната система. Такъв документ например е учредителният акт при фондациите. За да се придвижи регистрацията, длъжностното лице ще провери допълнително по служебен път дали нотариалната заверка върху учредителния акт е действителна, т. е. – отразена е в информационната система на нотариусите;
9. е платена дължимата държавна такса.

Когато към заявлението за първоначално вписване на ЮЛНЦ не са приложени всички документи, които се изискват по закон, или когато не е платена дължимата държавна такса, длъжностното лице по регистрацията дава указания на заявителя за отстраняване на нередовността. Указанията се оповестяват на електронната страница на Агенцията по вписванията не по-късно от следващия работен ден от постъпването на заявлението в Регистъра на ЮЛНЦ. В случаите когато заявителят е посо-

чил електронна поща, указанията се изпращат и на нея в същия срок. Заявителят може да изпълни дадените указания и да представи съответните документи чрез ново заявление по Образец Ж1. Длъжностното лице постановява отказ, ако тези указания не са изпълнени до изтичането на три работни дни от оповестяването им.

Когато са изпълнени всички законови изисквания, длъжностното лице по регистрацията извършва в срок от 3 работни дни, считано от датата на подаване на заявлението за регистрация, вписването на ЮЛНЦ в Регистъра на ЮЛНЦ. От този момент ЮЛНЦ възниква като правен субект.

Отказ за регистрация на ЮЛНЦ

При липса на някое от горепосочените изисквания длъжностното лице по регистрацията може да постанови мотивиран отказ за вписване или обявяване. Отказът може да бъде обжалван пред окръжния съд по седалището на ЮЛНЦ в 7-дневен срок от връчването му. Жалбата се подава чрез Агенцията по вписванията. Решението на окръжния съд също подлежи на обжалване в 7-дневен срок от съобщаването му пред съответния апелативен съд, чието решение е окончателно.

При отмяна на отказа съдът постановява решение, с което дава задължителни указания на Агенцията по вписванията да извърши исканото вписване.

21. Какъв е смисълът от регистрацията на ЮЛНЦ в Агенция по вписванията?

С акта на вписване в Регистъра на ЮЛНЦ към Агенция по вписванията ЮЛНЦ възниква като субект на правото. От този момент нататък ЮЛНЦ може да носи права и да поема задължения отделно от своите учредители, членове и членове на органи. След регистрацията си то става титуляр на собствено имущество и може да го използва за постигането на целите си.

Друга важна последица от регистърната процедура е, че се гарантира публичността и прозрачността на всяко ЮЛНЦ. Регистърът на ЮЛНЦ към Агенция по вписванията е единен централизиран електронен регистър, който дава възможност за свободен и безплатен достъп до обстоятелствата, подлежащи на вписване, и до актовете, подлежащи на обявяване за отделните ЮЛНЦ. Това означава, че информацията в Регистъра на ЮЛНЦ е общодостъпна и всеки може да направи онлайн справки (например за това какви са целите на организацията, за лицата, които са

в състава на управителния ѝ орган, за лицата, които я представляват, и други правно индивидуализиращи белези. Освен това с вписването на ЮЛНЦ в Регистъра се създават условия за подобряване на отчетността на ЮЛНЦ, чиито годишни финансови отчети и годишни доклади за дейността е предвидено да се публикуват в него.

При първоначалното вписване на организация в Регистъра на ЮЛНЦ Агенцията по вписванията определя неговия единен идентификационен код (ЕИК). Важна последица от определянето на ЕИК е, че в случаите на посочен ЕИК на ЮЛНЦ съдът, държавните органи, органите на местното самоуправление и местната администрация и лицата, на които е възложено упражняването на публична функция, организации, предоставящи обществени услуги, включително банките, няма да имат право да изискват доказването на обстоятелства, вписани в Регистъра ЮЛНЦ, и представянето на актове, обявени в него. Забраната се прилага и за възложителите по чл. 5 от Закона за обществените поръчки. Това означава например, че възложителите на обществени поръчки, банките и другите финансови институции нямат право да изискват удостоверения за актуално състояние при кандидатстване, съответно откриване и поддържане на сметки и ползване на финансови услуги.

22. От кой момент ЮЛНЦ може да поема права и задължения?

ЮЛНЦ става субект на правото от датата на неговото вписване в Регистъра на ЮЛНЦ към Агенция по вписванията. От този момент ЮЛНЦ може да извършва валидни правни действия от свое име, с които да поема права и задължения – да сключва договори, да извършва други сделки. Всички тези действия следва да бъдат извършвани от законните представители на ЮЛНЦ или от упълномощени от тях лица в съответствие с представителната им власт.

Съгласно ЗЮЛНЦ всички действия, извършени от името на учредяваната организация в периода от учредителното събрание, съответно подписването на учредителния акт до деня на вписването ѝ в Регистъра на ЮЛНЦ, поражда права и задължения за лицата, които са ги извършили, и преминават по право върху ЮЛНЦ от момента на регистрацията му. Това означава, че ако длъжностното лице по регистрацията откаже вписването на ЮЛНЦ, правата и задълженията, породени от действията на учредителите или представляващите от името на учредяваната организация, ще останат в полза/тежест на тези лица.

23. Колко време отнема регистрацията на едно ЮЛНЦ?

Длъжностните лица по регистрацията към Регистъра на ЮЛНЦ са длъжни да разгледат и да се произнесат по подадени заявления незабавно след изтичане на три работни дни от постъпването им в Регистъра на ЮЛНЦ.

Ако заявлението и приложените към него документи отговарят на формалните изисквания на закона, длъжностното лице вписва ЮЛНЦ в Регистъра на ЮЛНЦ. Възможно е регистрационната процедура да се удължи с още три дни, ако са били изискани допълнителни документи и длъжностното лице е дало допълнителен срок за това.

24. Как се правят справки и откъде може да се намери информация за вписани ЮЛНЦ?

Регистърът на ЮЛНЦ към Агенция по вписванията предоставя свободен и безплатен достъп на всеки до електронната база данни, съдържаща информация за всички регистрирани нестопански организации и техни поделения – в обществена или в частна полза – в страната: сдружения, фондации, спортни клубове, настоятелства, народни читалища, клонове на местни ЮЛНЦ и клонове на чуждестранни ЮЛНЦ в България. Всеки може безплатно да прегледа партидата на ЮЛНЦ в регистъра.

Справките относно ЮЛНЦ могат да се извършват по:

1. наименование на ЮЛНЦ или на клона на чуждестранно ЮЛНЦ; или
2. ЕИК на ЮЛНЦ или на клона на чуждестранно ЮЛНЦ; или
3. името или ЕГН, съответно фирмата, наименованието или ЕИК на учредителя, член на управителния орган или представляващия на ЮЛНЦ.

Законът дава възможност да се правят поискат справки и да се издават удостоверения, съдържащи извлечение от Регистъра на ЮЛНЦ, или копия от електронния образ на документите на ЮЛНЦ, въз основа на които са били извършени вписвания, заличавания или обявявания. Също така може да се поиска издаването на удостоверение за липсва на вписани обстоятелства относно ЮЛНЦ, както и за предоставяне на оригинални електронни документи на ЮЛНЦ. Справките могат да бъдат устни или писмени. Услугите на Агенция по вписванията относно официални справки или издаване на удостоверения се извършват срещу заплащане на държавна такса (виж приложението към настоящата публикация). Агенцията по вписванията осигурява възможност за извършване на справки чрез отдалечен достъп, както и издаването на писмени справки

и удостоверения в електронна форма и предаването им по електронен път.

25. Кога трябва да се заявят промени в Регистъра на ЮЛНЦ и какви са процедурите?

Текстът на чл. 18 от ЗЮЛНЦ предвижда задължение за отразяване на всяка промяна във вписаните обстоятелства и обявени актове за едно ЮЛНЦ или клон на чуждестранно ЮЛНЦ. Кой са тези обстоятелства и актове бе разгледано във въпрос 20.

ЗЮЛНЦ е предвидил едномесечен срок, в който ЮЛНЦ следва да подаде заявление за вписване на промените в обстоятелствата, съответно за обявяване на изменения акт. Срокът започва да тече от датата, на която компетентният в ЮЛНЦ орган е взел решението за промяна (на пример от датата на заседанието на Общото събрание за изменения в устав на сдружение, от датата на решението на Управителя на фондация за промяна на адреса и т.н.).

Лицата, които могат да бъдат заявители, както и начините за подаване на документи следват общите правила, разгледани във въпрос 20. Специфична е само хипотезата, когато промяната касае законния представител, т. е. има новоизбран представляващ. В тези случаи този новоизбран представляващ се явява „заявитель“.

Заявления за промени в обстоятелства и актове и приложенията към тях

За да бъдат отразени промените в Регистъра на ЮЛНЦ се подават заявления по образец, в зависимост от вида на ЮЛНЦ и вида промяна, както следва:

- Заявление за вписване на обстоятелства относно сдружение А15 с вид на вписването „промяна в обстоятелствата“; или
- Заявление за вписване на обстоятелства относно фондация А16 с вид на вписването „промяна в обстоятелствата“;
- Заявление за вписване на обстоятелства относно клон на чуждестранно ЮЛНЦ А18 с вид на вписването „промяна в обстоятелствата“;
- Заявление за вписване на обстоятелства относно клон Б2 с вид на вписването „промяна в обстоятелствата“;
- Заявление за обявяване на актове – Г1, с което се заявяват за обявяване актовете.

Към съответното заявление задължително се прилага Декларация относно истинността на заявените за вписване обстоятелства и приемането на представените за обявяване актове, попълнена и подписана от лице, което има качеството заявител. Освен това, ако заявител е адвокат, той следва да приложи адвокатското си пълномощно към заявлението. Към всяко заявление се прилага и документ за платена държавна такса (относно размерите на държавните такси, вижте приложението към настоящата публикация). Наред с горните, към всяко заявление следва да се приложат и документите, удостоверяващи извършената промяна. Тези документи ще са различни в зависимост от конкретното обстоятелство, което се променя, съответно акт, който се изменя.

Така например, когато на Общо събрание на сдружението е взето решение за избор на нови членове и Председател на Управителния съвет, който е и законният представител на сдружението, имената на новите членове на Управителния съвет и на законния представител са променени обстоятелства, които трябва да се впишат в Регистъра на ЮЛНЦ. Тогава към заявлението ще се приложат:

- поканата за свикване на общо събрание и доказателства за спазване на предвидения в устава на сдружението ред и срокове за свикване на общо събрание;
- актуален списък на членовете на сдружението към датата на провеждане на Общото събрание;
- протокол от заседанието на Общото събрание, който съдържа решението за избор на новите членове и новия Председател на Управителния съвет;
- копие от протокола на Общото събрание, в което личните данни, освен тези, които се изискват по закон, са заличени (защото решенията, с които се правят промени във вписани обстоятелства, подлежат на обявяване);
- списък на присъствалите на Общото събрание членове на сдружението (пълномощници);
- доказателства за представителната власт на пълномощниците (ако е приложимо);
- образец от подписа на новоизбрания представляващ.

26. Какви допълнителни регистрации трябва да направят ЮЛНЦ след регистрацията в Регистъра на ЮЛНЦ³?

Регистърната реформа от 1 януари 2018 г. предвиди сливането на три отделни регистрации в една. С вписване в Регистъра на ЮЛНЦ организациите ще възникват като правни субекти (последица, която преди 1 януари 2018 г. настъпваше след регистрация в окръжния съд), ще получават ЕИК номер (последица, която преди 1 януари 2018 г. настъпваше след регистрация в регистър БУЛСТАТ) и тези, които са се самоопределили в обществена полза – получаване на статут в обществена полза (последица, която преди 1 януари 2018 г. настъпваше след регистрация в Централния регистър за ЮЛНЦ в обществена полза към Министерство на правосъдието).

В този смисъл с регистърната реформа отпадат две от задължителните допълнителни регистрации за ЮЛНЦ.

Подаване на Вътрешни правила за мерките срещу изпирането на пари и финансирането на тероризма

Единствената задължителна за всички ЮЛНЦ (независимо дали са в частна или в обществена полза) допълнителна регистрация след вписването в Регистъра на ЮЛНЦ е за приемане и обявяване на Вътрешни правила за мерките срещу изпирането на пари и финансирането на тероризма.

Уредбата на тази регистрация се съдържа в Закона за мерките срещу изпирането на пари и Закона за мерки срещу финансирането на тероризма.

В 4-месечен срок от регистрацията в Регистъра на ЮЛНЦ организациите следва да приемат Вътрешни правила за контрол и предотвратяване изпирането на пари и финансирането на тероризма. В 14-дневен срок от приемането им от страна на компетентния за това орган на ЮЛНЦ Вътрешните правила следва да се изпратят за одобрение до Дирекция „Финансово разузнаване“ на Държавна агенция „Национална сигурност“. Такса за тази процедура не се дължи.

Подробна информация за тази регистрация може да намерите в публикацията „Въпроси и отговори относно задълженията на юридическите лица с нестопанска цел по Закона за мерките срещу изпирането на пари“, публикувана на www.bcnl.org.

³ Законодателството, разгледано в настоящата част, е актуалното към 30.11.2017 г.

Регистрация като администратор на лични данни по Закона за защита на личните данни⁴

Законът за защита на личните данни се отнася за всеки (в това число и ЮЛНЦ и клонове на чуждестранни ЮЛНЦ), който събира, съхранява и обработва лични данни. Заявлението за регистрация се подава пред Комисията за защита на личните данни, непосредствено преди да започне обработването на личните данни. Заявление за регистрация не се подава, когато „Обработването се извършва от организация с нестопанска цел, включително с политическа, философска, религиозна или синдикална цел, в хода на законосъобразната ѝ дейност и с подходяща защита, при условие че:

- а) обработването е свързано единствено с членовете на тази организация или с лица, които поддържат редовни контакти с нея във връзка с нейните цели;
- б) данните не се разкриват на трети лица без съгласието на физическото лице, за което те се отнасят.“

⁴ Тази част не отразява новите положения в Регламент 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27.04.2016 г. относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/ЕО (общ Регламент относно защитата на данните), който предстои да влезе в сила през 2018 г.

III. ЦЕЛИ И ДЕЙНОСТИ НА ЮЛНЦ

27. Какви цели може да има ЮЛНЦ?

Според закона ЮЛНЦ свободно определят целите си и средствата за тяхното постигане. Ограничения на целите на ЮЛНЦ могат да се определят само с Конституцията: забраняват се организации, чиято дейност е насочена срещу суверенитета, териториалната цялост на страната и единството на нацията, към разпалване на расова, национална, етническа или религиозна вражда, към нарушаване на правата и свободите на гражданите, както и организации, които създават тайни или военизирани структури или се стремят да постигнат целите си чрез насилие. Това са ограничения както за ЮЛНЦ, така и за другите видове юридически лица, а също и за неформалните обединения, които не са регистрирани.

Целите, за които едно ЮЛНЦ работи, следва да бъдат посочени конкретно в устава, съответно учредителния акт на организацията. Те са обстоятелство, което подлежи на вписване в Регистъра на ЮЛНЦ (виж въпрос 20, а за вписване на промени – въпрос 25).

28. Какъв вид дейност извършват ЮЛНЦ?

Дейността на ЮЛНЦ или „средствата за постигане на целите“, с който термин борава ЗЮЛНЦ, е насочена към преследване и постигане на техните нестопански цели. Дейността представлява съвкупността от средствата, разбирани не като финансови активи или ресурси, а като действия, чрез които се преследват и постигат нестопанските цели.

Законът дава право на ЮЛНЦ да постигат своите цели по два основни начина – чрез извършването на нестопанска дейност, която е тяхната основна дейност, и чрез извършването на стопанска дейност, която е винаги допълнителна. Предметът на стопанска дейност включва стопанските средства, разбирани като отделни действия или сделки, насочени към постигането на нестопанските цели. Средствата за постигане на целите на ЮЛНЦ (определящи в съвкупност основната нестопанска дейност на организацията) и предметът на допълнителната стопанска дейност на ЮЛНЦ са обстоятелства, които подлежат на вписване в Регистъра на ЮЛНЦ (виж въпрос 20, а за вписване на промени – въпрос 25).

В понятието „определяне на дейността“ ЗЮЛНЦ влага възможността на организациите да се самоопределят като такива, извършващи

дейност в частна или в обществена полза. Във всички случаи ЮЛНЦ са свободни да избират средствата за постигане на своите цели, като ограничения спрямо тяхната дейност може да се определят само със закон. Определянето на статута на ЮЛНЦ в частна или в обществена полза е обстоятелство, което подлежи на вписване в Регистъра на ЮЛНЦ (виж въпрос 20, а за вписване на промени – въпрос 25).

29. Какво представлява стопанската дейност на ЮЛНЦ?

ЗЮЛНЦ дава възможност на ЮЛНЦ, независимо дали са определени в частна или в обществена полза, да извършват допълнителна стопанска дейност. В днешните условия тази дейност все повече се утвърждава като съществен алтернативен източник за финансиране и устойчивост на ЮЛНЦ. Тя дава възможност на организациите да създават социални предприятия, чрез които да надграждат въздействието от нестопанската си дейност и така да постигат мисиите си по по-добър начин.

Според закона извършването на стопанска дейност от ЮЛНЦ на първо място следва да се подчинява на условията и да спазва реда, определен със законите, регулиращи съответния вид стопанска дейност. Освен това стопанската дейност трябва да отговаря на специфичните ограничителни критерии за законност съгласно ЗЮЛНЦ, които са:

- Да бъде допълнителна, т.е. нейното извършване по обем да не надвишава обема на основната нестопанска дейност. Този критерий има не толкова финансови, колкото чисто организационни измерения. Една организация разполага с различни по своя характер ресурси – материални, човешки, финансови и други. Допълнителна ще е тази стопанска дейност, при която по-голяма част от цялата съвкупност от ресурсите на организацията е мобилизирана в осъществяването на основната нестопанска дейност и по-малка част в извършването на стопанската;
- Да бъде свързана с предмета на основната дейност на ЮЛНЦ, т.е. да представлява средство за постигане на целите на организацията, но не като финансови средства, които се инвестират за постигане на целите, а като дейност, която по своя характер е близка и сходна с основната дейност на организацията и допринася за реализирането на целите;
- Приходите от стопанската дейност да се ползват единствено за постигане на определените в устава или учредителния акт на ЮЛНЦ цели, като изрично е забранено разпределянето на печалба;
- Предметът на стопанската дейност да бъде регламентиран в устава или учредителния акт на ЮЛНЦ.

Тези изисквания и правила относно стопанската дейност за ЮЛНЦ се отнасят по еднакъв начин и за организации в частна полза, и за организации в обществена полза.

Преценката дали предвидената в устройственния акт на ЮЛНЦ стопанска дейност отговаря на общите и специални изисквания на законите, които я регламентират, може да се направи от съда, ако бъде сезиран с искане за прекратяване на ЮЛНЦ поради извършване на дейност, която противоречи на Конституцията, законите или добрите нрави. Такова искане може да отправи всяко заинтересовано лице, както и прокурорът. Регистърът на ЮЛНЦ към Агенция по вписванията не би следвало да прави преценка доколко са спазени изискванията на ЗЮЛНЦ за предвидената в устройствените актове на ЮЛНЦ стопанска дейност. Подобна преценка има смисъл да се прави тогава, когато ЮЛНЦ е започнало реално да извършва стопанска дейност, а не когато само е декларирало такова намерение, разписвайки предмета ѝ в устройствените си документи.

Законовите критерии за допълнителност, свързаност и целево използване на приходите от стопанска дейност важат в случаите, когато ЮЛНЦ от свое име извършват стопанска дейност. Това е стопанска дейност на ЮЛНЦ, при която самата фондация или сдружение сключва стопански сделки от свое име и за своя сметка.

Възможно е обаче стопанската дейност да бъде извършвана и чрез друго юридическо лице – търговец, на което ЮЛНЦ е едноличен собственик на капитала или притежава част от дялове/акции в него. Подробно тази възможност е разгледана във въпрос 31 от настоящия раздел.

30. Как можем да различим дали една дейност е стопанска или нестопанска?

Много често в практиката се поставя въпросът към кой от двата вида дейност на ЮЛНЦ спада определена сделка: нестопанската или стопанската. Отговорът има пряко отношение при счетоводното отчитане на приходите от конкретната сделка, както и при определяне на реда за данъчното им облагане.

В законодателството няма легално определение за стопанска и нестопанска сделка. В практиката си данъчните органи са извели критерии, с които определят дадена дейност като стопанска:

- „1. Дейността да се извършва по занятие, да е източник на постоянен, регулярен доход и дейността да се осъществява с цел печалба (не е необходимо печалбата фактически да е реализирана) или дейността да се осъществява в частен интерес на юридическото лице;
2. Цените на предоставените услуги или стоки да се формират на пазарен принцип.“⁵

Ако конкретната сделка не отговаря на някой от тези критерии, то постъпленията от нея следва да се третираат като приходи от нестопанска дейност на ЮЛНЦ. Следвайки именно тези критерии, данъчните органи в редица свои разяснения приемат като приходи от нестопанска дейност на ЮЛНЦ примерно приходите от членски внос⁶, от дарения⁷, безвъзмездно (грантово) финансиране и други.

31. Може ли ЮЛНЦ да учредява или участва в търговско дружество?

Съществената разлика между ЮЛНЦ и търговско дружество е целта, към постигането на която е насочена основната им дейност. Основната дейност на търговските дружества винаги е насочена към реализирането на печалба. Основната дейност на ЮЛНЦ пък е насочена към постигането на нестопански цели, т.е. такива, които не са насочени към реализиране на печалба.

Търговските дружества са специфичен вид юридически лица, чието учредяване и дейност се уреждат от Търговския закон. ЗЮЛНЦ не забранява ЮЛНЦ да учредяват или участват в търговски дружества. Търговският закон също не съдържа ограничение за участие на ЮЛНЦ в капиталови дружества. Това на общо основание означава, че е възможно

⁵ Разяснение изх. №3-11-77 от 15.04.2010 г. на НАП относно: данъчно третиране на стопанската дейност, извършвана от юридическо лице с нестопанска цел; Разяснение изх. №2-11-99 от 11.05.2009 г. на НАП относно: задължителната документация по ЗСч; Разяснение изх. №3-12-95 от 23.03.2009 г. на НАП относно: данъчно третиране на приходи от лихви и приходи от валутни операции на юридическо лице с нестопанска цел; Разяснение изх. №3-5845 ОТ 08.12.2008 г. на НАП относно данъчно третиране по ЗКПО и ЗДДС на дейността на юридическо лице с нестопанска цел; Разяснение изх. №20-19-35 от 2016 г. относно: данъчно третиране по Закона за данък върху добавената стойност (ЗДДС) на услуги, свързани с развълна дейност, извършени от юридическо лице с нестопанска цел

⁶ Разяснение изх. №2-11-99 от 11.05.2009 г. на НАП относно: задължителната документация по ЗСч;

⁷ Писмо изх. №д-24-28-5 от 15.11.2001 г. на МФ относно: облагането по ЗКПО на юридическите лица, които не са търговци.

ЮЛНЦ да учреди търговско дружество, стига в устава или учредителния си акт да не е предвидило изрична забрана.

Практиката показва, че най-често ЮЛНЦ взема решение за учредяване на отделно търговско дружество, когато осъществяваната от него стопанска дейност по своя обем или характер може да наруши някое от изискванията по ЗЮЛНЦ за допълнителност, свързаност или целево използване на приходите от стопанска дейност. Например, ако стопанската дейност на ЮЛНЦ се развива успешно и нейният обем се увеличи до размери, в които може да се превърне от допълнителна в основна, тогава е по-добре нейното извършване да бъде обособено в отделен субект – търговец. Други мотиви за отделянето на стопанската дейност на ЮЛНЦ в търговско дружество биха могли да бъдат: нуждата от отделянето на управлението и ресурсите за извършване на стопанска дейност; привличането на кредити; изчистването на потенциални данъчни проблеми и други. В определени хипотези изборът на подобно решение може да се налага и от наличието на законовото изискване определен вид дейност да бъде извършвана само от търговец (например предоставянето на здравни услуги).

Процедурите по учредяване на търговско дружество от ЮЛНЦ или по участие във вече създадени такива са регламентирани в Търговския закон и в Закона за търговския регистър и регистъра на юридическите лица с нестопанска цел (ЗТРРЮЛНЦ). Най-общо те протичат през три основни етапа:

1. Вземане на вътрешно решение от ЮЛНЦ за учредяване или участие в търговско дружество. Решението се взема от компетентния да разрешава участие в други организации съгласно устава (учредителния акт) орган при спазване на условията за кворум и мнозинства;
2. Изготвяне и подписване на изискуемите съгласно Търговския закон документи за учредяване на търговското дружество или участие във вече създадено такова;
3. Обявяване на взетите решения и изготвени документи в Търговски регистър при Агенция по вписванията.

Търговското дружество, в което участва ЮЛНЦ, поддържа самостоятелна счетоводна отчетност и подлежи на отделно данъчно облагане за реализираната от него печалба. За участието си в търговското дружество ЮЛНЦ има право да получи част от печалбата (дивидент). Това не нарушава забраната на ЗЮЛНЦ за разпределяне на печалба, тъй като в случая ЮЛНЦ е получател на прихода, а този който го разпределя е търговското дружество.

32. Какви отчети трябва да подава ЮЛНЦ, пред кого и в какви срокове?

Отчитането на дейността на ЮЛНЦ може да бъде разделено на два вида: отчитане в рамките на ЮЛНЦ и отчитане пред държавни органи.

Отчитане в рамките на ЮЛНЦ

ЗЮЛНЦ изисква управителният орган на ЮЛНЦ да изготвя отчет за дейността на организацията и да го представи пред върховния орган. Законът не съдържа изисквания относно формата на този отчет. Предвид функциите на управителния орган (да изпълнява решенията на върховния орган съгласно приетия от него бюджет и да организира и ръководи ежедневната дейност на организацията) отчетът следва да включва както информацията относно конкретните програми, проекти и сделки, извършвани от името на организацията, така и относно разходването на финансовите средства и тяхното счетоводно отчитане. На следващо място законът не определя и конкретен срок, в който този отчет следва да бъде представян, и следователно това е въпрос на вътрешно решение на организацията. Такъв отчет може да бъде представян за всяка една календарна година или за периода на мандата на управителния орган или при поискване от върховния орган.

Отчитането на управителния орган пред върховния има отношение при преценката доколко възложените му задачи са били качествено изпълнени, съответно дали се оправдава даденото му доверие или не. Информацията от отчета може да бъде основание за промени в състава на управителния орган, както и за търсене на отговорност на членовете му, в случай че има констатирани злоупотреби или виновно неизпълнение на задълженията му.

В практиката много често отчетът за дейността на управителния орган включва и представянето за гласуване на отчетните документи, които организацията следва да подаде към различни държавни органи. Такива документи са годишният финансов отчет и докладът за дейността на организацията, ако е определена в обществена полза.

Отчитане пред държавни органи

Този вид отчитане обхваща изпълнението на задължения на ЮЛНЦ за ежегодно подаване на определени в други закони документи към следните държавни институции:

Национална агенция по приходите (НАП)

Отчитането пред НАП има за цел да установи, че за извършваната от ЮЛНЦ дейност през съответната календарна година са платени дължимите данъци, а спрямо наетите от него лица – дължимите осигуровки. Отчитането се извършва чрез подаване на годишна данъчна декларация

по образец пред териториалното поделение на НАП, в чийто район попадат седалището и адресът на организацията. Срокът е 31 март на годината, следваща тази, за която се подава декларацията.

ЮЛНЦ са освободени от подаване на годишната данъчна декларация пред НАП, в случай че не са извършвали никаква стопанска дейност през годината, не са отдавали под наем свое имущество и не дължат данък върху разходите.

За навременното подаване на декларациите пред НАП отговаря управителният орган на ЮЛНЦ. За неспазване на изискванията може да бъде наложена санкция на управителния орган (от 200 до 1000 лева), както и на самото ЮЛНЦ (от 500 до 3000 лева, а за повторно нарушение – от 1000 до 6000 лева).

Национален статистически институт (НСИ)

Отчитането пред НСИ има за цел събирането на статистическа информация за извършваната от ЮЛНЦ дейност през съответната календарна година. Отчитането се извършва чрез подаване на формуляр по образец пред териториалното статистическо бюро по седалището на ЮЛНЦ. От 2010 г. се предвиди възможността ЮЛНЦ, които подават и данъчна декларация пред НАП, да подадат едновременно с нея и формуляра до НСИ. ЮЛНЦ, които не са извършвали стопанска дейност през годината (т. е. не са длъжни да подават декларация пред НАП), подават само формуляра на НСИ пред териториалното статистическо бюро. Срокът, в който ЮЛНЦ следва да подадат формуляра пред НСИ, е също 31 март на годината, следваща тази, за която се отнася отчетът, независимо дали се подава чрез НАП или направо пред НСИ.

Отговорният за навременното подаване на формуляра е управителният орган на ЮЛНЦ. При неподдаването му по надлежния ред и в срок на ЮЛНЦ може да бъде наложена имуществена санкция в размер от 200 до 2000 лева, а при повторно нарушение – от 2000 до 6000 лева.

Публикуване на годишни финансови отчети и годишни доклади от ЮЛНЦ в обществена полза в Регистъра на ЮЛНЦ към Агенция по вписванията

ЮЛНЦ, определени за извършване на обществено полезна дейност, имат задължението всяка година до 30 юни на годината, следваща отчетната, да публикуват годишен доклад за дейността в обществена полза, регламентиран в ЗЮЛНЦ и годишен финансов отчет, регламентиран в Закона за счетоводството. По-подробно за публикуването на отчетите на ЮЛНЦ в обществена полза в Регистъра на ЮЛНЦ виж въпрос 54 и 55. В случай че отчетните документи не бъдат подадени в Регистъра на ЮЛНЦ за две поредни години, в партидата на организацията следва да се отбе-

лежи „временно спрян статут в обществена полза“. При системно неподаване на отчетните документи (3 или повече пъти се пропуска срокът) ЮЛНЦ може да бъде прекратено по решение на окръжния съд по седалището му. По-подробно за прекратяването виж въпрос 62.

32а. Как се публикуват годишни финансови отчети (ГФО) от ЮЛНЦ в частна полза в Регистъра на ЮЛНЦ към Агенция по вписванията

Наред с горните общи задължения за отчитане пред НАП и НСИ, ЮЛНЦ в частна полза също са длъжни в срок до 30 юни да обявят за публикуване в Регистъра на ЮЛНЦ към Агенция по вписванията годишния си финансов отчет за изминалата отчетна година съгласно изискванията на Закона за счетоводството. ЮЛНЦ в частна полза могат да обявяват своя ГФО в електронния Регистър на ЮЛНЦ към Агенция по вписванията на основание чл. 18 от ЗЮЛНЦ. Също така, съгласно Закона за счетоводството, остава възможността задължението за обявяване на ГФО на ЮЛНЦ в частна полза да се изпълни и чрез публикуването му в интернет или в икономическо издание, без да е задължително обявяването му и в Регистъра на ЮЛНЦ.

Ето няколко важни стъпки и елементи за процедурата по обявяване на ГФО в Регистъра на ЮЛНЦ към Агенция по вписванията:

Заявление за обявяване на годишни финансови отчети от ЮЛНЦ в частна полза и приложения

Обявяването на годишни финансови отчети от ЮЛНЦ в частна полза се осъществява със Заявление за обявяване на годишни финансови отчети Г2 (по образец). Към заявлението, освен годишния финансов отчет, се прилагат и техни копия, в които личните данни (ЕГН, адрес, данни по лична карта) са заличени. Задължително към заявлението се прилага и Декларация за истинността на заявените за вписване обстоятелства и приемането на представените за обявяване актове (по образец), подписана от заявителя (в зависимост от това кой подава заявлението – законния представител или упълномощен адвокат или счетоводителят, който е съставил отчета).

Заявител и подаване

Заявител може да бъде или законно представляващият ЮЛНЦ или адвокат с изрично пълномощно, или счетоводителят, който е съставил годишния отчет, в случай че има нотариално заверено пълномощно за заявяването пред Агенция по вписванията. Подаването на заявлението

може да се извърши лично от заявителя на място в Агенция по вписванията при подаване на документите на хартия или по електронен път. Заявлението също така може да се подаде и от друго лице – пълномощник, но само на хартия. В този случай заявлението следва да бъде с нотариална заверка на подписа на заявителя, към него да се приложи допълнително изрично писмено пълномощно, както и Декларация, че заявлението и приложените към него документи са представени от заявителя (по образец), попълнена и подписана от пълномощника.

Такси

При обявяване на документите на хартиен носител се заплаща такса в размер на 40 лв. При обявяване по електронен път се заплаща такса в размер на 20 лв. Таксата се заплаща по банковата сметка на Регистъра на ЮЛНЦ към Агенция по вписванията.

ОБЯВЯВАНЕ НА ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ОТ ЮЛНЦ В ЧАСТНА ПОЛЗА В АГЕНЦИЯ ПО ВПИСВАНИЯТА	
Когато заявлението се подава от заявител – законен представител на ЮЛНЦ, той следва да:	• Попълни и подпише заявление по Образец Г2 за обявяване на ГФО; • Приложи ГФО. Ако има лични данни, прилага се и второ копие на всеки от документите със заличени лични данни; • Приложи документите, удостоверяващи приемането по надлежния ред (редовно свикване, провеждане, гласуване) на ГФО от компетентния за това орган на ЮЛНЦ съгласно ЗЮЛНЦ и неговите устройствени документи; • Попълни и подпише декларация за истинността на заявените за вписване обстоятелства и приемането на представените за обявяване актове (по образец); • Платежно нареждане за внесена такса.

Когато заявлението се подава от счетоводител, който е съставител на ГФО, той следва да:	• Попълни и подпише заявление по Образец Г2 за обявяване на ГФО; • Приложи ГФО. Ако има лични данни, прилага се и второ копие на всеки от документите със заличени лични данни; • Приложи документите, удостоверяващи приемането по надлежния ред (редовно свикване, провеждане, гласуване) на ГФО от компетентния за това орган на ЮЛНЦ съгласно ЗЮЛНЦ и неговите устройствени документи; • Приложи Декларация за истинността на заявленията за вписване обстоятелства и приемането на представените за обявяване актове (по образец); • Нотариално заверено пълномощно; • Платежно нареждане за внесена такса
Когато заявлението се подава от заявител – адвокат с изрично пълномощно, той следва да:	• Попълни и подпише заявление по Образец Г2 за обявяване на ГФО; • Приложи ГФО. Ако има лични данни, прилага се и второ копие на всеки от документите със заличени лични данни; • Приложи документите, удостоверяващи приемането по надлежния ред (редовно свикване, провеждане, гласуване) на ГФО от компетентния за това орган на ЮЛНЦ съгласно ЗЮЛНЦ и неговите устройствени документи; • Приложи Декларация за истинността на заявленията за вписване обстоятелства и приемането на представените за обявяване актове (по образец). • Приложи копие от адвокатското си пълномощно; • Платежно нареждане за внесена такса

Когато заявлението се подава от пълномощник с изрично пълномощно, той следва да окомплектова пакета с документи, както следва:	• Заявление Г2, попълнено и с нотариално заверен подпис върху него на заявителя (законно представляващ ЮЛНЦ или адвокат с пълномощно или счетоводител, който е съставил отчета); • ГФО. Ако има лични данни, прилага се и второ копие на всеки от документите със заличени лични данни; • Документите, удостоверяващи приемането по надлежния ред (редовно свикване, провеждане, гласуване) на ГФО от компетентния за това орган на ЮЛНЦ съгласно ЗЮЛНЦ и неговите устройствени документи; • Декларация за истинността на заявените за вписване обстоятелства и приемането на представените за обявяване актове (по образец), подписана от заявителя; • Копие на изричното писмено пълномощно, с което заявителят го упълномощава да подаде документните за пререгистрация в Агенция по вписванията; • Декларация, че заявлението и приложените към него документи са представени от заявителя (по образец), която е попълва и подписва от пълномощника; • Платежно нареждане за внесена такса
--	--

33. В кои случаи ЮЛНЦ подлежат на независим одит?

Регламентацията на въпроса кога ЮЛНЦ подлежат на независим одит се съдържа в Закона за счетоводството. Условията са различни в зависимост от това дали ЮЛНЦ е определено за извършване на дейност в обществена или частна полза.

ЮЛНЦ, определени за осъществяване на общественополезна дейност, подлежат на независим финансов одит, когато за текущата година превишават един от следните критерии:

- балансова стойност на активите към 31 декември – 1 млн. лв.;
- размер на приходите от стопанска и нестопанска дейност за текущата година – 2 млн. лв.;
- обща сума на получените през текущата година финансираня и неусвоени към 31 декември на текущата година финансираня, получени през предходни отчетни периоди – 1 млн. лв.

ЮЛНЦ, определени за осъществяване на дейност в частна полза, подлежат на независим финансов одит, когато за текущата година или за предходната година са превишили два от следните критерии:

- балансовата стойност на активите към 31 декември – 2 млн. лв.;
- нетни приходи от продажби за годината – 4 млн. лв.;
- средна численост на персонала за годината – 50 души.

Във всички останали случаи извършването на одит е по желание на органите на ЮЛНЦ.

IV. СДРУЖЕНИЕ

34. Как се учредява сдружение?

ЗЮЛНЦ съдържа изискване за минимален брой учредители на сдружение. При учредяване на сдружение в частна полза са необходими минимум три лица, без значение дали са физически лица или юридически. Така например сдружение в частна полза може да се учреди от две дееспособни физически лица и едно юридическо или от три дееспособни физически и т. н. За сдружение в обществена полза е поставено по-високо изискване – минимум седем дееспособни физически или три юридически лица.

За да се учреди едно сдружение е необходимо да бъде проведено учредително събрание, на което да се вземат три важни решения: единодушното волеизявление за учредяване на конкретното сдружение (посочено с неговите правно индивидуализиращи белези като наименование, седалище и адрес на управление, определяне на статута в частна или в обществена полза, срок на съществуване или прекратително условие), единодушно приемане на Устава и определянето на първия състав на управителните органи. Решенията, които се вземат на учредителното събрание, се отразяват в протокол, който следва да бъде подписан от всички учредители.

В протокола трябва да бъдат посочени личните данни на учредителите. За физическите лица следва да са посочени три имена и ЕГН, а за юридическите лица – наименование, ЕИК, данни за лицето, подписало документите за учредяване от името на юридическото лице – учредител. Възможно е, вместо устава и учредителния протокол да бъдат подписани от всички учредители, тези два документа да ги подпишат председателстващият учредителното събрание и протоколиращият (надлежно избрани от учредителното събрание), а учредителите да се подпишат в отделни нарочни списъци (това се прилага при учредяване на сдружения с голям брой учредители).

35. Какво представлява Уставът на едно сдружение и какво трябва да съдържа той?

Уставът е най-важният вътрешноорганизационен документ за едно сдружение. Отношенията, които се уреждат от този документ, имат строго вътрешно организационен характер, т.е. с него се пораждат пра-

ва и задължения само за членовете на сдружението. Най-общо отношенията, които се регулират с устава са три групи – организационни, имуществени и неимуществени. Организационните са свързани с начините на функциониране на самото сдружение, което означава структура, правомощия и вземане на решения на органите на управление. Уредбата на имуществените отношения включва правила относно встъпителните имуществени вноски и членския внос на сдружението, управление и разходване на имуществото на сдружението, правила за имуществото при ликвидация и други. Неимуществените отношения са всички отношения в рамките на сдружението, които не са свързани с материални права и задължения – например правото на информация за дейността на сдружението или възможността членовете да се ползват от резултатите от дейността му, да правят предложения за развитие на сдружението и неговите програми.

ЗЮЛНЦ определя някои въпроси, които задължително следва да бъдат регламентирани в устава. Това е така нареченото *необходимо съдържание на устава на сдружението*. То включва:

- Наименованието, седалището на сдружението и дали съществуването му е ограничено със срок или не;
- Целите и средствата за тяхното постигане;
- Дали сдружението се определя за осъществяване на дейност в обществена или в частна полза;
- Предмета на допълнителна стопанска дейност на сдружението, ако ще извършва такава;
- Органите на управление, техните правомощия, както и начина на свикване и вземане на решения;
- Правилата относно дейността на клонове на сдружението;
- От кого и как се представлява сдружението;
- Правилата относно възникване и прекратяване на отношения с членовете, както и реда за уреждане на имуществените отношения с тях при прекратяване на членството им;
- Реда за определяне на размера и начина на внасяне на имуществените вноски;
- Как ще се разпределя имуществото, останалото след удовлетворяване на кредиторите, при прекратяване на сдружението.

Наред с тези въпроси уставът може да включва всякакви допълнителни правила, касаещи сдружението, неговите членове, органи, дейност и т.н.

При изготвяне на устав на сдружение следва внимателно да се спазват изискванията на закона, тъй като в ЗЮЛНЦ има правила, които не могат да бъдат променяни от учредителите/членовете на сдружението. Например изискването, че всеки член на сдружението има право само на един глас в Общото събрание. Друга част от правилата в ЗЮЛНЦ са незадължителни и дават възможност за свободна преценка от страна на учредителите/членовете как да се реши даден въпрос. Например какъв да бъде редът за уведомяване на членовете при свикване на Общото събрание на сдружение.

36. Какво следва да се заяви за вписване в Регистъра на ЮЛНЦ към Агенция по вписванията при регистрацията на сдружение?

Първоначална регистрация

За да се регистрира учреденото сдружение, до Регистъра на ЮЛНЦ към Агенция по вписванията лицата, определени за представляващи бъдещото сдружение, следва да подадат заявление за първоначално вписване по Образец А15, придружено от задължително следните документи: протокол от учредителното събрание на сдружението; приетия от учредителите устав; образец от подпис на представляващия (-ите; декларация от заявителя за истинността на заявления за вписване обстоятелства и приемането на представените за обявяване актове (по образец) и документ за платена държавна такса. Може да е необходимо прилагането и на допълнителни документи в зависимост от особеностите на конкретния случай (например ако документите се подават в Регистъра не от лице, което има качеството заявител, а от пълномощник, или ако сред учредителите има юридическо лице). Въз основа на подаденото заявление и приложените документи длъжностното лице по регистрацията вписва сдружението като отразява следните обстоятелства по партидата на сдружението, които ще бъдат и общодостъпни за всеки, който прави справка:

- Наименованието, целите и средствата за постигането им, предметът на допълнителната стопанска дейност;
- Седалището и адреса на управление;
- Органите;
- Имената на членовете на Управителния съвет;
- Имената и длъжностите на лицата, представляващи организацията;
- Определянето за извършване на дейност в обществена полза или в частна полза.

В Регистъра на ЮЛНЦ към Агенция по вписванията следва да бъдат заявени за вписване и обстоятелствата, свързани с преобразуването и прекратяването на ЮЛНЦ, имената и адресът на ликвидаторите, заличаването му. По отношение на клоновете на организацията се заявяват седалището и адресът им на управление, имената и длъжността на лицето, определено за представляващ, както и предвидените в учредителния акт ограничения на правомощията и представителната му власт.

Освен посочените обстоятелства, които ще бъдат вписани при регистрация на сдружението, ЗЮЛНЦ предвижда следните документи, които ще бъдат обявени по партидата на сдружението и публично достъпни: учредителен протокол и устав. В случай че тези документи съдържат лични данни, е предвидено да бъдат допълнително представени в копия, при които тези лични данни са заличени.

Заявител в процедурата по регистрация на сдружение могат да бъдат или лицето, определено да представлява сдружението след неговата регистрация, т. е. бъдещият законно представляващ, или адвокат с изрично адвокатско пълномощно. Само данните на лице, което има качеството „заявител“, могат да бъдат попълнени в заявленията за регистрация и само това лице може да го подпише.

Заявителят може да подаде документите за регистрация в Регистъра на ЮЛНЦ лично на хартия или онлайн с електронен подпис. Законът допуска документните за регистрация да могат да бъдат подадени, но само на хартия, и от друго лице – пълномощник, който има изрично писмено пълномощно за целта. Когато заявлението се подава от пълномощник, е необходимо заявителят да завери нотариално подписа си предварително върху попълненото заявление. Допълнително в тези случаи към заявлението се прилагат 1) Декларация, че заявлението и приложените към него документи са представени от заявителя (по образец), която се подписва от пълномощника и 2) изрично писмено пълномощно.

Заявление за регистрация и приложения към него

В различните хипотези на заявяване и подаване на документи за регистрация, има разлики в приложенията, които следва да придружават заявлението.

**МИНИМУМ ДОКУМЕНТИ, КОИТО СЕ ПОДАВАТ
ПРИ РЕГИСТРАЦИЯ НА СДРУЖЕНИЯ В РЕГИСТЪРА НА ЮЛНЦ
ПРИ АГЕНЦИЯ ПО ВПИСВАНИЯТА**

Когато заявлението се подава от заявител – определен за законен представител на сдружението, той следва да:

- Попълни и подпише заявление за регистрация на сдружение по Образец А15;
- Приложи учредителен протокол, подписан от всички учредители. Ако има лични данни, прилага се и второ копие със заличени лични данни;
- Приложи устав, подписан от всички учредители. Ако има лични данни, прилага се и второ копие със заличени лични данни;
- Приложи образци от подписите на лицата, определени на учредителното събрание да представляват сдружението;
- Попълни и подпише Декларация за истинността на заявените за вписване обстоятелства и приемането на представените за обявяване актове (по образец);
- Документ за платена държавна такса за регистрация.

**Когато заявлението
се подава от заявител
– адвокат с изрично
пълномощно,
той следва да:**

- Попълни и подпише заявлението за регистрация на сдружение по Образец А15;
- Приложи учредителен протокол, подписан от всички учредители. Ако има лични данни, прилага се и второ копие със заличени лични данни;
- Приложи устав, подписан от всички учредители. Ако има лични данни, прилага се и второ копие със заличени лични данни;
- Приложи образци от подписите на лицата, определени на учредителното събрание да представляват сдружението;
- Приложи Декларация за истинността на заявените за вписване обстоятелства и приемането на представените за обявяване актове (по образец);
- Приложи копие от адвокатското си пълномощно за регистрацията на сдружението;
- Документ за платена държавна такса за регистрация.

Когато заявлението се подава от пълномощник с изрично пълномощно, той следва да окомплектова пакета с документи, както следва:	• Заявление за регистрация на сдружение по Образец А15, попълнено и с нотариално заверен подпис върху него на заявителя; • Учредителен протокол, подписан от всички учредители. Ако има лични данни, прилага се и второ копие със заличени лични данни; • Устав, подписан от всички учредители. Ако има лични данни, прилага се и второ копие със заличени лични данни; • Образци от подписите на лицата, определени на учредителното събрание да представляват сдружението; • Декларация за истинността на заявленията за вписване обстоятелства и приемането на представените за обявяване актове (по образец), подписана от заявителя; • Копие на изричното писмено пълномощно, с което заявителят го упълномощава да подаде документните за регистрация в Агенция по вписванията; • Декларация, че заявлението и приложените към него документи са представени от заявителя (по образец), която се попълва и подписва от пълномощника; • Документ за платена държавна такса за регистрация*.
--	---

* Относно размера на дължимите такси вижте приложението към настоящата публикация на стр. 142

Вписване на промени

В случай че някое от горепосочените обстоятелства или актове се изменят след първоначалната регистрация, промяната следва да бъде отразена в Регистъра на ЮЛНЦ към Агенция по вписванията чрез последващо заявяване. Това става чрез подаване на заявление по Образец А15. Към него отново следва да се приложат документи, които доказват настъпилата промяна (например протокол с решението на компетентния орган на сдружението за приемане на промяната; ако промяната касае представляващия, освен протокола следва да се приложи и образец от подписа на новоизбрания представляващ и т. н.).

При всяка промяна в устава е необходимо той да бъде наново подаден за обявяване в Регистъра на ЮЛНЦ. Освен това на обявяване в Регистъра подлежат и решенията на органите на сдружението за промени в обстоятелствата (например протоколът с решението на Общото събрание за промяна на наименованието на сдружението или протоколът с решението на Управителният съвет с решение за избор на Председател на съвета, който е и представляващ сдружението). В тези случаи обявяването се извършва с подаване на заявление по Образец Г1 и заплащане на съответната такса.

На практика това заявление ще се използва предимно при обявяване на промени в устава, които не касаят някое от обстоятелствата, подлежащи на вписване (например промяната в устава засяга реда за приемане на членове в сдружението или промяна в правомощията на органите на сдружението).

Ако промените в устава са всъщност промени в обстоятелствата, подлежащи на вписване, то тогава това ще се заявява със заявление по Образец А15 и заплащане на съответната държавна такса. Актуалният текст на устава отново ще следва да се приложи, но няма да е нужно да се заплаща втора такса за неговото обявяване. Аналогично ще е положението и с решенията на органите на сдружението, които подлежат на обявяване.

ЗЮЛНЦ предвижда едномесечен срок от датата на решението за промяна, в който заявлението и документите към него следва да бъдат заявени за вписване, съответно обявяване, в Регистъра. При подаване на заявлението за отразяване на промените след предвидения срок Регистърът на ЮЛНЦ към Агенция по вписванията може да наложи глоба в размер от 500 до 1000 лева (ако, след като е наказано с глоба, задълженото лице не заяви вписване или не представи актовете в определения срок, то се наказва с глобите за всеки месец до извършване на действията).

Заявител в процедурата по вписване на промени за сдружение може да бъде законно представляващият сдружението (в случаите, в които промяната касае именно това обстоятелство, заявител е новоизбраният законно представляващ) или адвокат с изрично адвокатско пълномощно.

Заявителят може да подаде документите за промени в Регистъра на ЮЛНЦ лично на хартия или онлайн с електронен подпис. Законът допуска документните да могат да бъдат подадени, но само на хартия, и от друго лице – пълномощник, което има изрично писмено пълномощно за целта. Допълнително за вписването на промени вижте въпрос 25.

37. Кой взема решенията в сдружението?

Според ЗЮЛНЦ сдружението има винаги двустепенна система от органи – Общо събрание и Управителен съвет (Управител), независимо от това дали осъществява дейност в обществена или частна полза. Освен тях според волята на учредителите или на съответния орган, който е оправомощен да взема подобно решение, е възможно да бъдат създадени и допълнителни органи.

Общото събрание е върховният орган, а Управителния съвет е управителният орган. В закона детайлно са изброени правомощията на Общото събрание на сдружението, като освен тях в устава могат да бъдат предвидени и допълнителни правомощия. Изброяването е изрично, но не е изчерпателно. Правомощията на Общото събрание могат да се групират съобразно техния характер на такива, свързани с устройството на сдружението (в които влизат например решенията за изменението на устава, създаването на клонове и др.), и стратегически, свързани с дейността (сред които са: приемането на бюджета, на основните насоки на дейността, приемането и освобождаването на членовете на управителния съвет и други).

Най-важните правомощия на Общото събрание не могат да бъдат прехвърляни на друг орган. Това са решенията:

- за изменение и допълнение на устава;
- за избиране и освобождаване на членовете на управителния съвет;
- за преобразуване и прекратяване на сдружението;
- с които се приема отчетът за дейността на управителния съвет;
- с които се отменят решения на другите органи на сдружението, които противоречат на закона, устава или други вътрешни актове, регламентиращи дейността на сдружението.

Друга част от правомощията са прехвърлими. Тяхното упражняване може да бъде предвидено в компетентността на друг орган, най-често – на Управителния съвет, но само ако така е изрично регламентирано в устава на сдружението. Това са правомощията, свързани с приемането на вътрешни правилници, приемането и изключването на членове, вземането на решение за участие в други организации и други.

За да бъде взето дадено решение, е необходимо да бъдат спазени изискванията за гласуване и провеждане на заседания. ЗЮЛНЦ предвижда, че всеки член на сдружението има право на един глас в Общото събрание. Той може да участва лично или чрез свой пълномощник – друг член на сдружението или външно на сдружението лице, с писмено пълномощно. Също така е предвидено, че един и същи член на сдружение може да представлява едновременно до трима други членове за дадено заседание на Общото събрание. Възможно е в устава да се предвиди и друга норма на представителство. На следващо място следва да се има предвид, че ЗЮЛНЦ въвежда забрана за гласуване на членове на Общото събрание по въпроси, които касаят тях или лица, с които те са свързани (техни съпрузи, роднини по права линия, по съребрена линия и по сватовство – до определена степен), или юридически лица, в които конкретното лице – член на сдружението, е управител или може да наложи или възпрепятства вземането на решения. Нарушаването на тази забрана може да доведе до порок на взетите решения.

За две от решенията ЗЮЛНЦ изрично регламентира минимално мнозинството от гласове, което следва да е налице, за да се сметне дадено решение за прието от Общото събрание. Изменения и допълнения в устава, както и решение за прекратяване на сдружението могат да бъдат взети от Общото събрание, ако са гласували „за“ поне 2/3 от присъстващите членове. В устава може да бъде предвидено и по-високо мнозинство (например 2/3 от всички членове на сдружението), но не и по-ниско. За останалите решения е необходимо повече от половината от присъстващите на заседанието членове на сдружението да гласуват „за“. Възможно е в устава да се предвидят и по-високи мнозинства и в тези случаи.

Управителният съвет е органът, който управлява и ръководи дейността на сдружението. Неговите правомощия са основно свързани с провеждане в изпълнение на решенията на Общото събрание, представителството на Сдружението, разпореждането с имуществото и други. В закона е предвидено, че Управителният съвет има и компетентност по всички въпроси, които не са изрично предвидени в правомощията на друг орган на сдружението.

В закона е посочен минималният брой на членовете на Управителния съвет – 3 лица. Те задължително се избират от върховния орган – Общото събрание, измежду членовете на сдружението. Възможно е измежду членовете на Управителния съвет да бъде избран Председател. Решението за избора му може да бъде взето както от Общото събрание, така и от самия Управителен съвет. Управителният съвет е мандатен орган като максималният срок посочен в закона е 5 години.

Законът позволява функциите на Управителния съвет да се изпълняват от едно лице – управител. В този случай е нужно да има изрично решение на Общото събрание, както и съответна промяна в устава, която да отрази управлението на сдружението от едноличен орган.

38. Как взема решения Общото събрание на сдружението?

Законът е предвидил изрични правила относно свикването, провеждането на заседанията, кворума и мнозинството при вземане на решенията на двата основни органа на сдружението – Общо събрание и Управителен съвет.

Общото събрание на сдружението се свиква от Управителния съвет (съответно от управителя) по негова инициатива или по искане на 1/3 от членовете на сдружението. В последния случай, ако Управителният съвет в двуседмичен срок не отправи писмена покана за свикване на Общото събрание, то се свиква от съда по седалището на сдружението по писмено искане на заинтересованите членове или натоварено от тях лице. Съдът следва да спази процедурата и сроковете за свикване, така както са предвидени в устава. Ако липсва уредба в устава, съдът ще приложи правилата, уредени в закона.

ЗЮЛНЦ предвижда възможност в устава на сдружението да бъде регламентиран конкретен ред за свикване на Общото събрание и разпращане на поканите до членовете му (например чрез разпращане до всички членове на покана със съдържанието предписано от закона по пощата, по факс или по друг начин). В тези случаи е много важно да се съберат навреме доказателства за това, че предвиденият ред за свикване е спазен. Такива доказателства например могат да са писмена декларация от всеки член, че е получил поканата, или снимка от публикуването на поканата на уеб страницата на сдружението и т. н.

С измененията в ЗЮЛНЦ, които влязоха в сила от 1 януари 2018 г., се предвиди, че ако в устава не е уреден конкретен ред, по който се уведомяват членовете на сдружението за свиканото Общото събрание, то

се свиква чрез обявяване на поканата в Регистъра на ЮЛНЦ към Агенцията по вписванията по партидата на сдружението и чрез поставянето ѝ на мястото за обявления по адреса на управление на сдружението най-малко един месец преди насрочения ден. В устава, в които е предвидено, че свикването се извършва с покана за свикване чрез Държавен вестник, ще се сметне, че има предвиден конкретен ред за свикване и следователно ще трябва той да се спази. Обявяването на поканата ще се извърши с подаване на заявление по Образец Г1 и прилагане към него на съответните необходими документи. Независимо от начина на свикване на Общото събрание, поканата следва да съдържа дневния ред, датата, часа и мястото за провеждане на заседанието и по чия инициатива се свиква то.

Ако уставът не разпорежда друго, Общото събрание е законно, ако на него присъстват повече от половината от всички членове. Законът допуска и спадащ кворум – при липсата на изискуемия кворум (от закона или от устава) събранието се отлага за един час по-късно на същото място и при същия дневен ред и може да се проведе, колкото и членове да се явят.

Решенията на Общото събрание се вземат с мнозинство от присъстващите, а решенията за изменение и допълнение на Устава и за преобразуване и прекратяване на сдружението – с мнозинство от 2/3 от присъстващите. Няма пречка в Устава да се предвидят завишени изисквания за кворум, както и мнозинство при вземането на част от останалите или на всички решения от компетентността на Общото събрание.

39. Как взема решения Управителният съвет на сдружението?

Инициатива за свикване на Управителния съвет имат Председателят или 1/3 от членовете на Управителния съвет. Ако Председателят не свика заседанието в седмичен срок, то може да се свика от всеки член на Управителния съвет. Управителният съвет може да взема решения, ако на заседанието му присъстват повече от половината от неговите членове, като тук е изключен принципът на спадащия кворум. Изрично е посочено, че някои от решенията на Управителния съвет се вземат при определени мнозинства: решенията за разпореждане с имуществото, определянето на реда и извършването на дейността, както и извършването на ликвидацията – с мнозинство (50% +1) от всички членове, а всички останали решения – с мнозинство от присъстващите. В Устава могат да бъдат предвидени по-високи мнозинства за вземането на тези решения, но не и по-ниски от законово предвидените.

За подпомагане на оперативността на Управителния съвет законът е предвидил облекчени правила за начина на вземане на решения на този орган. Първото улеснение в тази насока е свързано с обявяването за присъстващо на заседание на Управителния съвет на лице, с което има двустранна телефонна или друга връзка, гарантираща установяването на самоличността му и позволяваща участието му в обсъжданията и вземането на решения. Това дава възможност на Управителния съвет да заседава и взема решения с участието на свои членове, които в момента на заседанието се намират в различни точки на света, чрез конферентна, телефонна или друга връзка. Законът изисква гласуването на този член да се удостовери в протокола от председателстващия заседанието.

Второто улеснение се свързва с възможността за провеждане на не-присъствено заседание. Според закона Управителният съвет може да взема решение и без да бъде провеждано заседание, ако протоколът за взетото решение бъде подписан без забележки и възражения за това от всички негови членове. Това означава, че всички членове следва да се подпишат върху протокола и да изразят съгласие относно обстоятелството, че решението се взема по този начин, а за самото решение могат да гласуват както „за“, така и „против“. Възможността за вземане на решения по този ред е предвидена единствено за Управителния съвет.

Решенията на колективните органи на сдружението следва да се отразяват в протокол, който да установява кога и къде се е провело събраниято, при какъв дневен ред, кворум, обсъждания и взети решения (с точно отразяване на гласуването), като документът се подписва или: 1) от протоколиращия и председателстващия заседанието (избрани в началото), а в някои случаи и от преброителите на гласовете (когато това е предвидено в устава), в които случаи към протокола се прилага и списъка с присъствалите на заседанието членове, с посочени имена и подписи, или 2) от всички присъствали. На практика следва да се възприеме принципът, че без документ (протокол) няма решение.

40. Какви са вътрешноорганизационните актове на сдружението?

Основният вътрешноорганизационен документ за едно сдружение е уставът. Освен него едно сдружение може да приема и други вътрешни актове. За някои от тях има законови изисквания за приемането им. Такива са например Правилата за предотвратяване изпирането на пари

и финансирането на тероризма, Правилник за вътрешния трудов ред и Правила за здравословни и безопасни условия на труд, когато ЮЛНЦ е работодател (на лица, наети по трудови договори).

Приемането на допълнителни вътрешноорганизационни актове, които не са задължителни по закон, изцяло зависи от волята на сдружението. За тях липсва правна уредба и съдържанието им може да е най-разнообразно, стига техните разпоредби да не противоречат на основния вътрешен акт на организацията или на закона и морала. Това следва от общия принцип на свободата на договарянето.

41. Кой, как и кога може да обжалва решения на органите на сдружение?

ЗЮЛНЦ предвижда два основни начина за обжалване на решенията на органите на сдружение:

Пред Общото събрание на сдружението (вътрешен контрол върху решенията)

Когато едно решение на Управителния съвет или на друг орган е взето в противоречие със закона, устава или предходно решение на Общото събрание, то може да бъде оспорено пред Общото събрание по искане на заинтересуван член на сдружението или на негов орган. Законът предвижда, че искането за оспорване на решението трябва да бъде отправено в едномесечен срок от узнаването му, но не по-късно от една година от датата на неговото вземане.

Пред компетентния съд (съдебен контрол)

На съдебен контрол подлежат само решенията на Общото събрание на сдружението по отношение на тяхната законосъобразност и съответствие с устава. Възможност да заведе подобен иск има всеки член на сдружението или негов орган, както и прокурорът. Искът следва да се подаде в предвидените от закона срокове – в едномесечен от узнаването за решението, но не по-късно от една година от датата на неговото вземане. Ако се установи незаконосъобразност или несъответствие с устава, съдът отменя обжалваното решение, но не може на негово място да постанови друго, защото няма компетентността да решава вместо органите на юридическото лице с нестопанска цел. Съдът също така не може и да задължи органа да приеме конкретно решение.

V. ФОНДАЦИЯ

42. Как се учредява фондация?

Фондацията се учредява с едностранен учредителен акт приживе или по случай на смърт, с който безвъзмездно се предоставя имущество за постигане на нестопанска цел. Учредител/-и на фондация могат да бъдат български и чуждестранни юридически и дееспособни физически лица, като тук законът не е поставил изискване за броя на учредителите при фондациите в частна или в обществена полза.

Най-важният акт при учредяване на фондацията е безвъзмездното предоставяне на имущество. Приживе това става с едностранно дарствено волеизявление, обективизирано в учредителния акт на фондацията, който трябва да бъде в писмена форма с нотариална заверка на подписа. По случай на смърт учредяването става чрез завещание.

Учредителният акт трябва да съдържа като минимум целите на бъдещата фондация и предоставеното имущество. Имуществото, което се предоставя, не е ограничено до право на собственост върху движима или недвижима вещ и може да бъде всякакво друго вещно или облигационно право, имуществено авторско право и т. н. Липсва и изискване за минимална парична равностойност на предоставеното имущество.

Учредителният акт може да бъде отменен. Правото за отмяна е ограничено в две посоки – отмяна може да извърши единствено учредителят и това право не преминава върху неговите наследници. Учредителят може да поиска отмяна до възникване на фондацията.

Когато при учредяването на Фондация се предоставя безвъзмездно определена сума пари, за да се удостовери това обстоятелство, е необходимо да се представят вносните бележки (или удостоверение от банката) за внасянето на паричното учредително дарение от всеки един учредител в набирателна банкова сметка, открита за целта на учредяването, посочващо това.

43. Какво представлява Учредителният акт на фондацията?

Учредителният акт е основополагащият акт за възникване на фондацията. Този акт съдържа волеизявлението на учредителя или учредителите (независимо физическо или юридическо лице) да се създаде фондацията. В този смисъл учредителният акт трябва да съдържа всички

необходими белези, които ще индивидуализират бъдещата фондация и които са предвидени като обстоятелства, подлежащи на вписване в Регистъра на ЮЛНЦ, и които ще бъдат и общодостъпни за всеки, който прави справка. Това са:

- наименованието, целите и средствата за постигането им, предметът на допълнителната стопанска дейност;
- седалището и адреса на управление;
- органите;
- имената на членовете на управителния орган;
- имената и длъжностите на лицата, представляващи организацията;
- определянето за извършване на дейност в обществена полза или в частна полза;
- общият размер на учредителното дарение.

Минималното необходимо съдържание на учредителния акт, за да е налице валиден учредителен акт, е да съдържа целите, които си поставя фондацията, и имуществото, което се предоставя.

Възможно е учредителят да е приел с учредителния акт и устройствени правила, които да уреждат вътрешноорганизационните въпроси във фондацията. Тези устройствени правила може да са инкорпорирани в учредителния акт на фондацията, но е възможно и да са приети като приложение към учредителния акт. Във втория случай устройствените правила няма нужда да имат нотариална заверка на подписа на учредителя и съответно при изменението им следва да се спазва реда предвиден в тях и в учредителния акт, но без да е необходимо да се заверяват подписите върху тях нотариално. За повече информация за възможните варианти виж въпрос 48.

44. Какво следва да се заяви за вписване в Регистъра на ЮЛНЦ към Агенция по вписванията при регистрацията на фондация?

Първоначална регистрация

Подобно на уредбата на сдружението при регистрацията на фондация следва да се заявят обстоятелствата, подлежащи на вписване (посочени по-горе). В Регистъра на ЮЛНЦ към Агенция по вписванията следва да бъдат заявени за вписване и обстоятелствата, свързани с преобразуването и прекратяването на фондацията, имената и адресът на ликвидаторите, заличаването ѝ. Ако фондацията има клонове – те също подлежат

на вписване, както и седалището и адресът им на управление, имената и длъжността на лицето, определено за техен представляващ, предвидените в учредителния акт ограничения на правомощията и представителната му власт.

Освен посочените обстоятелства, които ще бъдат вписани при регистрация на фондацията, ЗЮЛНЦ предвижда и учредителният акт да бъде обявен по партидата на фондацията и да бъде публично достъпен. В случай че в него се съдържат лични данни, е предвидено да бъде допълнително представено копие, при което тези лични данни са заличени.

Заявител и подаване

Заявител в процедурата по регистрация на фондация могат да бъдат или лицето, определено да представлява фондацията след нейната регистрация, т. е. бъдещият законно представляващ, или адвокат с изрично адвокатско пълномощно. Заявител може също така да бъде учредителят, упълномощено от него лице, изпълнителят на завещанието, наследникът или някое от лицата, които биха се ползвали от дейността на фондацията съобразно учредителния ѝ акт. Само данните на лице, което има качеството „заявител“, могат да бъдат попълнени в заявленията за регистрация и само това лице може да го подпише.

Заявителят може да подаде документите за регистрация в Регистъра на ЮЛНЦ лично на хартия или онлайн с електронен подпис. Законът допуска документните за регистрация да могат да бъдат подадени, но само на хартия, и от друго лице – пълномощник, което има изрично писмено пълномощно за целта. Когато заявлението се подава от пълномощник, е необходимо заявителят да завери нотариално подписа си предварително върху попълненото заявление. Допълнително в тези случаи към заявлението се прилагат: 1) декларация, че заявлението и приложенията към него документи са представени от заявителя (по образец), която се подписва от пълномощника и 2) изрично писмено пълномощно.

Заявление за регистрация и приложения към него

В различните хипотези на заявяване и подаване на документи за регистрация има разлики в приложенията, които следва да придружават заявлението.

**МИНИМУМ ДОКУМЕНТИ, КОИТО СЕ ПОДАВАТ
ПРИ РЕГИСТРАЦИЯ НА ФОНДАЦИЯ В РЕГИСТЪРА НА ЮЛНЦ
ПРИ АГЕНЦИЯ ПО ВПИСВАНИЯТА**

**Когато
заявлението
се подава от
заявител –
определен
за законен
представител на
фондация,
той следва да:**

- Попълни и подпише заявление за регистрация на фондация по Образец А16;
- Приложи учредителен акт, с нотариална заверка на подписа на учредителя. Ако има лични данни, прилага се и второ копие със заличени лични данни;
- Приложи образци от подписите на лицата, определени от учредителя да представляват фондацията;
- Представи доказателства, че учредителното дарение е предоставено (ако е парично – това би било документ от банка за внасяне на средствата);
- Попълни и подпише Декларация за истинността на заявените за вписване обстоятелства и приемането на представените за обявяване актове (по образец);
- Документ за платена държавна такса за регистрация.

**Когато
заявлението
се подава от
заявител –
адвокат с изрично
пълномощно,
той следва да:**

- Попълни и подпише заявление за регистрация на фондация по Образец А16;
- Приложи учредителен акт, с нотариална заверка на подписа на учредителя. Ако има лични данни, прилага се и второ копие със заличени лични данни;
- Приложи образци от подписите на лицата, определени от учредителя да представляват фондацията;
- Приложи Декларация за истинността на заявените за вписване обстоятелства и приемането на представените за обявяване актове (по образец);
- Представи доказателства, че учредителното дарение е предоставено (ако е парично – това би било документ от банка за внасяне на средствата);
- Приложи копие от адвокатското си пълномощно за регистрацията на сдружението;
- Документ за платена държавна такса за регистрация.

**Когато
заявлението
се подава от
пълномощник
с изрично
пълномощно,
той следва да
окомплектова
пакета с
документи,
както следва:**

- Заявление за регистрация на фондация по Образец А16, попълнено и с нотариално заверен подпис върху него на заявителя;
- Учредителен акт, с нотариална заверка на подписа на учредителя. Ако има лични данни, прилага се и второ копие със заличени лични данни;
- Образци от подписите на лицата, определени от учредителя да представляват фондацията;
- Представи доказателства, че учредителното дарение е предоставено (ако е парично – това би било документ от банка за внасяне на средствата);
- Декларация за истинността на заявените за вписване обстоятелства и приемането на представените за обявяване актове (по образец), подписана от заявителя;
- Копие на изричното писмено пълномощно, с което заявителят го упълномощава да подаде документните за регистрация в Агенция по вписванията;
- Декларация, че заявлението и приложените към него документи са представени от заявителя (по образец), която се попълва и подписва от пълномощника;
- Документ за платена държавна такса за регистрация*.

* Относно размера на дължимите такси, вижте приложението към настоящата публикация на стр. 142

Вписване на промени

В случай че някое от горепосочените обстоятелства или актове се изменят след първоначалната регистрация, промяната следва да бъде отразена в Регистъра на ЮЛНЦ към Агенция по вписванията чрез последващо заявяване. Това отново става чрез подаване на заявление по Образец А16. Към него отново следва да се приложат документи, които доказват настъпилата промяна (например протокол с решението на компетентния орган на фондацията за приемане на промяната; ако промяната касае представляващия, освен протокола следва да се приложи и образец от подписа на новоизбрания представляващ и т. н.).

При всяка промяна в учредителния акт, включително в устройствените правила, приети с него, е необходимо тези документи да бъдат наново подадени за обявяване в Регистъра на ЮЛНЦ. Освен това на обявяване в Регистъра подлежат и решенията на органите на фондацията за промени в обстоятелствата, които подлежат на вписване в Регистъра. В тези случаи обявяването се извършва с подаване на заявление по Образец Г1 и заплащане на съответната такса. На практика това заявление ще се използва предимно при обявяване на промени в учредителния акт, приети с него, които не касаят някое от обстоятелствата, подлежащи на вписване (например промяна на правилата за управление на имуществото на фондацията или промяна в правомощията на органите на фондацията). Ако промените в учредителния акт са всъщност промени в обстоятелствата, подлежащи на вписване, то тогава това ще се заявява със заявление по Образец А16 и заплащане на съответната държавна такса. Актуалният текст на учредителния акт, включително и на устройствените правила, приети с него, отново ще следва да се приложат, но няма да е нужно да се заплаща втора такса за тяхното обявяване. Аналогично ще е положението и с решенията на органите на фондацията, които подлежат на обявяване.

ЗЮЛНЦ предвижда едномесечен срок от датата на решението за промяна, в който заявлението и документите към него следва да бъдат заявени за вписване, съответно обявяване в Регистъра на ЮЛНЦ. При подаване на заявлението за отразяване на промените Регистърът на ЮЛНЦ към Агенция по вписванията може да откаже тяхното вписване, съответно обявяване.

Заявител в процедурата по вписване на промени за фондация може да бъде законно представляващият (в случаите, в които промяната касае именно това обстоятелство, заявител е новоизбраният законно представляващ) или адвокат с изрично адвокатско пълномощно.

Заявителят може да подаде документите за промени в Регистъра на ЮЛНЦ лично на хартия или онлайн с електронен подпис. Законът допуска документните да могат да бъдат подадени, но само на хартия, и от друго лице – пълномощник, което има изрично писмено пълномощно за целта. Следват се същите правила в тези случаи като при първоначално вписване на фондация (виж въпрос 25).

45. Какво представляват запазените права на учредителите при фондацията?

Само при фондациите е предвиден един особен правен институт – запазените права на учредителя/-ите. Той се изразява във възможността при учредяването на фондацията учредителят да запази за себе си или за посочено от него друго лице определени правомощия, с които да гарантира по-нататъшно спазване на волята си. Законът не определя колко и какви по обем следва да бъдат запазените права. Наложилите се в практиката запазени права са да е необходимо съгласие или решение на учредителя или на посочено от него лице при изменения на учредителния акт, решение за прекратяване или преобразуване на фондацията и в някои случаи – избор на членове на органите на фондацията. Когато има запазени права, но учредителят или посоченото от него лице не може да ги упражнява по определена причина (ако почине, бъде обявен за отсъстващ или поставен под пълно запрещение, или прекратен, ако е юридическо лице) и ако учредителят не е предвидил друго, те преминават за упражняване към съответния орган на фондацията, а не се наследяват. Също така, ако учредителят или определеното от него лице не упражняват правата си с необходимата грижа или са в трайна невъзможност (която е за срок повече от 6 месеца) да направят това, съдът по регистрация, по искане на управителния орган, може да постанови техните правомощия да бъдат предоставени на съответния орган за определен период от време или завинаги според преценката на съда. За разлика от първата хипотеза, където автоматично преминават правата, във втория случай задължително следва да има решение на съда за преминаване на упражняването на запазените права.

46. Кой взема решенията във фондацията?

Органите на фондацията не са ограничени от закона нито по отношение на тяхното наименование, нито по брой, нито по отношение на броя на техните членове.

Във всички случаи фондацията следва да има поне един управителен орган, който да управлява организацията и да изразява волята ѝ. Той може да бъде както едноличен, така и колективен. Когато обаче фондацията се е определила за осъществяване на дейност в обществена полза, задължително тя следва да има двустепенна система на органите: минимум един върховен колективен орган и един управителен (колективен или едноличен), които следва да имат правомощия като тези на съответните органи на сдружението – Общо събрание и Управителен съвет.

Законът не определя наименованията на органите на фондацията (за разлика от уредбата на сдружението). В практиката са се наложили няколко по-популярни названия: за върховен орган – Настоятелство, Съвет на фондацията, Съвет на учредителите, Съвет на дарителите, Върховен съвет, а за управителния орган – Директор, Управител или Управителен съвет. Важно е наименованието на съответния орган да не въвежда в заблуждение относно неговото място в структурата на организацията и правомощията му.

Както при сдружението, така и при фондацията законът не забранява създаването на всякакви други допълнителни органи. Фондацията може да определя техния статут, да регулира техните правомощия, реда за включване на лицата в техния състав и други, което става с учредителния акт. Тези органи могат да са както колективни, така и еднолични.

47. Как вземат решения органите на фондацията?

Когато в учредителния акт на една фондация е предвиден повече от един орган, законът определя, че правилата за Общото събрание и Управителния съвет при сдружение се прилагат съответно за органите на фондацията. Това касае най-вече прилагането на правилата за правомощията и функционирането на органите. В практиката се е наложило, че при органите на фондацията задължително се спазват квалифицираните мнозинства при вземането на решенията, съответно на върховния и управителния орган. Независимо че законът е лаконичен по отношение на правилата за свикване и вземане на решения на органите на фондацията, следва в учредителния акт или в приетите с него устройствени правила да бъде разписан ясно този механизъм: ред за свикване, заседания, правомощия, кворум, мнозинства.

Относно възможността за вземане на неприсъствени решения на управителния орган, както и за прилагане на спадащия кворум при за-

седания на върховния орган е необходимо да бъдат уредени в устройствените документи на фондацията.

48. Какви са вътрешноорганизационните актове на фондацията?

Основният вътрешен акт при фондацията е учредителният акт. В закона е посочено необходимото съдържание на учредителния акт. Особеностите при него са такива, че докато при сдружението всички елементи, включени в необходимото съдържание на устава следва да бъдат приети от учредителите, при фондацията е възможно учредителят да определи в своя едностранен акт единствено целите и предоставеното имущество, което е достатъчно за действителността на акта. Учредителният акт включва две основни части – имуществена и организационна. Имуществената част е тази, в която се описват размерът и видът на едностранно предоставеното имущество, с което се учредява фондацията (т. нар. учредително дарение). Организационната част на учредителния акт съгласно ЗЮЛНЦ следва задължително да включва целите на фондацията. Освен това обаче тя може и да включва и всички останали елементи, които съдържа един устав на сдружение – средства за постигане на целите; предмет на допълнителна стопанска дейност, орган или органи на управление и правомощия; имущество, набиране и разходване на средства; други разпоредби. Част от тези елементи, ЗЮЛНЦ е определил, че са обстоятелства, които подлежат на вписване в Регистъра на ЮЛНЦ.

Организационните разпоредби по устройството и дейността на фондацията могат:

Вариант 1: да са част от учредителния акт на фондацията, в който случай те се приемат към момента на нейното създаване от учредителя. Целият текст на учредителния акт ще бъде обявен в Регистъра на ЮЛНЦ. Последващото изменение на тези правила е възможно по реда определен за това в самия учредителен акт – от учредителят или определено от него лице, в случай че това правомощие е включено в запазените права или от органа на фондацията, в чиято компетентност е предвидено това правомощие. Ако редът за изменение не е посочен в устройствените правила на фондацията, законът допуска всеки заинтересован да поиска от окръжния съд по седалище на фондацията да направи измененията. Съдът в тези случаи е длъжен да извърши промените в съответствие с волята, изразена с учредителния акт. Решението на съда за промени и актуалният учредителен акт се изпра-

щат на Агенцията по вписванията за вписване в Регистъра на ЮЛНЦ и за обявяване по служебен път.

Вариант 2: да бъдат обособени в отделен документ (устройствен акт, устройствени правила и т. н.). Този документ също може да бъде приет от:

- учредителя към момента на създаването на фондацията;
- впоследствие – от овластено от учредителя лице;
- от изпълнителя на завещанието или наследника;
- когато учредителят е починал – и от друго лице, което би се ползвало от дейността на фондацията;
- органа на фондацията, на който това е възложено.

На практика се създават два документа, които в своята цялост образуват основния вътрешен акт на фондацията. Първият документ представлява учредителен акт на дарение, който закрепва единствено акта на безвъзмездно предоставяне на имущество за учредяването на фондация и целите, които ще се преследват от тази фондация. В него се съдържа и изразена воля за приемане на втория документ, който е устройствен акт или правила (аналогичен по съдържание на устава при сдружението), който съдържа всички организационни правила и който представлява неразделна част от учредителния акт на дарение.

В практиката са познати и двата подхода.

VI. ОБЩЕСТВЕНА И ЧАСТНА ПОЛЗА

49. Какво означава определянето на едно ЮЛНЦ за извършване на дейност в частна или в обществена полза?

Изборът на това в каква полза едно ЮЛНЦ ще осъществява дейността си е суверенно право на всяка организация. Законът говори за определяне на дейността, като има предвид самоопределяне на статута на всяка организация. Водещи при определянето на една организация в частна или обществена полза са целените резултати от нейната дейност. В ЗЮЛНЦ са посочени възможните цели, които една организация в обществена полза би могла да си поставя, а именно:

- развитие и утвърждаване на гражданското общество, гражданското участие и доброто управление;
- развитие и утвърждаване на духовните ценности, здравеопазването, образованието, науката, културата, техниката, технологиите или физическата култура;
- подкрепа за деца, за хора с увреждания и за лица и общности в риск от социално изключване;
- защитата на човешките права или на околната среда;
- други цели, определени със закон.

Няма пречка такива цели да си постави и една организация в частна полза, тъй като същественото при определянето е в чия полза ще отиват резултатите от дейността на ЮЛНЦ. Определянето в обществена полза води и до създаването на особени отношения между ЮЛНЦ и държавата. ЮЛНЦ в частна полза не се ползват от специална подкрепа от държавата и следователно върху тяхната дейност, въпреки че тя пак може да води до благодетелстване на най-широк кръг лица, не се упражнява засилен контрол.

50. Къде следва да се заяви, че ЮЛНЦ се е самоопределило в обществена полза?

При своето учредяване всяко ЮЛНЦ следва да се самоопредели като организация в частна или в обществена полза. Определянето се извършва в устава или в учредителния акт и това обстоятелство се вписва в Регистъра на ЮЛНЦ към Агенция по вписванията в рамките на процедурата по първоначална регистрация на ЮЛНЦ (виж въпроси 20, 42 и

44). От момента на вписването се счита, че организацията е придобила статута, в който се е самоопредилила – в частна, съответно в обществена полза. Ако една организация се е регистрирала като ЮЛНЦ в частна полза и впоследствие е взела решение да се преобразува в обществена полза, така промененото обстоятелство също следва да се заяви за вписване в Регистъра на ЮЛНЦ към Агенция по вписванията. Редът за това е същият като при вписване на промени (виж въпрос 25, 42 и 44). Ако обаче ЮЛНЦ се е вписало веднъж в обществена полза в Регистъра на ЮЛНЦ, то не може да се преобразува след това в ЮЛНЦ в частна полза.

51. Кога може да бъде отказано вписване от Регистъра на ЮЛНЦ към Агенция по вписванията на обстоятелството, че ЮЛНЦ се е самоопредилило в обществена полза?

ЗЮЛНЦ предвижда специално основание, въз основа на което Регистърът на ЮЛНЦ може да откаже вписване на обстоятелството, че ЮЛНЦ се е самоопредилило в обществена полза – ако разпоредбите на устава или учредителния акт противоречат на разпоредбите на *Глава трета* „Юридически лица с нестопанска цел за обществено полезна дейност“ (от чл. 37 до чл. 44в) от ЗЮЛНЦ. В тези случаи учредителите могат да изберат или да променят документите, като ги съобразят с Глава трета от ЗЮЛНЦ и да ги подадат наново в Регистъра на ЮЛНЦ, или да обжалват отказа за регистрация.

Възможно е обстоятелството „обществена полза“ да бъде заявено за вписване чрез процедура за вписване на промени в Регистъра на ЮЛНЦ. В тези случаи, ако длъжностното лице по регистрация прецени, че уставът или учредителният акт на ЮЛНЦ не отговарят на Глава трета, също може да постанови отказ за вписване на промените. Организацията ще продължи да съществува, но като ЮЛНЦ в частна полза. Тя ще има право да избере или да промени документите си, като ги съобрази с Глава трета от ЗЮЛНЦ и да ги подаде наново в Регистъра на ЮЛНЦ или да обжалва отказа за регистрация.

52. Подлежи ли на отмяна определянето в частна или обществена полза?

ЮЛНЦ в частна полза може да вземе решение да се определи в обществена полза със съответната промяна в устава или учредителния акт. За ЮЛНЦ в обществена полза режимът е забранителен: самоопределя-

нето в обществена полза е неотменяемо след вписването му в Регистъра на ЮЛНЦ към Агенция по вписванията. Това означава, че промени в устройствените документи на организация в обществена полза, които да определят извършваната дейност в частна полза, ще противоречат на закона и ще бъдат отказвани за вписване от длъжностните лица по регистрацията към Агенция по вписванията. Въпреки че законът нарича промяната на определянето на дейността преобразуване, тази процедура представлява промяна на статута на ЮЛНЦ.

53. Какви са законовите изисквания спрямо ЮЛНЦ в обществена полза?

ЗЮЛНЦ съдържа особени правила, касаещи учредяването, органната структура, управлението и дейността на ЮЛНЦ в обществена полза. Веднъж решили да определят дадено ЮЛНЦ за извършване на дейност в обществена полза, неговите учредители или органите му трябва да спазват всички тези законови норми.

При сдруженията е налице изискване за минимален брой учредители – 7 физически лица или 3 юридически лица. Това означава, че в случаите на учредено сдружение в частна полза, което реши да се трансформира в обществена полза, е нужно да се спази и това изискване, т. е. членовете му към момента на вземане на решението за промяна на статута да са поне 7 физически лица или поне 3 юридически лица.

На следващо място, законът изисква наличието на двустепенна система на управление, като определя, че ЮЛНЦ в обществена полза следва да имат върховен колективен орган и управителен орган, който може да е едноличен или колективен. При сдруженията това правило е винаги спазено, защото по силата на закона те имат Общо събрание, което е върховен орган и Управителен съвет като управителен орган. Фондациите обаче могат да бъдат регистрирани само с един и то едноличен орган на управление. В случаите когато решението на учредителите или органите на фондацията е тя да бъде определена в обществена полза, следва да бъде изградена двустепенната органна структура, при която да бъде създаден върховен колективен орган и управителен орган (едноличен или колективен).

ЮЛНЦ, определени за извършване на общественополезна дейност, следва да се подчинят в дейността си на всички останали нормативни изисквания, обособени в самостоятелна глава на ЗЮЛНЦ. На първо място, те трябва да преследват една или няколко от специфичните общественополезни цели, посочени в закона.

Законът съдържа изрични правила, уреждащи безвъзмездното и възмездното разходване на имуществото на ЮЛНЦ в обществена полза, както и задължение за водене на книги с протоколите от заседанията на колективните си органи. Регламентирани са и ограничения при предоставянето на тяхното имущество, останало след удовлетворяване на кредиторите им при ликвидация. На следващо място са предвидени и особени изисквания за годишното отчитане на ЮЛНЦ в обществена полза – те подготвят специален вид годишен доклад за дейността си, който заедно с годишния финансов отчет на организацията подлежи на обявяване в Регистъра на ЮЛНЦ към Агенция по вписванията (за повече подробности виж въпрос 54).

54. Какво представляват годишният финансов отчет и годишният финансов доклад на ЮЛНЦ в обществена полза?

Годишният доклад за дейността се изготвя в писмена форма, в свободен текст, подписва се от представляващия и се печата с печата на организацията. ЗЮЛНЦ предвижда какво следва задължително да включва доклада:

1. Съществените дейности, изразходваните за тях средства, връзката им с целите и програмите на организацията и постигнатите резултати;
2. Размера на безвъзмездно полученото имущество и приходите от другите дейности за набиране на средства;
3. Вида, размера, стойността и целите на получените и предоставени дарения, както и данни за дарителите;
4. Финансовия резултат.

Информацията по т. 1 може да бъде обобщение на изпълняваните от организацията проекти и дейности, за които е получила безвъзмездно финансиране или е финансирала със собствени средства.

Годишният финансов отчет (ГФО) представя имущественото и финансовото състояние и финансовите резултати от дейността на НПО, паричните й потоци и собствения й капитал. ГФО се съставя на базата на национален счетоводен стандарт съгласно Закона за счетоводството. ГФО се заверява с подписа и печата на дипломиран счетоводител или на счетоводна фирма. Отчетът се подписва и от лицето, което представлява ЮЛНЦ, и се печата с печата на организацията. В случаите когато ГФО подлежи на независим финансов одит, той се подписва и печата и от лицензиран одитор.

55. Какви са процедурата и сроковете за обявяване на годишните доклади и отчети на ЮЛНЦ в обществена полза в Регистъра на ЮЛНЦ?

Срокове за обявяване на отчетите

Съгласно Закона за счетоводството ЮЛНЦ в обществена полза са длъжни да заявят за обявяване в Регистъра на ЮЛНЦ към Агенция по вписванията годишния си доклад за дейността и годишния си финансов отчет в срок до 30 юни на годината, следваща отчетната.

Заявление за обявяване на отчетите и приложения

Обявяването на годишни финансови отчети и годишни доклади се осъществява със Заявление за обявяване на годишни финансови отчети Г2 (по образец). Към заявлението, освен годишния финансов отчет (ГФО) и годишния доклад за дейността (ГДД), се прилагат и техни копия, в които личните данни са заличени. Задължително към заявлението се прилага и Декларация за истинността на заявените за вписване обстоятелства и приемането на представените за обявяване актове (по образец), подписана от заявителя. Прилага се и документ за платена държавна такса.

Заявител и подаване на заявлението

Заявител може да бъде или законно представляващия ЮЛНЦ или адвокат с изрично пълномощно, или счетоводителят, който е съставил годишния отчет, в който случай следва да представи нотариално заверено пълномощно. Подаването на заявлението може да се извърши лично от заявителя на място в Агенция по вписванията при подаване на документите на хартия или по електронен път.

Заявлението също така може да се подаде и от друго лице – пълномощник, но само на хартия. В този случай заявлението следва да бъде с нотариална заверка на подписа на заявителя, към него да се приложи допълнително изрично писмено пълномощно, както и Декларация, че заявлението и приложенията към него документи са представени от заявителя (по образец), попълнена и подписана от пълномощника.

Такси

При обявяване на документите на хартиен носител се заплаща такса в размер на 40 лв. При обявяване по електронен път се заплаща такса в размер на 20 лв. Таксата се заплаща по банковата сметка на Регистъра на ЮЛНЦ към Агенция по вписванията.

ПУБЛИКУВАНЕ НА ГОДИШНИ ДОКЛАДИ И ОТЧЕТИ НА ЮЛНЦ В ОБЩЕСТВЕНА ПОЛЗА

Когато заявлението се подава от заявител – законен представител на ЮЛНЦ, той следва да:	• Попълни и подпише заявление по Образец Г2 за обявяване на ГФО и ГДД; • Приложи ГФО и ГДД. Ако има лични данни, прилага се и второ копие на всеки от документите със заличени лични данни; • Приложи документите, удостоверяващи приемането по надлежния ред (редовно свикване, провеждане, гласуване) на ГФО и ГДД от компетентния за това орган на ЮЛНЦ съгласно неговите устройствени документи; • Попълни и подпише Декларация за истинността на заявените за вписване обстоятелства и приемането на представените за обявяване актове (по образец); • Платежно нареждане за внесена такса
Когато заявлението се подава от счетоводител, който е съставител на ГФО, той следва да:	• Попълни и подпише заявление по Образец Г2 за обявяване на ГФО и ГДД; • Приложи ГФО и ГДД. Ако има лични данни, прилага се и второ копие на всеки от документите със заличени лични данни; • Приложи документите, удостоверяващи приемането по надлежния ред (редовно свикване, провеждане, гласуване) на ГФО и ГДД от компетентния за това орган на ЮЛНЦ съгласно неговите устройствени документи; • Приложи нотариално заверено пълномощно; • Приложи Декларация за истинността на заявените за вписване обстоятелства и приемането на представените за обявяване актове (по образец); • Платежно нареждане за внесена такса

Когато заявлението се подава от заявител – адвокат с изрично пълномощно, той следва да:	• Попълни и подпише заявление по Образец Г2 за обявяване на ГФО и ГДД; • Приложи ГФО и ГДД. Ако има лични данни, прилага се и второ копие на всеки от документите със заличени лични данни; • Приложи документите, удостоверяващи приемането по надлежния ред (редовно свикване, провеждане, гласуване) на ГФО и ГДД от компетентния за това орган на ЮЛНЦ съгласно неговите устройствени документи; • Приложи Декларация за истинността на заявените за вписване обстоятелства и приемането на представените за обявяване актове (по образец). • Приложи копие от адвокатското си пълномощно; • Платежно нареждане за внесена такса
Когато заявлението се подава от пълномощник с изрично пълномощно, той следва да окомплекто- ва пакета с документи, както следва:	• Заявление Г2, попълнено и с нотариално заверен подпис върху него на заявителя; • ГФО и ГДД. Ако има лични данни, прилага се и второ копие на всеки от документите със заличени лични данни; • Документите, удостоверяващи приемането по надлежния ред (редовно свикване, провеждане, гласуване) на ГФО и ГДД от компетентния за това орган на ЮЛНЦ съгласно неговите устройствени документи; • Декларация за истинността на заявените за вписване обстоятелства и приемането на представените за обявяване актове (по образец), подписана от заявителя; • Копие на изричното писмено пълномощно, с което заявителят го упълномощава да подаде документите в Агенция по вписванията; • Декларация, че заявлението и приложените към него документи са представени от заявителя (по образец), която е попълва и подписва от пълномощника; • Платежно нареждане за внесена такса.

56. Какво представлява „временно спиране на статута в обществена полза“?

Временното спиране на статут в обществена полза е отбелязване, което длъжностните лица по регистрацията към Агенцията по вписванията могат да направят по партидата на ЮЛНЦ в обществена полза, в случай че годишните доклади за дейността и финансовите отчети не са били подавани две поредни години. Преди да извърши отбелязването, Регистърът на ЮЛНЦ задължително трябва да изпрати на адреса на управление на ЮЛНЦ писмено уведомление, с което да поиска представяне на липсващите документи в срок от минимум един месец.

Дори и със спрян статут в обществена полза организацията ще може да продължи да работи за постигане на своите цели, но няма да може да ползва данъчни облекчения и други преференции, предвидени за гражданските организации в обществена полза (например дарители ѝ няма да могат да ползват данъчни облекчения по ЗКПО и по ЗДДФЛ; организацията няма да може да получава финансови средства от държавния бюджет за обществено значими проекти и инициативи, нито държавни субсидии и др.).

Състоянието „с временно спрян статут в обществена полза“ може да бъде преодоляно, като се поиска възстановяване на статута в обществена полза по партидата на организацията със заявление до Регистъра на ЮЛНЦ, към което се прилагат годишните доклади за дейността и годишните отчети, които не са били подадени в срок за изминалите две години.

57. Какви са последиците от системното неподаване на годишните доклади и финансови отчети на ЮЛНЦ в обществена полза?

Системното неподаване на отчетните документи от ЮЛНЦ в обществена полза може да доведе до възникване на основание за прекратяване на ЮЛНЦ по решение на окръжния съд по седалището му. Това ново основание е предвидено като разновидност на общото основание за прекратяване на организация по съдебен ред – извършване на дейност, която противоречи на Конституцията, законите и добрите нрави. За да е изпълнено, се изисква да е налице системно нарушение, т. е. неколккратно неизпълнение на задължението за обявяване на годишните доклади и отчети. В практиката за системно се счита всяко нарушение, което е извършено поне три пъти.

За да се стигне до прекратяване на ЮЛНЦ в обществена полза поради системно невнасяне на отчетните му документи, е необходимо Регистърът

рът на ЮЛНЦ към Агенция по вписванията да изпрати уведомление до окръжния съд по седалище на организацията. Преди съдът да постанови решение за прекратяване, е длъжен да даде срок от не повече от 6 месеца на организацията за отстраняване на основанието за прекратяване. Ако в рамките на дадения ѝ срок от съда организацията представи липсващите отчетни документи, процедурата по прекратяване следва да бъде прекратена.

58. Какви са правилата за избягване конфликта на интереси при разходване на имуществото на ЮЛНЦ в обществена полза?

ЗЮЛНЦ въвежда специални правила за предотвратяване конфликта на интереси при ЮЛНЦ в обществена полза. Това следва, от една страна, от спецификата при формирането на имуществото на тези организации, свързана с обстоятелството, че те могат да разполагат с публичен ресурс, а от друга страна, с възможностите им да ползват данъчни и други преференции. В този смисъл е необходимо законовото въвеждане на гаранции, че имуществото им няма да бъде разходвано в частен интерес.

Първата група от гаранции е свързана със специален ред за вземане на решение за безвъзмездно разпореждане с имуществото на ЮЛНЦ в обществена полза, спрямо определени лица, а именно:

- лица от състава на органите на управление и техните съпрузи, роднините по определена линия и до определена степен;
- лица, били в състава на управителните му органи до 2 години преди датата на вземане на решението;
- юридически лица, финансирали организацията до 3 години преди датата на вземане на решение;
- юридически лица, в които настоящите или бившите членове на органи или техните роднини са управители или могат да наложат или възпрепятстват вземането на решения.

В Закона за политическите партии има абсолютна забрана за политическите партии да получават имущество от всякакви юридически лица, в това число и от ЮЛНЦ, независимо дали между двете организации има някаква връзка (институционална или членове на едното участват в органи на другото лице) или не. В този смисъл, макар и в разпоредбата на ЗЮЛНЦ, която регламентира особените изисквания за безвъзмездно разпореждане, да допуска хипотеза, в която подобно прехвърляне на имущество да е възможно, то следва да се приеме, че забраната в Закона за политическите партии има превес, тъй като тя е специална по отношение на ограниченията, предвидени в самия ЗЮЛНЦ.

Специалният ред за безвъзмездно разпореждане се изразява в законното изискване подобно разпореждане да бъде предхождано от мотивирано решение на върховния орган на ЮЛНЦ в обществена полза, взето с мнозинство от 2/3 от всички членове на този орган.

Втората група от гаранции е свързана със забраната ЮЛНЦ в обществена полза да сключват сделки с лица от състава на органите на управление и техните съпрузи, роднините по определена линия и до определена степен, освен при наличие на очевидна полза за организацията или ако тези сделки са сключени при общи условия, публично обявени. Законът не дава определение за „очевидна полза“ и „общи условия, публично обявени“. Очевидна полза за организацията е налице, когато дадена сделка е сключена при условия по-изгодни от тези, които съществуват на свободния пазар. Желателно е органът, компетентен да вземе решението за сключване на възмездни сделки (по принцип това е управителният орган, освен ако с устава или с учредителния акт не е предвидено друго), да се мотивира защо смята, че конкретната сделка е в „очевидна полза“ на организацията. Сделки, сключени при публично обявени общи условия, са тези, които се сключват например с банки и застрахователни дружества или при публични тръжни процедури, или процедури за възлагане изпълнението на обществени поръчки.

Третата група от правила съдържа забрани за прехвърляне на имущество на ЮЛНЦ в обществена полза при ликвидация в полза на учредителите, настоящите и бившите членове, настоящите и бивши членове на органите, служителите, ликвидаторите, съпрузите и роднините до определена степен на някое от тези лица, както и юридическите лица, в които горните лица са управители или могат да наложат или възпрепятстват вземането на решения. В този случай забраната е императивна и абсолютна, т.е. не е предвиден механизъм за нейното преодоляване.

В последната група от норми се включва гаранционен механизъм, който определя детайлно как следва да се постъпи с имуществото на ЮЛНЦ, което остава след удовлетворяването на кредиторите му при ликвидация.

59. Какви са отношенията между ЮЛНЦ в обществена полза и държавата?

ЮЛНЦ в обществена полза се регулират от закона – както по повод на тяхната регистрация, така и при осъществяването на дейността им.

Статутът на организация в обществена полза има правни и фискални измерения. Правните изисквания са дадени в ЗЮЛНЦ, който предвижда специални разпоредби при регистрацията на ЮЛНЦ в обществена полза: при сдруженията – минимален брой учредители, при фондациите – изискване за двустепенна форма на управление с колективен върховен орган. Предвидени са и особени задължения при ежегодното отчитане, както и възможността за текущ контрол спрямо организациите в обществена полза.

Фискалните измерения на статута се свеждат до възможностите държавата да подпомага ЮЛНЦ в обществена полза чрез данъчни, кредитно-лихвени, митнически и други финансови и икономически облекчения, предвидени в съответните специални данъчни закони. На първо място, това са данъчните облекчения за ЮЛНЦ в обществена полза и техните дарители, уредени в отделните данъчни закони:

- По Закона за корпоративното подоходно облагане юридическите лица – дарители на ЮЛНЦ в обществена полза, могат да намалят финансовия си резултат до 10% с разходите си за дарения;
- По Закона за данъците върху доходите на физическите лица годишният облагаем доход на физическите лица може да бъде намален до 5% с дарения, направени в полза на ЮЛНЦ, определени за извършване на обществено полезна дейност;
- По Закона за местните данъци и такси ЮЛНЦ със статут в обществена полза са освободени от данък върху даренията за получените и предоставени дарения.

На следващо място фискалният статут намира проявление и във връзка с възможността за получаване финансова публична подкрепа за инициативи на ЮЛНЦ в обществена полза. С измененията на ЗЮЛНЦ, които са в сила от 1 януари 2018 г., се въведе изискване ежегодно да се предвиждат и разходват средства от държавния бюджет с цел насърчаване и финансова подкрепа на проекти с обществено значение на ЮЛНЦ в обществена полза. Тези средства всяка година следва да бъдат предвидени в Закона за приемане на държавния бюджет на Република България. Разходването им се осъществява по правила и ред, приети от Съвета за развитие на гражданското общество (за допълнителна информация виж въпрос 5).

В много случаи, предвидени по действащото ни законодателство, статутът на общественополезна организация е изискване за извършването на определен вид дейност или за ползване на определени привилегии. По-долу са изброени няколко примера:

- Според Закона за държавната собственост имоти или части от тях – частна държавна собственост, могат да се отдават под наем за срок до 10 години на ЮЛНЦ в обществена полза без търг от министъра, ръководителя на друго ведомство или областния управител;
- По Закона за общинската собственост имоти – частна общинска собственост, могат да се отдават под наем без търг или конкурс на ЮЛНЦ в обществена полза с решение на общинския съвет;
- По Закона за предучилищното и училищното образование училищните настоятелства и настоятелствата към детските градини се създават като юридически лица с нестопанска цел за осъществяване на общественополезна дейност;
- Според Семейния кодекс посредничество при международно осиновяване на дете може да извършва само ЮЛНЦ за осъществяване на общественополезна дейност;
- По Закона за защита от дискриминация само ЮЛНЦ в обществена полза могат да предявят съдебен иск от името на лицата, чиито права са нарушени по тяхно искане;
- Според Закона за защита на потребителите сдруженията на потребителите са сдружения за осъществяване на общественополезна дейност, вписани като такива в регистъра на ЮЛНЦ, воден от Агенцията по вписванията;
- По Закона за меценатството организации, подпомагащи културата, са ЮЛНЦ в обществена полза, чийто предмет на дейност включва подпомагане на културата или на отделни културни области;
- Според Закона за хазарта организатори на хазартни игри могат да са и юридическите лица с нестопанска цел, определени за осъществяване на общественополезна дейност и други;
- Според Закона за съдебната власт при избора на членове на Висшия съдебен съвет (ВСС) от квотата на Народното събрание юридическите лица с нестопанска цел, регистрирани за осъществяване на общественополезна дейност, могат да представят на комисията, отговорна за разглеждането на кандидатурите, становища за кандидата, включително и въпроси, които да му бъдат поставяни.

60. Какви задължения имат ЮЛНЦ в частна полза към държавата?

ЮЛНЦ в частна полза следва да спазват общите изисквания за регистрация в Регистъра на ЮЛНЦ към Агенция по вписванията. За тях се при-

лагат общоважащите за всички ЮЛНЦ допълнителните регистрации в Държавна агенция „Национална сигурност“ и в Комисията за защита на личните данни, както и пред други държавни институции, в зависимост от конкретната дейност на организацията (виж въпрос 26 от раздел „Регистрация“).

Относно данъчното им отчитане важат същите срокове при подаване на декларации и отчетност пред данъчните органи като при организациите в обществена полза (виж въпрос 32 от раздел „Цели и дейности на ЮЛНЦ“). За разлика от ЮЛНЦ в обществена полза ЮЛНЦ в частна полза не са освободени от заплащане на местен данък дарение за получените от тях дарения. Декларирането и заплащането на този данък е регламентирано в Закона за местните данъци и такси и в отделни наредби, приети от общинските съвети на общините.

В изпълнение на целите на регистърната реформа за подобряване на публичността, прозрачността и отчетността на всички ЮЛНЦ Агенция по вписванията е осигурила възможност и организациите в частна полза също да могат да обявяват годишните си финансови отчети в Регистъра на ЮЛНЦ към Агенция по вписванията. Нормативното основание за подобна възможност е регламентирано в чл. 18 от ЗЮЛНЦ.

Съгласно Закона за счетоводството остава възможността задължението за обявяване на ГФО на ЮЛНЦ в частна полза да се изпълни и чрез публикуването им в интернет или в икономическо издание, без да е задължително тяхното обявяване и в Агенция по вписванията. Независимо от начина, по който ще се извърши, срокът за обявяване на годишните финансови отчети на ЮЛНЦ в частна полза остава същият – 30 юни на годината, следваща отчетната, съгласно чл. 38 от Закона за счетоводството. За повече информация относно процедурата по обявяване в Агенция по вписванията виж въпрос 32а.

По отношение на изискванията за одит на организации в частна полза виж въпрос 33 от раздел „Цели и дейности на ЮЛНЦ“

VII. ПРЕКРАТЯВАНЕ

61. Кога се прекратяват ЮЛНЦ?

ЮЛНЦ се прекратява:

- с изтичането на срока, за който е учредено;
- с решение на върховния си орган;
- с решение на окръжния съд по седалището на ЮЛНЦ, когато:
 - а) не е учредено по законния ред;
 - б) извършва дейност, която противоречи на Конституцията, на законите и на добрите нрави, включително и когато системно не е подавало годишните си доклади и финансови отчети към Регистъра на ЮЛНЦ към Агенция по вписванията;
 - в) е обявено в несъстоятелност;
 - г) е включено в списъка по чл. 5 от Закона за мерките срещу финансирането на тероризма или има данни, че осъществява дейност за подпомагане на тероризма.

При прекратяване на ЮЛНЦ се извършва ликвидация. Ликвидацията се извършва от управителния орган или от определено от него лице. Ако ликвидатор не е определен, той се определя от окръжния съд по седалището на ЮЛНЦ. По отношение на реда за ликвидация и правомощията на ликвидатора се прилагат съответно правилата на Търговския закон. Обявяването на ЮЛНЦ в ликвидация е обстоятелство, което следва да се заяви за вписване в Регистъра на ЮЛНЦ. Това става с подаване на заявление по Образец Б6, като се следват общите изисквания за попълване, подписване и прилагане на съответни документи, разгледани при процедурата за вписване на промени (виж въпрос 25). Таксите, които се дължат, са същите като при вписване на промени (виж приложението към настоящата публикация на стр. 142).

След разпределяне на имуществото ликвидаторът е длъжен да поиска заличаване на ЮЛНЦ от Регистъра на ЮЛНЦ към Агенция по вписванията (виж въпрос 63).

62. Кой може да иска прекратяване?

Случаите, в които трето лице може да се иска прекратяване на ЮЛНЦ, са следните:

- когато то не е учредено по законния ред;
- когато дейността му противоречи на Конституцията, законите и добрите нрави;
- когато е обявено в несъстоятелност;
- е включено в списъка по чл. 5 от Закона за мерките срещу финансирането на тероризма или има данни, че осъществява дейност за подпомагане на тероризма.

Прекратяването в първите три хипотези става с решение на съда, което се постановява по иск на всяко заинтересовано лице или на прокукура. Освен това до прекратяване може да се стигне и след уведомление от Агенция по вписванията, че ЮЛНЦ в обществена полза системно не е подавало годишните си доклади и отчети (виж въпрос 59). Преди да вземе решение за прекратяване, съдът следва да даде срок до 6 месеца, в който да бъдат отстранени основанията за прекратяването.

След изменението на ЗЮЛНЦ от септември 2006 г. дейността, противоречаща на Конституцията е самостоятелно основание за прекратяване на ЮЛНЦ. Обособяването ѝ като отделно основание слага акцент върху пряката приложимост на конституционните разпоредби. Принципна постановка е, че правото на сдружаване може да бъде ограничено само в изключителни случаи, за да се защитят значими обществени интереси.

Съдържанието на използваното от закона понятие „добри нрави“ следва да се използва ограничително. Само в случаите, когато без да се нарушават конкретни разпоредби на закона или Конституцията, се установява съществено противоречие в дейността на ЮЛНЦ с правила на морала, следва да се използват добрите нрави като основание за прекратяване. Според Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи едно от основанията за ограничаване на правото на сдружаване е в случаите на защита на здравето и морала на другите граждани.

Последното основание за прекратяване на ЮЛНЦ обхваща две хипотези – включването на ЮЛНЦ в списъка по чл. 5 от Закона за мерките срещу финансирането на тероризма или наличието на данни, че осъществява дейност за подпомагане на тероризма. То бе въведено с приемането на Закона за противодействие на тероризма, приет през 2017 г. И при това основание прекратяването става по решение на окръжния съд по седалище на ЮЛНЦ, но искането може да бъде отправено единствено от главния прокурор до съда, а не от окръжния прокурор, както е при останалите основания за прекратяване на ЮЛНЦ по решение на съда.

Друга особеност е, че възможността за предоставяне на допълнителен срок на ЮЛНЦ за отстраняване на основанията за прекратяване и неговите последици не се прилага в този случай. Списъкът по чл. 5 от Закона за мерките срещу финансирането на тероризма се приема от Министерски съвет и включва физически и юридически лица, спрямо които е започнало наказателно дело, свързано с тероризъм или неговото подпомагане или финансиране, както и лица, за които има достатъчно данни, че извършват такава дейност. Когато прекратяването е било поискано поради наличието на данни, че ЮЛНЦ осъществява дейност за подпомагане на тероризма, това следва да бъде доказано в производството на прекратяване, като се имат предвид механизмите и информацията, събирана по Закона за противодействие на тероризма и другите приложими в тази хипотеза нормативни актове.

63. Какви етапи включва процедурата по прекратяване чрез ликвидация на ЮЛНЦ?

При ликвидирането на едно ЮЛНЦ се прилагат съответно правилата, предвидени в Търговския закон за ликвидация на търговски дружества. В случая с юридическите лица с нестопанска цел това включва следните етапи:

- Решение за прекратяване на ЮЛНЦ, взето от органа, в чиято компетентност попада вземането на подобно решение (напр. Общото събрание на сдружението или Настоятелството на фондацията). Решението трябва да определи също ликвидатор/-и и срок за извършване на ликвидацията. Въз основа на това решение в Регистъра на ЮЛНЦ следва да се заяви за вписване обстоятелството по ликвидация и прекратяване на ЮЛНЦ. За целта се подава заявление по Образец Б6, като се спазват общите изисквания за заявяване, попълване и подписване и прилагане на документи;
- Откриване на производството по ликвидация. Производството по ликвидация се открива с вписването на обстоятелствата по ликвидация в Регистъра на ЮЛНЦ към Агенция по вписванията;
- Извършване на ликвидацията. Минималният възможен срок за извършване на ликвидацията е шест месеца. В рамките на този срок следва да се заяви за обявяване покана до кредиторите, за да предявят вземанията си към прекратяващото се ЮЛНЦ. Поканата се обявява в Регистъра на ЮЛНЦ чрез подаване на заявление по Образец Г1. По време на ликвидацията основна задача на ликвидатора е да удовлетвори кредиторите на ЮЛНЦ от неговото имущество, както и да

събере неговите вземания към трети лица. По отношение на организациите в обществена полза има изискване за поредност в действията на ликвидатора при удовлетворяване на кредиторите – започва се с наличните средства, а ако те не са достатъчни, се осребрява първо движимото, а после недвижимото имущество;

- Заличаване на ЮЛНЦ от Регистъра на ЮЛНЦ към Агенция по вписванията. След приключване на ликвидацията ликвидаторът подава заявление съобразно вида на ЮЛНЦ, с което заявява неговото заличаване: Заявление А15 за сдруженията, Заявление А16 за фондация, Заявление А18 за клон на чуждестранно ЮЛНЦ. Към заявлението задължително следва да се приложат заключителен счетоводен баланс, решение на органа, който е назначил ликвидатора за приемане на доклада за ликвидацията и освобождаването му от отговорност, удостоверение по реда на Кодекса за социално осигуряване за предадени ведомости и други документи, които доказват, че изискванията на ЗЮЛНЦ за разпределяне на имуществото са спазени. След отразяване на вписването за заличаване на ЮЛНЦ в Регистъра на ЮЛНЦ организацията преустановява своето съществуване.

След заличаването на ЮЛНЦ от Регистъра следва да бъдат уведомени и всички други държавни институции, в които то е било регистрирано поради някаква причина (Държавна агенция „Национална сигурност“, Комисия за защита на личните данни и други).

64. Какво става с имуществото на прекратените ЮЛНЦ?

Разпределянето на останалото след удовлетворяването на кредиторите на ЮЛНЦ в частна полза имущество се решава съгласно устава, учредителния акт или от върховния орган на ЮЛНЦ, доколкото в закона не е предвидено друго. Ако решение не е било взето до прекратяването, то се взема от ликвидатора. Ако не съществуват лица, в полза на които да се разпредели имуществото или ако те не са определяеми, имуществото преминава върху общината по седалището на ЮЛНЦ. Общината е длъжна да използва полученото имущество за дейност, възможно най-близка до целта на прекратеното ЮЛНЦ.

Когато ЮЛНЦ е в обществена полза, са поставени известни ограничения. Законът определя, че самото ЮЛНЦ (което се прекратява) може да уреди в устава или в учредителния си акт реда за разпределянето на останалото имущество, като получател може да бъде ЮЛНЦ в обществена полза със същата или близка нестопанска цел на организацията, която

се ликвидира. Ако така не бъде определен получателят, окръжният съд по седалище на организацията е компетентен с решение да определи ЮЛНЦ в обществена полза отново със същата или близка нестопанска цел, което да получи останалото след удовлетворение на кредиторите имущество. Ако по определени причини имуществото не бъде предоставено на някой от горните получатели, то се предава на общината, в която се намира седалището на прекратеното ЮЛНЦ, като тя е длъжна да го предоставя за извършване на общественополезна дейност, която е възможно най-близка до целите на прекратената организация. Имуществото на ЮЛНЦ в обществена полза не може да се прехвърля по какъвто и да е начин на:

- учредителите и настоящите и бившите членове;
- лицата, били в състава на органите на ЮЛНЦ, и служителите му;
- ликвидаторите (освен дължимото възнаграждение);
- съпрузите на лицата по т. 1–3;
- роднините на лицата по т. 1–3 по права линия – без ограничение, по съребрена линия – до четвърта степен, или по сватовство – до втора степен включително;
- юридическите лица, в които лицата по т. 1–5 са управители или могат да наложат или възпрепятстват вземането на решения.

65. Какви са изискванията за съхраняване на документация на ЮЛНЦ и къде се съхранява тази документация след тяхното прекратяване?

Изискванията могат да се разделят най-общо на две категории: законови изисквания и изисквания на финансиращи организации и дарители на съответното ЮЛНЦ.

Изискванията на финансиращите организации за съхранение за определен период на отчетните документи по разходване на получено финансиране са различни и обикновено варират от 3 до 10 години. В случай че ЮЛНЦ бъде прекратено преди изтичането на тези срокове, подходящо решение би било да бъде уведомена финансиращата организация за мястото и лицето/организацията, където съответните отчетни документи за извършеното финансиране са оставени на съхранение, и за срока за тяхното съхранение.

Сред законовите изисквания следва да се спомене изискването на Закона за счетоводството, който определя сроковете за съхранение на счетоводна документация.

Сроковете са:

1. ведомости за заплати – 50 години, считано от 1 януари на отчетния период, следващ отчетния период, за който се отнасят;
2. счетоводни регистри и финансови отчети, включително документи за данъчен контрол, одит и последващи финансови инспекции – 10 години, считано от 1 януари на отчетния период, следващ отчетния период, за който се отнасят;
3. всички останали носители на счетоводна информация – три години, считано от 1 януари на отчетния период, следващ отчетния период, за който се отнасят.

Счетоводната информация може да се съхранява на хартиен или на технически носител и в частни или държавни архиви при спазване на изискванията на Закона за Националния архивен фонд.

В случай че ЮЛНЦ бъде прекратено преди да изтекат сроковете за съхранение на счетоводна документация и то няма правопреемник, разплащателните ведомости се предават в съответното териториално отделение на Националния осигурителен институт. Към разплащателните ведомости се прилагат:

- трудови договори (заповеди за назначаване);
- заповеди за преназначаване;
- заповеди за ползван неплатен отпуск над 30 работни дни;
- заповеди за прекратяване на трудови или служебни правоотношения.

Предаването на ведомостите се удостоверява от Националния осигурителен институт. Удостоверението се представя в Регистъра на ЮЛНЦ към Агенция по вписванията с искането за заличаване на ЮЛНЦ. Без представянето на това удостоверение Регистърът на ЮЛНЦ няма да впише заличаването на ЮЛНЦ.

ПРИЛОЖЕНИЯ

ЗАКОН ЗА ЮРИДИЧЕСКИТЕ ЛИЦА С НЕСТОПАНСКА ЦЕЛ

В сила от 01.01.2001 г.

Обн. ДВ. бр.81 от 6 октомври 2000 г., изм. ДВ. бр.41 от 24 април 2001 г., изм. ДВ. бр.98 от 16 ноември 2001 г., изм. ДВ. бр.25 от 8 март 2002 г., изм. ДВ. бр.120 от 29 декември 2002 г., изм. ДВ. бр.42 от 17 май 2005 г., изм. ДВ. бр.102 от 20 декември 2005 г., изм. ДВ. бр.105 от 29 декември 2005 г., изм. ДВ. бр.30 от 11 април 2006 г., изм. ДВ. бр.33 от 21 април 2006 г., изм. ДВ. бр.38 от 9 май 2006 г., изм. ДВ. бр.79 от 29 септември 2006 г., изм. ДВ. бр.105 от 22 декември 2006 г., изм. ДВ. бр.42 от 5 юни 2009 г., изм. и доп. ДВ. бр.74 от 20 септември 2016 г., **изм. и доп. ДВ. бр.103 от 27 декември 2016 г.**

Глава първа. ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

Предмет на закона

Чл. 1. (1) Този закон урежда учредяването, регистрацията, устройството, дейността и прекратяването на юридическите лица с нестопанска цел.

(2) Юридическите лица с нестопанска цел са сдружения и фондации.

Определяне на дейността

Чл. 2. (1) Юридическите лица с нестопанска цел свободно определят целите си и могат да се самоопределят като организации за осъществяване на дейност в обществена или в частна полза. Определянето се извършва с устава, учредителния акт или с изменение в тях.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Определянето за осъществяване на общественополезна дейност е неотменяемо след вписването на това обстоятелство в регистъра за юридическите лица с нестопанска цел, воден от Агенцията по вписванията към министъра на правосъдието.

(3) (Отм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.)

(4) Правилата на глава трета не се прилагат за юридическите лица с нестопанска цел, определени за извършване на дейност в частна полза.

Цел на дейност

Чл. 3. (1) Юридическите лица с нестопанска цел определят свободно средствата за постигане на техните цели.

(2) Ограничения в дейността и средствата за постигане целите на юридическите лица с нестопанска цел могат да се определят само със закон.

(3) Юридическите лица с нестопанска цел могат да извършват допълнителна стопанска дейност само ако е свързана с предмета на основната дейност, за която са регистрирани, и като използват прихода за постигане на определените в устава или учредителния акт цели.

- (4) Предметът на стопанската дейност се определя в устава или учредителния акт на юридическото лице с нестопанска цел.
- (5) Извършването от юридическите лица с нестопанска цел на стопанска дейност се подчинява на условията и по реда, определени със законите, регулиращи съответния вид стопанска дейност.
- (6) Юридическите лица с нестопанска цел не разпределят печалба.

Подпомагане и насърчаване от държавата (Загл. изм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.)

Чл. 4. (Изм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) (1) Държавата може да подпомага и да насърчава юридическите лица с нестопанска цел, определени за извършване на дейност в обществена полза, чрез данъчни и други финансови и икономически облекчения, както и финансирания при условия и по ред, определени в съответните специални закони и при съобразяване с правилата по държавните помощи.

(2) Държавата провежда политика за подкрепа на развитието на гражданските организации и създава условия за насърчаване и финансова подкрепа на граждански инициативи. Държавната политика в областта на гражданските организации се осъществява от Министерския съвет. Министерският съвет приема и актуализира периодично Стратегия за подкрепа на развитието на гражданските организации в Република България.

(3) Създава се Съвет за развитие на гражданското общество към Министерския съвет за разработване и провеждане на политики за подкрепа на развитието на гражданското общество. В съвета участват представители на юридически лица с нестопанска цел за осъществяване на дейност в обществена полза. Председател на съвета е заместник министър-председателят, отговорен за изпълнение на стратегията по ал. 2, който не участва в гласуването.

(4) Съветът по ал. 3 извършва следните дейности:

- 1. дава становища по всички проекти на нормативни актове, стратегии, програми и планове, които се отнасят до дейността на гражданските организации;
- 2. координира и следи за изпълнението на Стратегията за подкрепа на развитието на гражданските организации в Република България и Плана за действие по Стратегията;
- 3. предлага на Министерския съвет план за действие, включително финансов, за изпълнение на стратегията по т. 2 за всяка следваща година и прави преглед и оценка на изпълнението ѝ;
- 4. събира информация за финансирането на гражданските организации с публични средства с цел определяне на ефективността на отпусканите средства;

5. прави ежегоден преглед на потребностите и проблемите на гражданските организации, както и на техните резултати и постижения;
 6. подпомага процеса на взаимодействие между държавната и местните власти и гражданските организации;
 7. определя приоритетите и приема правилата и процедурите, както и разпределя средствата за насърчаване и финансова подкрепа на проекти с обществено значение на юридически лица с нестопанска цел за осъществяване на общественополезна дейност.
- (5) Съветът по ал. 3 се състои от 15 членове, включително председател, които се определят с решение на Министерския съвет за срок три години въз основа на прозрачна и състезателна процедура, която има следните етапи:
1. публично обявяване на [интернет страницата](#) на Портала за обществени консултации;
 2. предварителна регистрация на всички организации, които желаят да участват;
 3. номиниране на организации – кандидати за членове на съвета по ал. 3;
 4. избор на кандидатите чрез гласуване на предварително регистриралите се;
 5. организациите, получили най-много гласове, излъчват свой представител за член на съвета по ал. 3 и негов заместник.
- (6) Юридическите лица с нестопанска цел за осъществяване на дейност в обществена полза, членове на съвета по ал. 3, трябва да имат опит в осъществяване на дейности в обществена полза в подкрепа на развитието на гражданското общество и гражданското участие минимум 5 години.
- (7) Министерският съвет определя с правилник организацията и дейността на съвета по ал. 3.
- (8) За насърчаване и финансова подкрепа на проекти с обществено значение на юридически лица с нестопанска цел за осъществяване на общественополезна дейност ежегодно се предвиждат и разходват средства по държавния бюджет.
- (9) Оценка на проектите и предложението за разпределението на средствата по ал. 8 се осъществява по критерии, условия, правила и процедури, приети от съвета по ал. 3, който прави предложение на Министерския съвет.
- (10) Административното обслужване на дейността на съвета по ал. 3 се осигурява от администрацията на Министерския съвет.
- (11) Членовете на съвета по ал. 3 не получават възнаграждение за участието си, като те и организациите, които представляват, и свързаните с тях лица не могат да участват с проекти за финансиране.

(12) За своята дейност съветът по ал. 3 ежегодно в срок до 30 юни се отчита пред Министерския съвет, като представя и отчет за изразходваните средства и постигнатите резултати по ал. 8.

Учредители

Чл. 5. Учредители на юридическо лице с нестопанска цел могат да бъдат български и чуждестранни юридически и дееспособни физически лица.

Правоспособност

Чл. 6. (1) (Изм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Юридическото лице на организацията с нестопанска цел възниква с вписването му в регистъра за юридическите лица с нестопанска цел, воден от Агенцията по вписванията към министъра на правосъдието.

(2) Действията на учредителите, извършени от името на учредяваното юридическо лице с нестопанска цел до деня на вписването, поражда права и задължения за лицата, които са ги извършили и преминават по право върху юридическото лице с нестопанска цел от момента на възникването му. При извършването на сделките се указва, че юридическото лице с нестопанска цел е в процес на учредяване. Лицата, сключили сделките, отговарят солидарно за поетите задължения.

(3) Юридическите лица с нестопанска цел са носители на всички права и задължения, които не са свързани с естествените качества на физическите лица и могат да притежават имущество.

Наименование

Чл. 7. (1) Наименованието трябва да включва ясно означение на вида на юридическото лице с нестопанска цел.

(2) Наименованието трябва да не въвежда в заблуждение и да не накърнява добрите нрави.

(3) Наименованието се изписва на български език и може да бъде допълнително изписано на чужд език.

(4) (Изм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) След като юридическо лице с нестопанска цел е вписано в регистъра на юридическите лица с нестопанска цел, воден от Агенцията по вписванията, не може друго юридическо лице с нестопанска цел да бъде вписано със същото наименование.

(5) (Изм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Вписаното в регистъра на юридическите лица с нестопанска цел, воден от Агенцията по вписванията, юридическо лице с нестопанска цел може да предяви иск срещу всяко друго юридическо лице с нестопанска цел, приело по-късно наименование, съвпадащо с неговото, за преустановяване на използването му, както и иск за обезщетение за настъпилите от това вреди.

Седалище и адрес

Чл. 8. (1) Седалището на юридическото лице с нестопанска цел е населеното място, където се намира неговото управление.

- (2) Адресът на юридическото лице с нестопанска цел е адресът на неговото управление.

Писмени актове

Чл. 9. (Изм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Всяко писмено изявление от името на юридическото лице с нестопанска цел трябва да съдържа неговото наименование, седалище, адрес, както и данни за неговата регистрация, включително и единен идентификационен код.

Представителство

Чл. 10. (1) Юридическото лице с нестопанска цел изразява волята си и извършва правни действия чрез своите органи. То се представлява от управителния си орган.

(2) По съдебни спорове между юридическото лице с нестопанска цел и управителния му орган, съответно членове на управителния орган, юридическото лице може да се представлява и от избрани от общото му събрание едно или няколко лица.

(3) Юридическо лице с нестопанска цел може да участва в работата на орган на юридическото лице с нестопанска цел чрез своя представител или упълномощено от него лице.

Устройство

Чл. 11. (1) Устройството на юридическите лица с нестопанска цел се определя от този закон и учредителния акт или устава.

(2) Юридическото лице с нестопанска цел може да има клонове. Управителят на клона представлява юридическото лице с нестопанска цел за дейността на клона.

Преобразуване

Чл. 12. (1) Юридическите лица с нестопанска цел могат да се преобразуват в друг вид юридически лица с нестопанска цел, да се вливат, сливат, отделят и разделят.

(2) След отделяне или разделяне юридическите лица с нестопанска цел отговарят солидарно за задълженията, възникнали до преобразуването им.

(3) Членовете на юридическите лица с нестопанска цел, които са се слели или втели, стават членове на новото юридическо лице с нестопанска цел, а членовете на юридическото лице с нестопанска цел, което се е разделило – членове на новообразуваните юридически лица с нестопанска цел, по техен избор.

Прекратяване

Чл. 13. (1) Юридическото лице с нестопанска цел се прекратява:

1. с изтичането на срока, за който е учредено;
2. с решение на върховния си орган;
3. с решение на окръжния съд по седалището на юридическото лице с нестопанска цел, когато:

- а) не е учредено по законния ред;
- б) (изм. – ДВ, бр. 79 от 2006 г.) извършва дейност, която противоречи на Конституцията, на законите и на добрите нрави;
- в) (нова – ДВ, бр. 103 от 2016 г.) е включено в списъка по чл. 5 от Закона за мерките срещу финансирането на тероризма или има данни, че осъществява дейност за подпомагане на тероризма;
- г) (придидшна б. „в“ – ДВ, бр. 103 от 2016 г.) е обявено в несъстоятелност.
- (2) (Доп. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г., доп. – ДВ, бр. 103 от 2016 г.) Решението на съда по ал. 1, т. 1 и 3, букви „а“, „б“ и „г“ се постановява по иск на всеки заинтересуван или на прокурора, а в случаите по чл. 44а, ал. 4 след уведомяване от Агенцията по вписванията. Решението по ал. 1, т. 3, буква „в“ се постановява по иск на главния прокурор на Република България.
- (3) (Изм. – ДВ, бр. 79 от 2006 г., доп. – ДВ, бр. 103 от 2016 г.) Съдът дава срок до 6 месеца за отстраняване на основаниято за прекратяване и неговите последици, освен в случаите по ал. 1, т. 3, буква „в“.
- (4) (Изм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) В случаите по ал. 2 съдът назначава ликвидатор и изпраща решението за прекратяване на Агенцията по вписванията, която служебно вписва прекратяването в регистъра на юридическите лица с нестопанска цел.

Ликвидация

- Чл. 14. (1) При прекратяване на юридическото лице с нестопанска цел се извършва ликвидация.
- (2) Ликвидацията се извършва от управителния орган или от определено от него лице.
- (3) (Изм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Когато ликвидатор не е определен по реда на ал. 2 или съобразно решението на върховния орган в случая по чл. 13, ал. 1, т. 2, той се определя от окръжния съд по седалището на юридическото лице с нестопанска цел.
- (4) (Доп. – ДВ, бр. 38 от 2006 г., изм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Относно неплатежоспособността, съответно несъстоятелността, реда за ликвидация и правомощията на ликвидатора се прилагат съответно разпоредбите на Търговския закон. Решението за прекратяване по чл. 13, както и подлежащите на вписване обстоятелства относно неплатежоспособността, съответно несъстоятелността и производството по ликвидация, се вписват, съответно актовете се обявяват в регистъра на юридическите лица с нестопанска цел, воден от Агенцията по вписванията.

Имущество след ликвидация

- Чл. 15. (1) Разпределянето на останалото след удовлетворяването на кредиторите имущество се решава съгласно устава, учредителния акт или от върховния орган на юридическото лице с нестопанска цел, доколкото в този закон не е предвидено друго. Ако решение не е било взето до прекратяването, то се взема от ликвидатора.

(2) Ако не съществуват лица по ал. 1 или ако те не са определяеми, имуществото преминава върху общината по седалището на юридическото лице с нестопанска цел. Общината е длъжна да използва полученото имущество за дейност, възможно най-близка до целта на прекратеното юридическо лице с нестопанска цел.

(3) Имуществото по предходните алинеи не може да се разпределя, продава или по какъвто и да било начин да се прехвърля на ликвидатор, назначен извън кръга на лицата по ал. 2 с изключение на дължимото им възнаграждение.

(4) Лицата, придобили имущество в резултат на извършената ликвидация по ал. 1-3, отговарят за задълженията на прекратеното юридическо лице с нестопанска цел до размера на придобитото.

Заличаване на юридическото лице с нестопанска цел

Чл. 16. (Изм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) След разпределяне на имуществото ликвидаторът е длъжен да поиска заличаване вписването на юридическото лице с нестопанска цел от регистъра на юридическите лица с нестопанска цел, воден от Агенцията по вписванията.

Регистър за юридическите лица с нестопанска цел (Загл. изм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.)

Чл. 17. (Изм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Към Агенцията по вписванията към министъра на правосъдието се води регистър на юридическите лица с нестопанска цел.

Вписване на обстоятелства и обявяване на документи в регистъра (Загл. изм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.)

Чл. 18. (1) (Изм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) На вписване в регистъра подлежат следните обстоятелства:

1. наименованието, целите и средствата за постигането им, предметът на допълнителната стопанска дейност;
2. седалището и адресът;
3. органите, имената на членовете на управителния орган, имената и длъжностите на лицата, представляващи юридическото лице с нестопанска цел;
4. определянето за извършване на дейност в обществена или частна полза;
5. общият размер на първоначалните имуществени вноски, ако такива са предвидени;
6. прекратяването на юридическото лице с нестопанска цел;
7. преобразуването;
8. имената, съответно наименованието, както и адресът на ликвидаторите;
9. заличаването на юридическото лице с нестопанска цел;
10. клоновете на юридическото лице с нестопанска цел, седалището и адресът им на управление, имената и длъжността на лицето, определено за представляващ, както и предвидените в учредителния акт ограничения на правомощията и представителната му власт.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) На обявяване в регистъра подлежат следните документи:

1. решението за учредяване на юридическото лице с нестопанска цел;
2. уставът на сдруженията, съответно учредителният акт на фондациите;
3. решенията за промени в обстоятелствата, подлежащи на вписване;
4. финансовите отчети на юридическото лице с нестопанска цел, както и докладът за дейността по чл. 40, ал. 2 за тези, определени за извършване на общественополезна дейност.

(3) Относно клоновете на чуждестранни юридически лица с нестопанска цел се вписват и:

1. целите на чуждестранното юридическо лице с нестопанска цел;
2. тези от целите по т. 1, които ще се осъществяват чрез клон;
3. определянето на клон за извършване на общественополезна дейност.

(4) На вписване подлежат и промените в обстоятелствата по ал. 1, 2 и 3.

(5) (Нова – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Обстоятелствата и актовете по ал. 1–3 се заявяват за вписване, съответно за обявяване в регистъра на юридическите лица с нестопанска цел, воден от Агенцията по вписванията към министъра на правосъдието, в едномесечен срок от деня на възникването им, съответно на промяната им.

Глава втора. ВИДОВЕ ЮРИДИЧЕСКИ ЛИЦА С НЕСТОПАНСКА ЦЕЛ

Раздел I. Сдружения

Учредяване

Чл. 19. (1) Сдружението се учредява от три или повече лица, които се обединяват за осъществяване на дейност с нестопанска цел.

(2) Сдружение, което е определено за извършване на общественополезна дейност, се учредява от най-малко 7 дееспособни физически лица или 3 юридически лица.

Съдържание на устава

Чл. 20. Учредителите приемат устав, който трябва да съдържа:

1. наименованието;
2. седалището;
3. целите и средствата за тяхното постигане;
4. определянето вида на дейност съгласно чл. 2;
5. (изм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) предмета на допълнителната стопанска дейност;
6. органите на управление;
7. клоновете;
8. правомощията на органите на сдружението;

9. правилата относно начина на представляване на сдружението;
10. правилата относно възникването и прекратяването на членството, както и реда за уреждане на имуществените отношения при прекратяване на членството;
11. срока, за който е учредено сдружението;
12. реда за определяне на размера и начина на внасяне на имуществените вноски;
13. начина на разпределение на останалото имущество след удовлетворяването на кредиторите.

Членски права и задължения

Чл. 21. (1) Членуването в сдружението е доброволно.

- (2) Всеки член има право да участва в управлението на сдружението, да бъде информиран за неговата дейност, да се ползва от имуществото му и от резултатите от дейността му по реда, предвиден в устава.
- (3) Всеки член е длъжен да прави имуществени вноски, когато това е предвидено в устава.
- (4) За задълженията на сдружението членът отговаря до размера на предвидените в устава имуществени вноски. Членът не отговаря лично за задълженията на сдружението.
- (5) Членските права и задължения, с изключение на имуществените, са непрехвърлими и не преминават върху други лица при смърт, съответно при прекратяване. Изпълнението на членските задължения и упражняването на членските права може да бъде предоставено другиму, ако е предвидено в устава.

Прекратяване на членството

Чл. 22. (1) Членството се прекратява:

1. с едностранно волеизявление до сдружението;
 2. със смъртта или поставянето под пълно запрещение;
 3. с изключването;
 4. с прекратяването на юридическото лице с нестопанска цел;
 5. при отпадане.
- (2) Ако уставът не предвижда друго, решението за изключване се взема от общото събрание при поведение, което прави по-нататъшното членство несъвместимо.
 - (3) Когато уставът предвижда изключването да става по решение на управителния съвет или на друг орган на сдружението, това решение може да се обжалва пред общото събрание.
 - (4) Отпадането поради невнасяне установените имуществени вноски и системно неучастие в дейността се констатира по документи по реда, предвиден в устава на сдружението.

Органи

Чл. 23. (1) Върховен орган на сдружението е общото събрание.

(2) Управителен орган на сдружението е управителният съвет.

Общо събрание

Чл. 24. Общото събрание се състои от всички членове на сдружението, освен ако в устава е предвидено друго.

Права на общото събрание

Чл. 25. (1) Общото събрание:

1. изменя и допълва устава;
 2. приема други вътрешни актове;
 3. избира и освобождава членовете на управителния съвет;
 4. приема и изключва членове;
 5. взема решение за откриване и закриване на клонове;
 6. взема решение за участие в други организации;
 7. взема решение за преобразуване или прекратяване на сдружението;
 8. приема основните насоки и програма за дейността на сдружението;
 9. приема бюджета на сдружението;
 10. взема решения относно дължимостта и размера на членския внос или на имуществените вноски;
 11. приема отчета за дейността на управителния съвет;
 12. отменя решения на другите органи на сдружението, които противоречат на закона, устава или други вътрешни актове, регламентиращи дейността на сдружението;
 13. взема и други решения, предвидени в устава.
- (2) Правата по ал. 1, т. 1, 3, 7, 9, 11 и 12 не могат да се възлагат на други органи на сдружението.
- (3) Решенията на общото събрание са задължителни за другите органи на сдружението.
- (4) Решенията на общото събрание подлежат на съдебен контрол относно тяхната законосъобразност и съответствие с устава.
- (5) Решенията на органите на сдружението, които са взети в противоречие със закона, устава или предходно решение на общото събрание, могат да бъдат оспорвани пред общото събрание по искане на заинтересуваните членове на сдружението или на негов орган, отправено в едномесечен срок от узнаването им, но не по-късно от една година от датата на вземане на решението.
- (6) (Изм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Споровете по ал. 4 могат да бъдат повдигнати пред окръжния съд по седалището на сдружението от всеки член на сдружението или на негов орган, или от прокурора в едномесечен срок от узнаването им, но не по-късно от една година от датата на вземане на решението.

Свикване на общото събрание

Чл. 26. (1) (Изм. – ДВ, бр. 79 от 2006 г.) Общото събрание се свиква от управителния съвет по негова инициатива или по искане на една трета от членовете на сдружението. Ако в последния случай управителният съвет в двуседмичен срок не отправи писмено покана за свикване на общото събрание, то се свиква от съда по седалището на сдружението по писмено искане на заинтересуваните членове или натоварено от тях лице.

(2) Поканата трябва да съдържа дневния ред, датата, часа и мястото за провеждането на общото събрание и по чия инициатива то се свиква.

(3) (Изм. – ДВ, бр. 79 от 2006 г., изм. и доп. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Ако друго не е предвидено в устава, поканата се обявява в регистъра на юридическите лица с нестопанска цел, воден от Агенцията по вписванията, и се поставя на мястото за обявления в сградата, в която се намира управлението на сдружението, най-малко един месец преди насрочения ден.

Кворум

Чл. 27. Ако уставът не разпорежда друго, общото събрание е законно, ако присъстват повече от половината от всички членове. При липса на кворум събраниято се отлага с един час по-късно на същото място и при същия дневен ред и може да се проведе, колкото и членове да се явят, освен ако уставът не разпорежда друго.

Гласуване

Чл. 28. (1) Всеки член на общото събрание има право на един глас.

(2) Член на общото събрание няма право на глас при решаването на въпроси, отнасящи се до:

1. него, неговия съпруг(а) или роднини по права линия – без ограничения, по съребрена линия – до четвърта степен, или по сватовство – до втора степен включително;
2. юридически лица, в които той е управител или може да наложи или възпрепятства вземането на решения.

(3) Едно лице може да представлява не повече от трима членове на общото събрание въз основа на писмено пълномощно, освен ако друга норма на представителство или събрание на пълномощниците не са предвидени в устава. Преупълномощаване не се допуска.

Вземане на решения

Чл. 29. (1) Решенията на общото събрание се вземат с мнозинство от присъстващите.

(2) Решения по чл. 25, ал. 1, т. 1 и 7 се вземат с мнозинство 2/3 от присъстващите.

(3) По въпроси, които не са включени в обявления в поканата дневен ред, не може да се вземат решения.

Управителен съвет

Чл. 30. (1) Управителният съвет се състои най-малко от три лица – членове на сдружението. Юридически лица, които са членове на сдружението, могат да посочват за членове на управителния съвет и лица, които не са членове на сдружението. Членовете на управителния съвет се избират за срок до пет години.

(2) Управителният съвет избира от своя състав председател. В устава може да се предвиди, че председателят се избира от общото събрание или друг орган на сдружението.

(3) По решение на общото събрание функциите на управителен съвет могат да се изпълняват и от едно лице – управител.

Правомощия на управителния съвет

Чл. 31. Управителният съвет:

1. представлява сдружението, както и определя обема на представителната власт на отделни негови членове;
2. осигурява изпълнението на решенията на общото събрание;
3. разпорежда се с имуществото на сдружението при спазване изискванията на устава;
4. подготвя и внася в общото събрание проект за бюджет;
5. подготвя и внася в общото събрание отчет за дейността на сдружението;
6. определя реда и организира извършването на дейността на сдружението, включително и тази в обща полза, и носи отговорност за това;
7. определя адреса на сдружението;
8. взема решения по всички въпроси, които по закон или съгласно устава не спадат в правата на друг орган;
9. изпълнява задълженията, предвидени в устава.

Заседания на управителния съвет

Чл. 32. (1) Заседанията на управителния съвет се свикват и ръководят от председателя, освен ако уставът не предвижда друго. Председателят е длъжен да свика заседание на управителния съвет при писмено искане на една трета от членовете му. Ако председателят не свика заседание на управителния съвет в седмичен срок, то може да се свика от всеки един от заинтересуваните членове на управителния съвет. При отсъствие на председателя заседанието се ръководи от определен от управителния съвет негов член.

(2) Управителният съвет може да взема решение, ако на заседанието му присъстват повече от половината от неговите членове.

(3) Присъстващо е и лице, с което има двустранна телефонна или друга връзка, гарантираща установяването на самоличността му и позволяваща участието му в обсъждането и вземането на решения. Гласуването на този член се удостоверява в протокола от председателстващото заседание.

- (4) Решенията се вземат с мнозинство от присъстващите, а решенията по чл. 14, ал. 2 и чл. 31, т. 3 и 6 – с мнозинство от всички членове. В устава може да се предвиди решенията, с изключение на тези по предходното изречение, да се вземат и с друго мнозинство.
- (5) Управителният съвет може да вземе решение и без да бъде провеждано заседание, ако протоколът за взетото решение бъде подписан без забележки и възражения за това от всички членове на управителния съвет.

Раздел II. Фондации

Учредяване

- Чл. 33. (1) Фондация се учредява приживе или по случай на смърт с едностранен учредителен акт, с който безвъзмездно се предоставя имущество за постигане на нестопанска цел.
- (2) За учредяване на фондацията приживе е необходимо актът да бъде с нотариално заверени подписи.
- (3) Когато се прехвърлят вещни права върху недвижим имот, учредителният акт се вписва от съдията по вписванията при районния съд по местонахождението на имота.
- (4) Имуществото, предоставено с учредителния акт, се счита за имущество на фондацията при нейното възникване от датата на извършване на учредителния акт приживе или на откриване на наследството по случай смърт.
- (5) Учредителят има право да отмени учредителния акт до възникване на фондацията, като това право не преминава върху наследниците.

Съдържание на учредителния акт

Чл. 34. (1) В учредителния акт се посочва:

1. наименованието;
 2. седалището;
 3. целите;
 4. видът на дейност съгласно чл. 2;
 5. предоставеното имущество;
 6. органите на фондацията;
 7. клоновете;
 8. правилата относно правомощията на органите;
 9. правилата относно начина на представляване;
 10. срокът, за който е учредена фондацията.
- (2) За да има действие учредителният акт, достатъчно е да са спазени изискванията на ал. 1, т. 3 и 5.
- (3) Искането за вписване се прави от учредителя или овластено от него лице или орган, изпълнителя на завещанието, наследника или от някое от лицата, които биха се ползвали от дейността на фондацията съобразно учредителния акт.

(4) (Доп. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Ако са нужни действия за изменение или допълнение на учредителния акт и не е възможно те да бъдат извършени от учредителя или по установен от него или от закона ред, по искане на заинтересуваните заявители окръжният съд по седалището на фондацията извършва промените. Съдът е длъжен да извърши действията в съответствие с волята, изразена с учредителния акт. Решението на съда за промени и актуалният учредителен акт се изпращат на Агенцията по вписванията за вписване в регистъра и за обявяване по служебен път.

Органи

Чл. 35. (1) Фондацията има управителен орган, който може да бъде единличен или колективен.

(2) Когато учредителният акт предвижда повече от един орган, правилата за общото събрание и управителния съвет на сдружение се прилагат съответно и за другите органи.

(3) Органите на фондацията могат да вземат решения за попълване на състава си. Ако те не са в състояние да сторят това, всяко лице от състава им, както и всяко лице, което би се ползвало от дейността на фондацията, може да поиска от окръжния съд по седалището ѝ да попълни състава на органите си в съответствие с волята, изразена с учредителния акт.

(4) Когато в учредителния акт не са посочени органи на фондацията, те се определят от окръжния съд по местоучредяването ѝ при условията и по реда на чл. 34, ал. 4.

Запазени права

Чл. 36. (1) Запазените права за учредителя или определено от него трето лице преминават върху съответния орган на фондацията, в случай че учредителят или лицето почине, бъдат обявени за отсъстващи или поставени под запрещение, съответно ако бъдат прекратени.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Ако лицата по ал. 1 не упражняват правата си с необходимата грижа или са в трайна невъзможност да ги упражняват, окръжният съд по седалището по искане на управителния орган може да постанови техните правомощия да бъдат предоставени на съответния орган на фондацията за известен период или завинаги.

Глава трета. ЮРИДИЧЕСКИ ЛИЦА С НЕСТОПАНСКА ЦЕЛ ЗА ОБЩЕСТВЕНОПОЛЕЗНА ДЕЙНОСТ

Раздел I. Общи разпоредби

Приложно поле

Чл. 37. (1) Разпоредбите на този закон относно юридическите лица с нестопанска цел се прилагат спрямо организациите, определени за извършване на общественополезна дейност, доколкото в тази глава не е предвидено друго.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Агенцията по вписванията отказва вписване на организациите, определени за извършване на общественополезна дейност, когато разпоредбите на устава или учредителният им акт противоречат на разпоредбите на тази глава.

(3) (Отм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.)

Определяне за осъществяване на общественополезна дейност (Загл. изм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.)

Чл. 38. (1) (Изм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Юридическите лица с нестопанска цел, определени за извършване на общественополезна дейност, разходват имуществото си за:

1. развитието и утвърждаването на гражданското общество, гражданското участие и доброто управление;
2. развитието и утвърждаването на духовните ценности, здравеопазването, образованието, науката, културата, техниката, технологиите или физическата култура;
3. подкрепа за деца, за хора с увреждания и за лица и общности в риск от социално изключване;
4. защитата на човешките права или на околната среда;
5. други цели, определени със закон.

(2) Чуждестранно юридическо лице с нестопанска цел може да осъществява общественополезна дейност чрез негов клон в страната при условията на този закон.

(3) (Изм. – ДВ, бр. 79 от 2006 г., отм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.)

Органи

Чл. 39. (1) Юридическото лице с нестопанска цел за осъществяване на общественополезна дейност има колективен върховен орган и управителен орган.

(2) Колективният орган на юридическото лице с нестопанска цел за осъществяване на общественополезна дейност взема решенията си по реда на чл. 32, ал. 4.

(3) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2001 г., в сила от 1.01.2001 г., изм. – ДВ, бр. 79 от 2006 г., изм. – ДВ, бр. 105 от 2006 г., в сила от 01.01.2007 г., изм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Годишните финансови отчети на юридическите лица с нестопанска цел, определени за осъществяване на общественополезна дейност, подлежат на независим финансов одит при условията на Закона за счетоводството.

Задължение за водене на книги

Чл. 40. (1) Юридическото лице с нестопанска цел за осъществяване на общественополезна дейност е длъжно да води книги за протоколите от заседанията на колективните си органи. Ръководещият заседанието на колективния орган и лицето, изготвило протокола, удостоверяват и отговарят за верността на съдържанието му.

(2) Юридическото лице с нестопанска цел за осъществяване на общественополезна дейност изготвя доклад за дейността си веднъж годишно, който трябва да съдържа данни относно:

1. съществените дейности, изразходваните за тях средства, връзката им с целите и програмите на организацията и постигнатите резултати;
2. размера на безвъзмездно полученото имущество и приходите от другите дейности за набиране на средства;
3. (нова – ДВ, бр. 79 от 2006 г.) вида, размера, стойността и целите на получените и предоставени дарения, както и данни за дарителите;
4. (предишна т. 3 – ДВ, бр. 79 от 2006 г.) финансовия резултат.

(3) (Изм. – ДВ, бр. 79 от 2006 г., изм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Годишният доклад за дейността и финансовият отчет на юридическото лице с нестопанска цел за осъществяване на общественополезна дейност следва да се заявят за обявяване в регистъра на юридическите лица с нестопанска цел, воден от Агенцията по вписванията, до 30 юни на годината, следваща годината, за която се отнасят.

Разходване на имущество

Чл. 41. (1) Юридическото лице с нестопанска цел за осъществяване на общественополезна дейност може безвъзмездно да разходва имущество и да осъществява дейността, насочена за постигане на целите, определени по реда на този закон.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Подборът на лицата и начинът на тяхното подпомагане от юридическото лице с нестопанска цел за осъществяване на общественополезна дейност, се извършват в зависимост от целта и финансовите възможности на юридическото лице с нестопанска цел.

(3) За безвъзмездно разходване на имуществото на юридическото лице с нестопанска цел за осъществяване на общественополезна дейност е необходимо мотивирано решение, взето от върховния орган на организацията с мнозинство 2/3 от всички негови членове, когато е в полза на:

1. лица от състава на другите му органи и техните съпрузи, роднините им по права линия – без ограничение, по съребрена линия – до четвърта степен, или по сватовство – до втора степен включително;
2. лица, били в състава на управителните му органи до 2 години преди датата на вземане на решението;
3. юридически лица, финансирали организацията до 3 години преди датата на вземане на решение;
4. юридически лица, в които посочените лица в т. 1 и 2 са управители или могат да наложат или възпрепятстват вземането на решения;
5. (нова – ДВ, бр. 79 от 2006 г.) политически партии, в ръководните и контролните органи на които участват членове на ръководни и контролни органи на юридическите лица с нестопанска цел.

(4) Юридическото лице с нестопанска цел за осъществяване на общественополезна дейност не може да сключва сделки с лицата по ал. 3, т. 1,

както и с юридически лица, в които посочените лица са управители или могат да наложат или възпрепятстват вземането на решения, освен ако сделките са в очевидна полза на юридическото лице с нестопанска цел за осъществяване на общественополезна дейност или са сключени при общи условия, публично обявени.

Преобразуване

Чл. 42. Юридическо лице с нестопанска цел, определено за осъществяване на общественополезна дейност, не може да се преобразува в юридическо лице с нестопанска цел за осъществяване на дейност в частна полза.

Ликвидация

Чл. 43. (1) Ликвидаторът е длъжен по възможност да удовлетвори кредиторите на юридическото лице с нестопанска цел за осъществяване на общественополезна дейност от наличните парични средства, а ако това е невъзможно – чрез осребряване първо на движимото, а след това на недвижимото имущество на юридическото лице с нестопанска цел.

(2) Имущество не може да се прехвърля по какъвто и да е начин на:

1. учредителите и настоящите и бившите членове;
2. лицата, били в състава на органите му и служителите му;
3. ликвидаторите освен дължимото възнаграждение;
4. съпрузите на лицата по т. 1–3;
5. роднините на лицата по т. 1–3 по права линия – без ограничение, по съребрена линия – до четвърта степен, или по сватовство – до втора степен включително;
6. юридическите лица, в които лицата по т. 1–5 са управители или могат да наложат или възпрепятстват вземането на решения.

Имущество след ликвидацията

Чл. 44. (1) (Изм. – ДВ, бр. 79 от 2006 г.) Имуществото, останало след удовлетворението на кредиторите, се предоставя по решение на съда на юридическото лице с нестопанска цел, определено за извършване на общественополезна дейност със същата или близка нестопанска цел, ако редът за разпределянето му не е уреден в устава или учредителния акт.

(2) Ако имуществото не бъде предоставено по реда на ал. 1, то се предава на общината, в която е седалището на прекратеното юридическо лице с нестопанска цел. Общината е длъжна да предоставя имуществото за извършване на възможно най-близка до целите на прекратеното юридическо лице с нестопанска цел общественополезна дейност.

Временно спиране на статут в обществена полза

Чл. 44а. (Нов – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) (1) По партидата на юридическото лице с нестопанска цел за осъществяване на общественополезна дейност се вписва служебно „с временно спрян статут в обществена полза“, когато то две поредни години не заяви за обявяване в срок документите по чл. 40, ал. 3.

- (2) В случаите по ал. 1, преди извършване на вписването „с временно спрян статут в обществена полза“, Агенцията по вписванията изпраща писмено уведомление до юридическото лице с нестопанска цел за осъществяване на общественополезна дейност, в което определя допълнителен срок не по-кратък от един месец, за представяне на информацията, а ако тя не бъде представена в този срок, промяната се вписва по неговата партида.
- (3) Вписването по ал. 1 и 2 не освобождава юридическото лице с нестопанска цел и членовете на управителните му органи от задължения и отговорност по този закон.
- (4) Системното неизпълнение на задълженията по ал. 1 е основание за прекратяване на юридическото лице по реда на чл. 13, ал. 1, т. 3, буква „б“.
- (5) Юридическото лице с нестопанска цел с вписано обстоятелство по ал. 1 може да продължи да разходва имуществото си за дейностите, посочени в устава или в учредителния му акт, доколкото не противоречат на разпоредбите на чл. 38–44.

Възстановяване на статут в обществена полза

Чл. 44б. (Нов – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Юридическото лице с нестопанска цел за осъществяване на общественополезна дейност, по чиято партида е вписано обстоятелството по чл. 44а, ал. 1, може да поиска възстановяване на статута след отпадане на основаниято за спирането му.

Обжалване

- Чл. 44в. (Нов – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) (1) Актът на Агенцията по вписванията по чл. 44а, ал. 1 и отказът за възстановяване на статут по чл. 44б подлежат на обжалване пред окръжния съд по седалището на юридическото лице с нестопанска цел по реда на чл. 25 от Закона за търговския регистър и регистъра на юридическите лица с нестопанска цел.
- (2) Ако актът по ал. 1 бъде отменен, възстановяването на статута се извършва служебно.

Раздел II. Централен регистър

(отм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.)

Вписване в централния регистър

Чл. 45. (Отм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.)

Ежегоден контрол

Чл. 46. (Отм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.)

Текущ контрол

Чл. 47. (Отм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.)

Задължение за уведомяване

Чл. 47а. (Нов – ДВ, бр. 79 от 2006 г., отм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.)

Заличаване на вписването

Чл. 48. (Отм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.)

Повторно вписване

Чл. 49. (Отм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.)

Обжалване

Чл. 50. (Отм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.)

Глава четвърта. КЛОНОВЕ НА ЧУЖДЕСТРАННИ ЮРИДИЧЕСКИ ЛИЦА С НЕСТОПАНСКА ЦЕЛ (загл. изм. – ДВ, бр. 42 от 2005 г.)

Приложим закон за чуждестранните юридически лица с нестопанска цел

Чл. 51. (Отм. – ДВ, бр. 42 от 2005 г.)

Учредяване на клон (Загл. изм. – ДВ, бр. 42 от 2005 г.)

Чл. 52. (1) (Отм. – ДВ, бр. 42 от 2005 г.)

(2) Чуждестранно юридическо лице с нестопанска цел може да учреди клон в страната, ако целите му не противоречат на обществения ред и закона в Република България.

Преходни и Заключителни разпоредби

§ 1. (1) Заварените към датата на влизане на този закон в сила юридически лица с нестопанска цел запазват правоспособността си на юридически лица без да се регистрират по реда на този закон.

(2) Юридическите лица с нестопанска цел, които желаят да бъдат определени за осъществяване на общественополезна дейност, трябва да представят заявление за вписване в Централния регистър при Министерството на правосъдието в тригодишен срок от влизането на закона в сила. Статутът на юридически лица с нестопанска цел за осъществяване на общественополезна дейност се придобива от датата на вписване в централния регистър.

(3) Заявлението трябва да съдържа подлежащите на вписване обстоятелства по реда на чл. 45, ал. 2.

(4) (Изм. – ДВ, бр. 25 от 2002 г.) Заварените към датата на влизане в сила на закона сдружения и фондации са длъжни в срок до 31 декември 2002 г. да приведат уставите или учредителните си актове в съответствие със закона.

§ 2. (1) (Предишен текст на § 2 – ДВ, бр. 41 от 2001 г., изм. – ДВ, бр. 120 от 2002 г., доп. – ДВ, бр. 42 от 2009 г.) Организациите, които имат за цел извършването на политическа, синдикална и дейност, присъща на вероизповедание, както и читалищата, се уреждат с отделен закон.

(2) (Нова – ДВ, бр. 41 от 2001 г.) До влизането на закона по ал. 1 в сила регистрацията на нови синдикални организации, вписването на промени в подлежащи на регистрация обстоятелства на юридически лица на съществувачи синдикални организации, както и свързаните с това заварени съдебни производства, се извършват по реда на глава първа. Съдът вписва в регистъра данните по чл. 18, ал. 1, т. 1-3, 5-7 и 9 от закона.

§ 3. Този закон отменя чл. 134-154 от Закона за лицата и семейството (обн., ДВ, бр. 182 от 1949 г.; попр., бр. 193 от 1949 г.; изм., Изв., бр. 12 от 1951 г., бр. 12 и 92 от 1952 г., бр. 15 от 1953 г.; попр., бр. 16 от 1953 г.; изм., бр. 89

от 1953 г., бр. 90 от 1955 г., бр. 90 от 1956 г., бр. 50 от 1961 г., ДВ, бр. 23 от 1968 г., бр. 36 от 1979 г., бр. 41 от 1985 г., бр. 46 от 1989 г., бр. 20 от 1990 г., бр. 15 от 1994 г., бр. 67 от 1999 г.).

§ 4. В Закона за администрацията (обн., ДВ, бр. 130 от 1998 г.; бр. 8 от 1999 г. – Решение №2 на Конституционния съд от 1999 г.; изм., бр. 67 от 1999 г., бр. 64 от 2000 г.) чл. 22 се отменя.

§ 5. (1) Прекратяват се всички сдружения с нестопанска цел и всички фондации в уставите или учредителните актове, на които към влизане на този закон в сила е вписано, че имат за цел или задача да съдействат на Българската комунистическа партия, Отечествения фронт, Димитровския комунистически младежки съюз и техните правопреемници.

(2) Съдът обявява прекратяването по искане на прокурора или на всяко заинтересувано лице и назначава ликвидатори.

(3) Ликвидацията се извършва по реда на Търговския закон и следва да приключи в 6-месечен срок от назначаването на ликвидаторите.

(4) Имуществото, останало след удовлетворяване на кредиторите, се предава на държавата. То може да бъде предоставено по реда на чл. 44 на други юридически лица с нестопанска цел за осъществяване на общественополезна дейност.

§ 6. Законът влиза в сила от 1 януари 2001 г. и неговото изпълнение се възлага на министъра на правосъдието.

...

Законът е приет от XXXVIII Народно събрание на 21 септември 2000 г. и е подпечатан с официалния печат на Народното събрание.

**Преходни и Заключителни разпоредби
КЪМ ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА
ЗАКОНА ЗА КОРПОРАТИВНОТО ПОДОХОДНО ОБЛАГАНЕ
(обн. – ДВ, бр. 102 от 2005 г., в сила от 01.01.2006 г.)**

§ 36. Законът влиза в сила от 1 януари 2006 г., с изключение на § 30, т. 13 и § 33, които влизат в сила от деня на обнародването му в „Държавен вестник“.

**Преходни и Заключителни разпоредби
КЪМ ДАНЪЧНО-ОСИГУРИТЕЛНИЯ ПРОЦЕСУАЛЕН КОДЕКС
(обн. – ДВ, бр. 105 от 2005 г., в сила от 01.01.2006 г.)**

§ 88. Кодексът влиза в сила от 1 януари 2006 г., с изключение на чл. 179, ал. 3, чл. 183, ал. 9, § 10, т. 1, буква „д“ и т. 4, буква „в“, § 11, т. 1, буква „б“ и § 14, т. 12 от преходните и заключителните разпоредби, които влизат в сила от деня на обнародването на кодекса в „Държавен вестник“.

Преходни и Заключителни разпоредби
КЪМ АДМИНИСТРАТИВНОПРОЦЕСУАЛНИЯ КОДЕКС
(обн. – ДВ, бр. 30 от 2006 г., в сила от 12.07.2006 г.)

§ 142. Кодексът влиза в сила три месеца след обнародването му в „Държавен вестник“, с изключение на:

1. дял трети, § 2, т. 1 и § 2, т. 2 – относно отмяната на глава трета, раздел II „Обжалване по съдебен ред“, § 9, т. 1 и 2, § 11, т. 1 и 2, § 15, § 44, т. 1 и 2, § 51, т. 1, § 53, т. 1, § 61, т. 1, § 66, т. 3, § 76, т. 1–3, § 78, § 79, § 83, т. 1, § 84, т. 1 и 2, § 89, т. 1–4, § 101, т. 1, § 102, т. 1, § 107, § 117, т. 1 и 2, § 125, § 128, т. 1 и 2, § 132, т. 2 и § 136, т. 1, както и § 34, § 35, т. 2, § 43, т. 2, § 62, т. 1, § 66, т. 2 и 4, § 97, т. 2 и § 125, т. 1 – относно замяната на думата „окръжния“ с „административния“ и замяната на думите „Софийския градски съд“ с „Административния съд – град София“, които влизат в сила от 1 март 2007 г.;
2. параграф 120, който влиза в сила от 1 януари 2007 г.;
3. параграф 3, който влиза в сила от деня на обнародването на кодекса в „Държавен вестник“.

Преходни разпоредби
КЪМ ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА
ЗАКОНА ЗА ЮРИДИЧЕСКИТЕ ЛИЦА С НЕСТОПАНСКА ЦЕЛ
(обн. – ДВ, бр. 79 от 2006 г.)

§ 12. Юридическите лица с нестопанска цел, определени за извършване на общественополезна дейност, които не са вписани в Централния регистър при Министерството на правосъдието, подават заявление за вписване в едногодишен срок от влизането в сила на този закон.

Преходни и Заключителни разпоредби
КЪМ ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА
ЗАКОНА ЗА СЧЕТОВОДСТВОТО
(обн. – ДВ, бр. 105 от 2006 г., в сила от 01.01.2007 г.)

§ 61. Този закон влиза в сила от 1 януари 2007 г., с изключение на § 48, който влиза в сила от 1 юли 2007 г.

Преходни и Заключителни разпоредби
КЪМ ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА
ЗАКОНА ЗА ЮРИДИЧЕСКИТЕ ЛИЦА С НЕСТОПАНСКА ЦЕЛ
(обн. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.)

§ 23. (1) В срок три месеца от влизането в сила на този закон Министерският съвет приема правилник за организацията и дейността на Съвета за развитие на гражданското общество.

(2) В срок 6 месеца от влизането в сила на този закон Съветът за развитие на гражданското общество приема правила за допустимите дейности с обществена значимост за финансиране, условията, реда и механизми-

те за разходване на средствата, условията, реда и начина за набиране, оценка и подбор на проектни предложения, изискванията към изпълнението на дейностите и отчетността на лицата с одобрени за финансиране проекти, условията и реда за контрол върху изпълнението на проектите, финансирани със средствата по чл. 4, ал. 8.

(3) Средствата по чл. 4, ал. 8 се планират със закона за държавния бюджет на Република България за съответната година.

§ 24. Всички заварени към датата на влизането в сила на този закон юридически лица с нестопанска цел и клонове на чуждестранни юридически лица с нестопанска цел запазват правоспособността си на юридически лица, съответно на клонове и статута си в частна или в обществена полза.

§ 25. (1) Юридическите лица с нестопанска цел, вписани в регистъра на юридическите лица с нестопанска цел при окръжните съдилища, са длъжни да подадат заявление за пререгистрация по този закон в срок до 31 декември 2020 г. Държавна такса за пререгистрацията не се дължи.

(2) Пререгистрацията по ал. 1 се извършва чрез вписване в регистъра на юридическите лица с нестопанска цел към Агенцията по вписванията на юридическото лице с нестопанска цел и на съответните обстоятелства за него въз основа на заявление и удостоверение за актуалното състояние по регистрацията му, в което съдът посочва кода по БУЛСТАТ на юридическото лице, съответно клона на чуждестранното юридическо лице с нестопанска цел, издадено след датата на влизането в сила на закона и съдържащо пълни данни за актуалните вписани обстоятелства. В случаите на неприключили производства по вписвания по ал. 11 удостоверение се издава след извършване на вписването от съда. Сдруженията или фондациите представят вписания в съда актуален учредителен акт или устав, заверен от съда по регистрацията или от законния си представител.

(3) Пререгистрацията по ал. 1 се извършва и въз основа на акт на съдебен или на друг държавен орган и на частен съдебен изпълнител или въз основа на заявление на заинтересовано лице, когато са оправомощени по силата на закон да искат вписване, заличаване или обявяване в регистъра. В този случай Агенцията по вписванията изисква от окръжния съд по регистрацията на юридическото лице с нестопанска цел, съответно клона на чуждестранно юридическо лице с нестопанска цел, за които се иска вписване, заличаване или обявяване – издаването на удостоверение за актуалното състояние, съдържащо пълни данни за актуалните вписани обстоятелства, както и препис от актуалния учредителен акт или устав на юридическото лице с нестопанска цел, съответно клона на чуждестранно юридическо лице с нестопанска цел. След пререгистрирането по този ред на юридическото лице с нестопанска цел, което има клонове, Агенцията по вписванията незабавно изисква от съдилищата по седалището на всеки клон издаването на удостоверения за актуално състояние на клона и предоставяне на фирмените дела за сканиране на документите, отнасящи се за вписване на обстоятелствата за съответния клон.

(4) Съдът по регистрацията издава удостоверенията по ал. 2 и 3 в тридневен срок от поискването и незабавно служебно ги изпраща на Агенцията

по вписванията. Държавна такса за еднократно издаване на удостоверение не се дължи.

- (5) В случаите по ал. 2 и 3 съдът незабавно предоставя на Агенцията по вписванията достъп за снемане на електронен образ на цялото прономеровано фирмено дело. Снемането на електронния образ се извършва съвместно от служител на съда и представител на Агенцията по вписванията. Служителят на Агенцията по вписванията удостоверява с електронен подпис идентичността на сканираните документи на хартиен носител от фирменото дело с документите в електронна форма. След обработването и въвеждането от Агенцията по вписванията на електронно копие от фирменото дело в регистъра на юридическите лица с нестопанска цел съдът архивира фирменото дело.
- (6) В срока по ал. 1 справки и удостоверения от документите, въз основа на които са извършени вписванията, заличаванията или обявяванията на пререгистрираните юридически лица с нестопанска цел, съответно клонове на чуждестранни юридически лица с нестопанска цел, преди пререгистрацията се издават от Агенцията по вписванията в 14-дневен срок от поискването.
- (7) При пререгистрация по ал. 1 юридическото лице с нестопанска цел се вписва с досегашното си наименование.
- (8) Със заявлението за пререгистрация може да бъде подадено и заявление за вписване на ново обстоятелство, заличаване и обявяване, освен в случаите на преобразуване по чл. 12. За вписването на обстоятелство или за обявяването на акт се дължи съответната държавна такса.
- (9) След пререгистрацията по този ред на юридическото лице с нестопанска цел, което има клонове, Агенцията по вписванията незабавно изисква от съдилищата по седалището на всеки клон издаването на удостоверения за актуално състояние на клона и предоставяне на фирмените дела за сканиране на документите, отнасящи се за вписване на обстоятелствата за съответния клон.
- (10) При пререгистрацията юридическите лица с нестопанска цел и клоновете на чуждестранни юридически лица с нестопанска цел се изключват от регистър БУЛСТАТ и кодът по БУЛСТАТ става идентификационен код на юридическото лице с нестопанска цел, съответно на неговия клон.
- (11) Започналите до влизането в сила на този закон регистърни производства се приключват от съда по досегашния ред.
- (12) В срока по ал. 1 окръжните съдилища осигуряват право на всеки да преглежда регистрите на юридическите лица с нестопанска цел относно непререгистрираните юридически лица с нестопанска цел и документите, въз основа на които са извършени вписванията, и издават преписи от тях, както и удостоверения за актуално състояние.
- (13) До извършване на пререгистрацията по ал. 2 и 3 и при поискване в срока по ал. 1 съдът по регистрацията издава удостоверение за актуално състояние.

(14) Грешки и непълноти, допуснати от съда по регистрацията при вписвания или обявявания по делото на юридическото лице с нестопанска цел преди пререгистрацията му, се отстраняват от съда по регистрацията по реда на този закон въз основа на заявление от лице по чл. 15, ал. 1 от Закона за търговския регистър и регистъра на юридическите лица с нестопанска цел, в което се посочва допуснатата грешка или непълнота и се представят съответни документи, обосноваващи отстраняването ѝ. Съдът по регистрацията отстранява грешките и непълнотите и издава ново удостоверение по ал. 2. Държавна такса за издаване на удостоверение в този случай не се дължи.

§ 26. (1) В двумесечен срок от влизането в сила на този закон Централният регистър на юридическите лица с нестопанска цел за осъществяване на общественополезна дейност към Министерството на правосъдието предава безвъзмездно на Агенцията по вписванията структурирани данни в електронна форма за вписаните в Централния регистър юридически лица и клонове на чуждестранни юридически лица.

(2) Годишните доклади за дейността по чл. 40, ал. 3 на юридическите лица с нестопанска цел за осъществяване на общественополезна дейност, съответно на клонове на чуждестранни юридически лица с нестопанска цел за осъществяване на общественополезна дейност, вписани в Централния регистър към Министерството на правосъдието към датата на влизането в сила на този закон, се вписват, съответно обявяват във вида, в който са отразени в Централния регистър към момента на прехвърлянето на информацията към Агенцията по вписванията.

(3) Липсата на документи, както и наличието на непълноти или неточности в обстоятелствата или документите, вписани в Централния регистър по партида на юридическо лице с нестопанска цел за осъществяване на общественополезна дейност, съответно на клон на чуждестранно юридическо лице с нестопанска цел за осъществяване на общественополезна дейност, не са основания за отнемане на статута в обществената полза.

(4) До изтичането на срока по § 25, ал. 1 Министерството на правосъдието поддържа публична база данни на юридическите лица с нестопанска цел, осъществяващи дейност в обществена полза, които не са подали заявление за пререгистрация.

...

§ 40. Законът влиза в сила от 1 януари 2018 г.

...

Релевантни актове от Европейското законодателство:

РЕШЕНИЕ НА КОМИСИЯТА от 13.03.1998 г.

**за създаване на Консултативен комитет за кооперациите,
взаимоспомагателните дружества, асоциациите и фондациите (КВАФ)
(Текст, отнасящ се до ЕИП)**

**ЗАКОН ЗА ТЪРГОВСКИЯ РЕГИСТЪР И РЕГИСТЪРА НА
ЮРИДИЧЕСКИТЕ ЛИЦА С НЕСТОПАНСКА ЦЕЛ**
Загл. изм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.
(извадки)

В сила от 01.01.2008 г.

Обн. ДВ. бр.34 от 25 април 2006 г., изм. ДВ. бр.80 от 3 октомври 2006 г., изм. ДВ. бр.105 от 22 декември 2006 г., изм. ДВ. бр.53 от 30 юни 2007 г., изм. ДВ. бр.59 от 20 юли 2007 г., изм. ДВ. бр.104 от 11 декември 2007 г., изм. ДВ. бр.50 от 30 май 2008 г., изм. ДВ. бр.94 от 31 октомври 2008 г., изм. ДВ. бр.44 от 12 юни 2009 г., изм. ДВ. бр.101 от 28 декември 2010 г., изм. ДВ. бр.34 от 29 април 2011 г., изм. ДВ. бр.105 от 29 декември 2011 г., изм. и доп. ДВ. бр.25 от 27 март 2012 г., изм. ДВ. бр.38 от 18 май 2012 г., изм. и доп. ДВ. бр.99 от 14 декември 2012 г., доп. ДВ. бр.40 от 13 май 2014 г., изм. и доп. ДВ. бр.22 от 24 март 2015 г., изм. и доп. ДВ. бр.54 от 17 юли 2015 г., изм. ДВ. бр.95 от 8 декември 2015 г., изм. ДВ. бр.13 от 16 февруари 2016 г., **изм. и доп. ДВ. бр.74 от 20 септември 2016 г.**, изм. и доп. ДВ. бр.105 от 30 декември 2016 г., изм. ДВ. бр.85 от 24 октомври 2017 г.

Глава първа. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Предмет

Чл. 1. (Изм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) (1) Този закон урежда регистрацията, воденето, съхраняването и достъпа до търговския регистър и до регистъра на юридическите лица с нестопанска цел, както и действието на вписванията, заличаванията и обявяванията в тях.

(2) Този закон не се прилага по отношение на политическите партии и вероизповеданията, както и към синдикалните и работодателските организации.

Определение

Чл. 2. (Изм. – ДВ, бр. 34 от 2011 г., в сила от 01.01.2012 г.) (1) (Изм. и доп. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Търговският регистър и регистърът на юридическите лица с нестопанска цел е обща електронна база данни, съдържаща обстоятелствата, вписани по силата на закон, и актовете, обявени по силата на закон, за търговците и клоновете на чуждестранни търговци, юридическите лица с нестопанска цел и клоновете на чуждестранни юридически лица с нестопанска цел.

(2) Обстоятелствата и актовете по ал. 1 се обявяват без информацията, представляваща лични данни по смисъла на Закона за защита на личните данни, с изключение на информацията, за която със закон се изисква да бъде обявена.

(3) (Доп. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) За търговец и клон на чуждестранен търговец и за юридическо лице с нестопанска цел и клон на чуждестранно юридическо лице с нестопанска цел се води дело в електронна форма. В делото се прилагат заявленията, документите,

удостоверяващи вписаните обстоятелства, обявените актове и други документи, които могат да съдържат и лични данни за идентифицирането на лицата, представляващи или управляващи търговеца или юридическо-то лице с нестопанска цел.

Принципи

Чл. 2а. (Нов – ДВ, бр. 34 от 2011 г., в сила от 01.01.2012 г., изм. и доп. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Регистрацията, воденето, съхраняването и достъпът до търговския регистър и регистъра на юридическите лица с нестопанска цел се осъществяват при спазване на следните принципи:

1. публичност;
2. насърчаване използването на електронен документ и електронен подпис;
3. прилагане на еднакви критерии при равни условия по закон;
4. бързина и процесуална икономия на дейността по регистрацията.

Водене и съхраняване на търговския регистър

Чл. 3. (1) (Изм. и доп. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Търговският регистър и регистърът на юридическите лица с нестопанска цел се водят от Агенцията по вписванията към министъра на правосъдието, наричана по-нататък „агенцията“.

(2) (Изм. и доп. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Търговският регистър и регистърът на юридическите лица с нестопанска цел се съхраняват от агенцията по начин, който гарантира сигурността на съдържащата се в него информация.

(3) (Доп. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Агенцията осигурява автоматизирано подаване на информация за вписаните търговци, клонове на чуждестранни търговци, юридически лица с нестопанска цел и клоновете на чуждестранни юридически лица с нестопанска цел и свързаните с тях обстоятелства и обявените актове в търговския регистър и в регистъра на юридическите лица с нестопанска цел, на Националната агенция за приходите, както и на други субекти, определени със закон.

(4) (Нова – ДВ, бр. 22 от 2015 г., в сила от 01.01.2017 г., доп. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Агенцията осигурява оперативна съвместимост на търговския регистър и регистъра на юридическите лица с нестопанска цел в рамките на системата за взаимно свързване на централните, търговските и дружествените регистри, наричана по-нататък „система за взаимно свързване на регистрите“.

(5) (Нова – ДВ, бр. 54 от 2015 г.) За осъществяване на функциите си агенцията има право на безплатен достъп до данните в регистъра на населението, поддържан на национално ниво – Национална база данни „Население“.

Обмен на информация

Чл. 3а. (Нов – ДВ, бр. 22 от 2015 г., в сила от 01.01.2017 г.) (1) Агенцията по вписванията незабавно осигурява чрез системата за взаимно свързване на регистрите предоставянето на безплатна информация относно започ-

ването или прекратяването на производство по ликвидация на вписано в търговския регистър дружество, обявяването му в несъстоятелност и от-
носно заличаването му от регистъра.

(2) Агенцията по вписванията осигурява незабавно получаване на информацията чрез системата за взаимно свързване на регистрите относно започването или прекратяването на производство по ликвидация, обявяването в несъстоятелност и отнoсно заличаването на чуждестранно лице, регистрирало клон по чл. 17а от Търговския закон.

(3) Агенцията по вписванията предоставя чрез европейския портал за електронно правосъдие актуална информация относно законодателството на Република България, съгласно което трети лица могат да се позовават на вписаните обстоятелства и обявените актове в търговския регистър.

Подлежащи на вписване обстоятелства

Чл. 4. (Доп. – ДВ, бр. 22 от 2015 г., в сила от 24.03.2015 г., изм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) В търговския регистър и в регистъра на юридическите лица с нестопанска цел се вписват търговци, клонове на чуждестранни търговци, юридически лица с нестопанска цел и клоновете на чуждестранни юридически лица с нестопанска цел и свързаните с тях обстоятелства, за които е предвидено със закон, че подлежат на вписване.

Подлежащи на обявяване актове

Чл. 5. (Изм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) В търговския регистър и в регистъра на юридическите лица с нестопанска цел се обявяват актове, които се отнасят до търговците, клоновете на чуждестранни търговци, юридическите лица с нестопанска цел и до клоновете на чуждестранни юридически лица с нестопанска цел, за които е предвидено със закон, че подлежат на обявяване.

Задължение за заявяване и представяне

Чл. 6. (1) (Изм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Всеки търговец и всяко юридическо лице с нестопанска цел са длъжни да поискат да бъдат вписани в търговския регистър, съответно в регистъра на юридическите лица с нестопанска цел, като заявят подлежащите на вписване обстоятелства и представят подлежащите на обявяване актове.

(2) Всяко лице, което е задължено да заяви вписване на обстоятелства или да представи актове в търговския регистър, трябва да извърши това в 7-дневен срок от настъпването на обстоятелството, съответно от приемането на акта, освен ако със закон е определен друг срок.

(3) (Изм. – ДВ, бр. 105 от 2006 г., изм. – ДВ, бр. 95 от 2015 г., в сила от 01.01.2016 г., доп. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Актовете по чл. 38, ал. 1, 3 и 5 от Закона за счетоводството се заявяват и представят за обявяване в търговския регистър и регистъра на юридическите лица с нестопанска цел по реда и в сроковете, предвидени в Закона за счетоводството.

Действие на вписването

Чл. 7. (1) Вписаното обстоятелство се смята, че е станало известно на третите добросъвестни лица от момента на вписването. До изтичането на 15 дни от вписването то не може да се противопостави на трети лица, които докажат, че им е било невъзможно да го узнаят.

(2) Третите лица могат да се позовават на подлежащо на вписване обстоятелство, макар вписването още да не е извършено, освен ако закон изрично предвижда то да породи действие след вписването.

Действие на заличаването

Чл. 8. Зачичаването на вписването прекратява занапред действието на вписването.

Действие на обявяването

Чл. 9. (1) Обявяването дава публичност на обявления акт.

(2) Представените актове по чл. 5 се смята, че са станали известни на третите лица от момента на обявяването.

Доверие в търговския регистър и в регистъра на юридическите лица с нестопанска цел (Загл. доп. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.)

Чл. 10. (1) Трети добросъвестни лица могат да се позовават на вписването, както и на обявяването, дори ако вписаното обстоятелство, съответно обявеният акт, не съществува.

(2) Невписаните обстоятелства се смятат несъществуващи за третите добросъвестни лица.

Публичност

Чл. 11. (Изм. – ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 30.05.2008 г., изм. – ДВ, бр. 34 от 2011 г., в сила от 01.01.2013 г.) (1) (Изм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Търговският регистър и регистърът на юридическите лица с нестопанска цел са публични. Всеки има право на свободен и безплатен достъп до базата данни, съставляваща регистрите.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Агенцията по вписванията осигурява регистриран достъп до делото на търговеца или на юридическото лице с нестопанска цел.

(3) Достъпът по ал. 2 може да бъде предоставен в териториалните звена на агенцията след представяне на молба и документ за самоличност. Лицето, поискало достъп по електронен път, следва да се идентифицира чрез електронен подпис или чрез цифров сертификат, издаден от агенцията, а в случаите на служебен достъп – по реда на наредбата по чл. 12, ал. 4.

(4) (Нова – ДВ, бр. 22 от 2015 г., в сила от 01.01.2017 г.) Агенцията по вписванията осигурява свободен и безплатен достъп до вписаните обстоятелства и обявените актове и чрез системата за взаимно свързване на регистрите.

Такси

Чл. 12. (1) (Изм. – ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 30.05.2008 г.) Държавна такса по тарифа, одобрена от Министерския съвет, се заплаща за:

1. (доп. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) вписване и обявяване в търговския регистър и в регистъра на юридическите лица с нестопанска цел;
 2. издаване на удостоверение;
 3. извършване на писмена справка;
 4. (доп. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) запазване на фирма или наименование;
 5. заверено копие на хартиен носител от електронен образ на заявление или приложения към него;
 6. предоставяне на базата данни или част от нея.
- (2) (Нова – ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 30.05.2008 г., изм. – ДВ, бр. 34 от 2011 г., в сила от 01.01.2012 г.) За подадени по електронен път заявления размерът на таксите не може да надвишава 50 на сто от съответната такса, предвидена за подаване на заявления на хартиен носител.
- (3) (Предидшна ал. 2 – ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 30.05.2008 г., доп. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Агенцията предоставя специализирани услуги за автоматизиран достъп до търговския регистър и до регистъра на юридическите лица с нестопанска цел срещу такса по тарифата по ал. 1.
- (4) (Предидшна ал. 3 – ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 30.05.2008 г., изм. – ДВ, бр. 34 от 2011 г., в сила от 01.01.2012 г., доп. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Достъпът до търговския регистър и до регистъра на юридическите лица с нестопанска цел по служебен път на държавните органи, органите на местно самоуправление и местна администрация и лицата, на които е възложено упражняването на публична функция, е безплатен. Редът и начинът за осъществяване на достъп до търговския регистър и до регистъра на юридическите лица с нестопанска цел се уреждат с наредба на Министерския съвет.

Глава втора. РЕГИСТЪРНО ПРОИЗВОДСТВО

Заявление

- Чл. 13. (Изм. – ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 30.05.2008 г.) (1) Вписване, заличаване и обявяване се извършват въз основа на заявление по образец.
- (2) Заявлението съдържа:
1. данни за заявителя;
 2. (изм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) данни за търговеца, за клона на чуждестранен търговец, за европейско обединение по икономически интереси, за юридическото лице с нестопанска цел и за клона на чуждестранно юридическо лице с нестопанска цел, по чието дело се иска вписване, заличаване или обявяване;
 3. подлежащото на вписване обстоятелство, вписването, чието заличаване се иска, или подлежащия на обявяване акт;
 4. подпис на заявителя.

- (3) Когато заявлението се подава от лице по чл. 15, ал. 2, т. 2, данните на подателя се отразяват от служителя на агенцията в информационната система на регистъра и не са публични. Тези данни могат да се предоставят само по искане на заявителя или в случаите на съдебен спор.
- (4) (Изм. – ДВ, бр. 34 от 2011 г., в сила от 01.01.2012 г.) Към заявлението се прилага декларация, подписана от заявителя по чл. 15, ал. 1, т. 1, 2 и 3 или ал. 3, за истинността на заявените обстоятелства или за приемането на представените за обявяване актове.
- (5) Когато заявлението се подава от лице по чл. 15, ал. 2, т. 2, то представя декларация, че заявлението и приложените към него документи са предоставени от заявителя.
- (6) (Доп. – ДВ, бр. 34 от 2011 г., в сила от 01.01.2012 г.) Към заявлението се прилагат документите, съответно подлежащият на обявяване акт, съгласно изискванията на закона. Документите се представят в оригинал, заверен от заявителя препис или нотариално заверен препис. Заявителят представя и заверени преписи от актовете, подлежащи на обявяване в търговския регистър, в които личните данни, освен тези, които се изискват по закон, са заличени.
- (7) Заявленията и актовете на съда и на органите по чл. 14 на хартиен носител се подават в което и да е териториално звено на агенцията по седалищата на окръжните съдилища.
- (8) При приемането на заявлението се проверява самоличността на заявителя или подателя по чл. 15, ал. 2, т. 2.
- (9) Когато в заявлението или в приложените към него документи са посочени лични данни, които не се изискват по закон, се смята, че предоставилите ги лица са дали съгласието си за тяхното обработване от агенцията и за предоставянето на публичен достъп до тях.

Актове на съда, на други държавни органи и на частни съдебни изпълнители (Загл. изм. – ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 30.05.2008 г.)

Чл. 14. (Изм. – ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 30.05.2008 г.) В случаите, предвидени със закон, вписване, заличаване и обявяване се извършват незабавно въз основа на акт на съда, на друг държавен орган и на частен съдебен изпълнител. В тези случаи актът се изпраща на агенцията служебно.

Уведомления от регистри на държави членки

Чл. 14а. (Нов – ДВ, бр. 22 от 2015 г., в сила от 01.01.2017 г.) В случаите, предвидени със закон, вписване, заличаване и обявяване се извършват въз основа на уведомление, получено от регистър на държава членка чрез системата за взаимно свързване на регистрите.

Заявител

Чл. 15. (Изм. – ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 30.05.2008 г.) (1) Вписване, заличаване и обявяване могат да се заявяват от:

1. (доп. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) търговеца, съответно юридическото лице с нестопанска цел;

2. (нова – ДВ, бр. 34 от 2011 г., в сила от 01.01.2012 г.) прокуриста;
 3. (предишна т. 2 – ДВ, бр. 34 от 2011 г., в сила от 01.01.2012 г.) друго лице в предвидените по закон случаи;
 4. (предишна т. 3 – ДВ, бр. 34 от 2011 г., в сила от 01.01.2012 г.) адвокат с изрично пълномощно, съставено съгласно изискванията на Закона за адвокатурата, за представителство пред агенцията.
- (2) Заявление може да се подава от:
1. заявител по ал. 1;
 2. пълномощник с изрично писмено пълномощно.
- (3) (Доп. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Обявяването в търговския регистър и в регистъра на юридическите лица с нестопанска цел на актовете по чл. 6, ал. 3 може да се заяви и от съставителя на финансовите отчети по смисъла на Закона за счетоводството с нотариално заверено пълномощно.
- (4) Когато заявлението не се подава от заявител по ал. 1, т. 1 и 2, пълномощното се прилага към заявлението. Когато заявлението се подава по електронен път, се представя електронен образ на пълномощното.
- (5) Когато заявлението не се подава лично от заявител по ал. 1 и 3, подписът на заявителя трябва да е нотариално заверен.
- (6) При промяна в органите или в представителството обявяването се извършва от новоизбрания орган или представител по реда по ал. 1 и 5.

Хартиен носител

- Чл. 16. (1) (Доп. – ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 30.05.2008 г.) Заявленията, актовете на съда, на друг държавен орган и на частен съдебен изпълнител и жалбите, подадени на хартиен носител, се въвеждат в информационната система чрез снемане на електронен образ от тях и приложенията към тях документи. Идентичността на представените документи на хартиен носител с документите в електронна форма се удостоверява от служител на агенцията върху всяка страница.
- (2) До доказване на противното се смята, че електронният документ, създаден по посочения в ал. 1 начин, е идентичен с документа, подаден на хартиен носител.
- (3) (Изм. – ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 30.05.2008 г., изм. – ДВ, бр. 99 от 2012 г.) Представените от заявителя писмени документи по ал. 1 се съхраняват от агенцията за срок 10 години, считано от датата на вписването, заличаването или обявяването. След изтичане на 10-годишния срок за съхранение те могат да се унищожават, ако не подлежат на предаване в Националния архивен фонд. Редът и начинът за съхранение и унищожаване се определят от изпълнителния директор на агенцията.
- (4) (Изм. – ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 30.05.2008 г.) По документите подадени на хартиен носител не се правят справки и не се издават удостоверения, освен в случаите на съдебен спор.

Електронна форма

Чл. 17. (Изм. – ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 30.05.2008 г.) (1) (Изм. – ДВ, бр. 85 от 2017 г.) Агенцията осигурява възможност за приемане на документите по чл. 16, ал. 1 в електронна форма подписани с усъвършенстван електронен подпис, усъвършенстван електронен подпис, основан на квалифицирано удостоверение за електронни подписи, или квалифициран електронен подпис, съгласно изискванията на Регламент (ЕС) №910/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 23 юли 2014 г. относно електронната идентификация и удостоверителните услуги при електронни трансакции на вътрешния пазар и за отмяна на Директива 1999/93/ЕО (ОВ, L 257/73 от 28 август 2014 г.), наричан по-нататък „Регламент (ЕС) №910/2014“, и на Закона за електронния документ и електронните удостоверителни услуги.

(2) (Нова – ДВ, бр. 34 от 2011 г., в сила от 01.01.2012 г.) Заявленията за вписване и за заличаване на обстоятелства и заявленията за обявяване на актове се подават от акционерните дружества и командитните дружества с акции само по електронен път.

(3) (Предишна ал. 2 – ДВ, бр. 34 от 2011 г., в сила от 01.01.2012 г.) Когато се изисква подаването на документи с нотариална заверка, техният електронен образ се прилага към заявлението.

Език

Чл. 18. (1) Заявлението и приложенията към него се подават на български език.

(2) Документите по ал. 1 може да се представят и на всеки от официалните езици на Европейския съюз. В този случай документите се представят заедно със заверен превод на български език.

(3) (Доп. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) В случай на противоречие между текста на документа и превода на български език предимство има преводът на български език. Трети лица могат да се позовават на представения текст, освен ако търговецът, съответно юридическото лице с нестопанска цел докаже, че преводът на български език им е бил известен.

Разглеждане на заявленията

Чл. 19. (1) (Доп. – ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 30.05.2008 г.) Заявленията за вписване, заличаване и обявяване и актовете по чл. 14 се разглеждат от длъжностно лице по регистрацията по реда на постъпването им.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 34 от 2011 г., в сила от 01.01.2012 г., изм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Длъжностното лице по регистрацията се произнася по заявленията за вписване и за заличаване и по заявленията за обявяване на актове незабавно след изтичане на три работни дни от постъпването им в регистрите, освен ако със закон е предвидено друго.

(3) (Изм. – ДВ, бр. 34 от 2011 г., в сила от 01.01.2012 г., доп. – ДВ, бр. 54 от 2015 г., доп. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Заявленията

за вписване на първоначална регистрация на търговци се разглеждат до края на следващия работен ден от постъпването им в търговския регистър, като произнасянето се извършва незабавно след разглеждане на заявлението, освен в случаите по чл. 22, ал. 5. Заявленията за обявяване на годишните финансови отчети и доклади, когато това се изисква по закон, се разглеждат по реда на постъпването им отделно от другите заявления.

- (4) (Нова – ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 30.05.2008 г., доп. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Когато е постъпил за вписване или обявяване акт по чл. 14, по делото на търговеца, съответно на юридическото лице с нестопанска цел се разглеждат незабавно всички постъпили преди него и неразгледани заявления по реда на постъпването им.
- (5) (Нова – ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 30.05.2008 г.) Регистърното производство се спира въз основа на акт на съда на основание чл. 536 от Гражданския процесуален кодекс, както и в предвидени от Търговския закон случаи. В този случай преди това незабавно се разглеждат по реда на постъпването им всички заявления, постъпили преди заявлението, производството по което е спряно. Възобновяването се извършва незабавно при представяне на доказателства за отпадане на основанията за спиране.

Длъжностно лице по регистрацията

- Чл. 20. (1) (Доп. – ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 30.05.2008 г.) За длъжностно лице по регистрацията се назначава с конкурс при условията и по реда на Кодекса на труда лице, което има завършено висше юридическо образование, придобита юридическа правоспособност и юридически стаж не по-малко от 3 години.
- (2) (Изм. – ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 30.05.2008 г.) Длъжностното лице по регистрацията получава основно трудово възнаграждение, равно на възнаграждението на съдебен администратор в окръжен съд.
- (3) (Нова – ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 30.05.2008 г.) Длъжностното лице по регистрацията не може да работи по друго трудово правоотношение, освен като преподавател във висше училище.
- (4) (Нова – ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 30.05.2008 г., отм. – ДВ, бр. 94 от 2008 г., в сила от 01.01.2009 г.)
- (5) (Нова – ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 30.05.2008 г.) Времето, през което лицето е работило на длъжността по ал. 1, се зачита за юридически стаж.
- (6) (Предидшна ал. 3 – ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 30.05.2008 г.) Изпълнителният директор на Агенцията по вписванията е лице с висше юридическо образование и юридически стаж не по-малко от 5 години.

Обхват на проверката

Чл. 21. Длъжностното лице по регистрацията проверява дали:

1. (доп. – ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 30.05.2008 г.) е подадено заявление за исканото вписване, заличаване или обявяване при спазване на предвидените за това форма и ред;

2. (изм. – ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 30.05.2008 г., доп. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) заявеното обстоятелство подлежи на вписване и не е вписано или представеният акт подлежи на обявяване и не е обявен в търговския регистър и регистъра на юридическите лица с нестопанска цел;
3. заявлението изхожда от оправомощено лице;
4. към заявлението са приложени всички документи съгласно изискванията на закон, съответно подлежащият на обявяване акт;
5. (изм. и доп. – ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 30.05.2008 г.) съществуването на заявеното за вписване обстоятелство и съответствието му със закона се установяват от представените документи по т. 4 съответно дали подлежащият на обявяване акт отговаря по външните си белези на изискванията на закона;
6. (изм. – ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 30.05.2008 г.) е представена декларация по чл. 13, ал. 4;
7. (изм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) друго лице няма права върху фирмата или наименованието и те отговарят на изискванията на чл. 7, ал. 2 от Търговския закон при първоначално вписване или промяна на фирмата на търговец, съответно на чл. 7 от Закона за юридическите лица с нестопанска цел при първоначално вписване или промяна на наименованието на юридическо лице с нестопанска цел;
8. (нова – ДВ, бр. 105 от 2016 г.) документите, които по силата на закон се съставят с нотариално удостоверен подпис или с нотариално удостоверен подпис и съдържание, са въведени в базата данни на Информационната система по чл. 286 от Закона за нотариусите и нотариалната дейност, и дали представените документи съответстват на въведените данни за тях в Информационната система;
9. (предишна т. 8 – ДВ, бр. 105 от 2016 г.) е платена дължимата държавна такса.

Вписване, заличаване и обявяване

- Чл. 22. (1) Длъжностното лице по регистрацията извършва в съответния срок по чл. 19 вписване или заличаване на вписването, съответно обявяване на представения акт, когато са налице предвидените в чл. 21 изисквания.
- (2) (Доп. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Вписването и заличаването се извършват чрез последователно въвеждане на информация за съответното обстоятелство в търговския регистър и в регистъра на юридическите лица с нестопанска цел.
 - (3) (Доп. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Обявяването се извършва чрез пренасяне на съдържанието на представения акт в търговския регистър и в регистъра на юридическите лица с нестопанска цел във формат, подлежащ на автоматизирана обработка.
 - (4) (Нова – ДВ, бр. 34 от 2011 г., в сила от 01.01.2012 г., отм. – ДВ, бр. 25 от 2012 г.)

(5) (Нова – ДВ, бр. 25 от 2012 г., в сила от 01.06.2012 г., доп. – ДВ, бр. 54 от 2015 г., изм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Когато към заявлението за вписване, заличаване или обявяване на търговеца или юридическото лице с нестопанска цел не са приложени всички документи, които се изискват по закон, или когато не е платена дължимата държавна такса, длъжностното лице по регистрацията дава указания на заявителя за отстраняване на нередовността. Указанията се оповестяват по електронната партида на търговеца или юридическото лице с нестопанска цел, а когато е подадено заявление за регистрация на търговеца или юридическото лице с нестопанска цел – на електронната страница на агенцията, не по-късно от следващия работен ден от постъпването на заявлението в регистъра. В случаите, когато заявителят е посочил електронна поща, указанията се изпращат и на нея в срока по изречение второ. Заявителят може да изпълни дадените указания и да представи съответните документи чрез заявление по образец, определен с наредбата по чл. 31. Длъжностното лице постановява отказ, ако тези указания не са изпълнени до изтичането на срока по чл. 19, ал. 2.

Единен идентификационен код (Загл. изм. – ДВ, бр. 22 от 2015 г., в сила от 24.03.2015 г., изм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.)

Чл. 23. (Изм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) (1) Агенцията определя единен идентификационен код, наричан по-нататък „ЕИК“, задължителен за търговците и техните клонове, клоновете на чуждестранните търговци, юридическите лица с нестопанска цел и техните клонове, клоновете на чуждестранните юридически лица с нестопанска цел, вписани в регистъра, както и в случаите по глава втора „а“.

(2) Начинът за формиране на ЕИК за връзка с европейската платформа се определя с акт за изпълнение на Европейската комисия.

(3) Агенцията определя персонален идентификационен код, наричан „ПИК“, задължителен за други лица и структури, за които е предвидено със закон, че подлежат на вписване в регистъра.

(4) Идентификационният код по ал. 1 и 3 се определя при първоначалното вписване в регистъра и остава непроменен до заличаването.

(5) Начинът за формиране на идентификационния код по ал. 4 се определя с наредбата по чл. 31.

(6) Ако е посочен идентификационен код, съдът, държавните органи, органите на местното самоуправление и местната администрация и лицата, на които е възложено упражняването на публична функция, организации, предоставящи обществени услуги, включително банките, нямат право да изискват доказването на обстоятелства, вписани в търговския регистър и в регистъра на юридическите лица с нестопанска цел, и представянето на актове, обявени в търговския регистър. Забраната се прилага и за възложителите по чл. 5 от Закона за обществените поръчки, които са извън тези, изброени в изречение първо.

Отказ

Чл. 24. (1) Длъжностното лице по регистрацията постановява мотивиран отказ, когато не е налице някое от предвидените в чл. 21 изисквания. Отказът се връчва на заявителя незабавно след постановяването му по реда на Гражданския процесуален кодекс.

(2) Когато заявителят е посочил в заявлението, че желае да бъде уведомяван по електронен път, отказът се изпраща на посочения от него електронен адрес. В този случай потвърждаване на получаването на отказа не се изисква.

Обжалване

Чл. 25. (1) (Доп. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Отказът подлежи на обжалване пред окръжния съд по седалището на търговеца или клона на чуждестранен търговец, юридическото лице с нестопанска цел или клона на чуждестранно юридическо лице с нестопанска цел в 7-дневен срок от връчването му.

(2) (Доп. – ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 30.05.2008 г.) Жалбата се подава чрез агенцията. Агенцията изпраща незабавно на съда подадената жалба заедно с приложенията към нея, постановения отказ, заявлението и приложенията към него, както и доказателства за връчването му.

(3) При липса на технологична възможност на съда да приеме по електронен път документите, посочени в ал. 2, те се възпроизвеждат на хартиен носител и се изпращат на съда, заверени от служител на агенцията.

(4) (Изм. – ДВ, бр. 59 от 2007 г., в сила от 01.03.2008 г.) Съдът разглежда жалбата в състав от един съдия в закрито заседание по реда на глава двадесет и първа „Обжалване на определенията“ от Гражданския процесуален кодекс. Решението на съда подлежи на обжалване в 7-дневен срок от съобщаването му пред съответния апелативен съд, чието решение е окончателно.

(5) (Доп. – ДВ, бр. 34 от 2011 г., в сила от 01.01.2012 г.) При отмяна на отказа съдът постановява решение, с което дава задължителни указания на агенцията да извърши исканото вписване, заличаване или обявяване. Съдът изпраща решението заедно с документите във връзка с вписването, заличаването или обявяването.

Ново заявление

Чл. 26. (Изм. – ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 30.05.2008 г.) (1) При отказ за извършване на исканото вписване, заличаване или обявяване заявителят може да подаде ново заявление за вписване, съответно заличаване, на същото обстоятелство или за обявяване на същия акт. Новото заявление се разглежда по реда на постъпването му.

(2) При подаване на новото заявление заявителят може да се ползва от представени вече документи, приложени към заявлението, по което е постановен отказ, като посочи номера на заявлението и вида на документите. В тези случаи заявителят представя и нова декларация по чл. 13, ал. 4.

Грешки и непълноти

Чл. 27. Грешки и непълноти, допуснати при вписване на обстоятелства, заличаване на вписвания или обявяване на актове, включително при несъответствие между данните, отразени в заявлението, и данните в приложенията към него, се отстраняват чрез ново вписване, съответно обявяване.

Отговорност (Загл. изм. – ДВ, бр. 105 от 2016 г.)

Чл. 28. (1) (Изм. – ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 30.05.2008 г., доп. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г., предишен текст на чл. 28 – ДВ, бр. 105 от 2016 г.) Агенцията отговаря за вредите, причинени от допуснати грешки и непълноти при пренасянето на информацията от заявлението или актовете по чл. 14 в търговския регистър и регистъра на юридическите лица с нестопанска цел. Такива грешки и непълноти се отстраняват служебно.

(2) (Нова – ДВ, бр. 105 от 2016 г.) Агенцията отговаря за вредите, причинени на физически и юридически лица от незаконосъобразни актове, действия или бездействия на длъжностни лица по регистрацията, по реда на Закона за отговорността на държавата и общините за вреди.

Защита срещу вписване

Чл. 29. (1) Всяко лице, което има правен интерес, както и прокурорът, може да предяви иск за установяване на нищожност или недопустимост на вписването, както и за несъществуване на вписано обстоятелство.

(2) (Доп. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Искът по ал. 1 се предявява пред окръжния съд по седалището на търговеца, съответно на клона на чуждестранен търговец, юридическото лице с нестопанска цел, съответно клона на чуждестранно юридическо лице с нестопанска цел, относно когото е извършено вписването.

Заличаване на вписването

Чл. 30. (1) (Доп. – ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 30.05.2008 г.) Ако искът по чл. 29 бъде уважен, заличаването на вписването се извършва от агенцията по реда на чл. 14, както и по искане на заинтересованото лице или на прокурора.

(2) (Доп. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) При отмяна на решение на орган на търговеца или на орган на юридическото лице с нестопанска цел, въз основа на което е извършено вписване, вписването се заличава по реда на ал. 1.

Наредба

Чл. 31. (1) (Доп. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Министърът на правосъдието издава наредба за воденето, съхраняването и достъпа до търговския регистър и до регистъра на юридическите лица с нестопанска цел.

(2) Наредбата определя образците на заявления, посочва изчерпателно приложенията към тях за всеки вид вписване, заличаване или обявяване.

не съгласно изискванията на закона, както и формата на електронните документи.

- (3) (Нова – ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 30.05.2008 г.) С наредбата се определя и редът за назначаването и възнаграждението на вещи лица за оценка на непарични вноски, ликвидатори и контрольори.

Глава втора „а“.

РЕГИСТЪРНО ПРОИЗВОДСТВО И РЕД ЗА ИЗДАВАНЕ НА УДОСТОВЕРЕНИЯ ЗА ЕВРОПЕЙСКИ ДРУЖЕСТВА, ЕВРОПЕЙСКИ ОБЕДИНЕНИЯ ПО ИКОНОМИЧЕСКИ ИНТЕРЕСИ, ЕВРОПЕЙСКИ КООПЕРАТИВНИ ДРУЖЕСТВА И ПРИ ПРЕОБРАЗУВАНЕ С УЧАСТИЕ НА ДРУЖЕСТВА ОТ ДЪРЖАВИ ЧЛЕНКИ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ, ИЛИ ДРУГИ ДЪРЖАВИ – СТРАНИ ПО СПОРАЗУМЕНИЕТО ЗА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (нова – ДВ, бр. 104 от 2007 г., в сила от 01.01.2008 г.)

Вписване и обявяване

Чл. 31а. (Нов – ДВ, бр. 104 от 2007 г., в сила от 01.01.2008 г.) (1) (Доп. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) В търговския регистър и в регистъра на юридическите лица с нестопанска цел се вписват:

1. европейските дружества по смисъла на Регламент (ЕО) №2157/2001 на Съвета относно Устава на европейското дружество (SE), наричан по-нататък „Регламент (ЕО) №2157/2001“, със седалище в Република България и техните клонове;
2. европейските кооперативни дружества по смисъла на Регламент (ЕО) 1435/2003 на Съвета относно устава на Европейското кооперативно дружество (SCE), наричан по-нататък „Регламент (ЕО) №1435/2003“, със седалище в Република България и техните клонове;
3. европейските обединения по икономически интереси по смисъла на Регламент (ЕИО) №2137/85 на Съвета от 25 юли 1985 г. относно Европейското обединение по икономически интереси (ЕОИИ), наричан по-нататък „Регламент (ЕИО) №2137/85“, със седалище в Република България и подразделенията в Република България на подразделения на европейските обединения по икономически интереси със седалище в друга държава.

(2) (Доп. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) В търговския регистър и в регистъра на юридическите лица с нестопанска цел се вписват подлежащите на вписване обстоятелства при преобразуване с участие на дружества от държави – членки на Европейския съюз, или други държави – страни по Споразумението за Европейското икономическо пространство. Вписват се и обстоятелствата и промените в тях относно лицата по ал. 1 и техните клонове и подразделения.

(3) (Доп. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) В търговския регистър и в регистъра на юридическите лица с нестопанска цел се обявяват актовете, които се отнасят до лицата по ал. 1 и техните клонове и подразделения.

Проверка при учредяване на европейско дружество и европейско кооперативно дружество със седалище в Република България

Чл. 31б. (Нов – ДВ, бр. 104 от 2007 г., в сила от 01.01.2008 г.) (1) Когато чрез сливане или вливане се учредява европейско дружество със седалище в Република България, длъжностното лице по регистрацията вписва европейското дружество, след като установи, че:

1. са спазени изискванията на Регламент (ЕО) №2157/2001 относно учредяването му;
2. преобразуващите се дружества със седалище в Република България са изпълнили изискванията на този регламент, и
3. са спазени приложимите разпоредби на българското законодателство относно акционерното дружество.

(2) При вписване учредяването на европейско кооперативно дружество със седалище в Република България длъжностното лице по регистрацията проверява и дали сливащите се кооперации със седалище в Република България са спазили изискванията на Регламент (ЕО) №1435/2003.

Удостоверения за законосъобразност относно европейско дружество и европейско кооперативно дружество

Чл. 31в. (Нов – ДВ, бр. 104 от 2007 г., в сила от 01.01.2008 г.) (1) Когато чрез сливане или вливане се учредява европейско дружество със седалище в друга държава членка, длъжностното лице по регистрацията издава удостоверение по чл. 25, ал. 2 от Регламент (ЕО) №2157/2001 за законосъобразността на сливането или вливането по отношение на преобразуващо се дружество със седалище в Република България и го обявява служебно.

(2) При преместване в друга държава членка на европейско дружество със седалище в Република България длъжностното лице по регистрацията издава удостоверение по чл. 8, ал. 8 от Регламент (ЕО) №2157/2001 за законосъобразността на действията по преместване на седалището и го обявява служебно.

(3) При учредяване на европейско кооперативно дружество чрез сливане или вливане длъжностното лице по регистрацията издава удостоверение по чл. 29, ал. 2 от Регламент (ЕО) №1435/2003 за законосъобразността на сливането по отношение на сливаща се кооперация със седалище в Република България и го обявява служебно.

(4) При преместване в друга държава членка на европейско кооперативно дружество със седалище в Република България длъжностното лице по регистрацията издава удостоверение по чл. 7, ал. 8 от Регламент (ЕО) №1435/2003 за законосъобразността на действията по преместване на седалището и го обявява служебно.

(5) При издаване на удостоверение по ал. 1-4 длъжностното лице по регистрацията служебно проверява дали дружеството или кооперацията със седалище в Република България притежава земя.

Удостоверение за законосъобразност при преобразуване

Чл. 31 г. (Нов – ДВ, бр. 104 от 2007 г., в сила от 01.01.2008 г.) (1) Когато са спазени изискванията на глава шестнадесета, раздел V от Търговския закон, както и всички изисквания на закона относно вземането на решението за преобразуване, длъжностното лице по регистрацията издава исканото удостоверение не по-рано от 14 дни след постъпване на искането и го обявява служебно. Длъжностното лице по регистрацията служебно проверява дали преобразуващо се дружество със седалище в Република България притежава земя.

(2) Предявяването на иск за парично уравниване от съдружник или акционер по чл. 263р от Търговския закон или подаването на уведомление за напускане по чл. 263с от Търговския закон не е пречка за издаване на удостоверението по ал. 1, но длъжностното лице по регистрацията отбелязва в удостоверението съответните обстоятелства.

Отказ за издаване на удостоверение

Чл. 31д. (Нов – ДВ, бр. 104 от 2007 г., в сила от 01.01.2008 г.) В случай на отказ да се издаде удостоверение по чл. 31в или 31г се прилага чл. 25. Влезният в сила отказ се обявява.

Уведомяване

Чл. 31е. (Нов – ДВ, бр. 104 от 2007 г., в сила от 01.01.2008 г.) (1) В срок до един месец след вписването на европейско дружество и на европейско обединение по икономически интереси Агенцията по вписванията служебно изпраща съобщение за публикуване в „Официален вестник“ на Европейския съюз с данни за наименованието, номера, датата и мястото на вписването, седалището и предмета на дейност на европейското дружество, съответно на европейското обединение по икономически интереси. Такова съобщение се изпраща и при заличаване на европейското дружество и на европейското обединение по икономически интереси от търговския регистър.

(2) (Доп. – ДВ, бр. 22 от 2015 г., в сила от 01.01.2017 г.) Незабавно след вписване на преобразуване по чл. 265м от Търговския закон Агенцията по вписванията уведомява за това регистрите, в които са вписани преобразуващите се дружества със седалище в друга държава членка, чрез системата за взаимно свързване на регистрите.

Глава трета. ПУБЛИЧНОСТ

Справки

Чл. 32. (1) (Доп. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Всеки може да иска и извършва справка за наличието или липсата на вписано обстоятелство или обявен акт в търговския регистър и регистъра на юридическите лица с нестопанска цел.

(2) Справки в търговския регистър може да се извършват по:

1. (изм. – ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 30.05.2008 г., изм. – ДВ, бр. 22 от 2015 г., в сила от 24.03.2015 г.) фирмата, или Идентификационния код на търговеца или клона на чуждестранен търговец;
2. (доп. – ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 30.05.2008 г., изм. – ДВ, бр. 22 от 2015 г., в сила от 24.03.2015 г.) името или ЕГН, съответно фирмата, или Идентификационния код на съдружника или едноличния собственик на капитала;
3. (доп. – ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 30.05.2008 г., изм. – ДВ, бр. 22 от 2015 г., в сила от 24.03.2015 г.) името или ЕГН, съответно фирмата, или Идентификационния код на член на органите на юридическо лице – търговец.
- (3) (Нова – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Справки в регистъра на юридическите лица с нестопанска цел относно юридически лица с нестопанска цел може да се извършват по:
 1. наименованието или ЕИК на юридическото лице с нестопанска цел или клона на чуждестранно юридическо лице с нестопанска цел;
 2. името или ЕГН, съответно фирмата, наименованието или ЕИК на учредителя, член на управителния орган или представляващия на юридическото лице с нестопанска цел.
- (4) (Предишна ал. 3, изм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) В делото на отделния търговец, съответно на клон на чуждестранен търговец, на юридическо лице с нестопанска цел или на клон на чуждестранно юридическо лице с нестопанска цел и на неговите праводатели и правоприемници може да се извършват справки по всяко вписано обстоятелство или обявен акт.

Съдържание на справките и удостоверенията

- Чл. 33. (1) (Доп. – ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 30.05.2008 г., изм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Справките и удостоверенията могат да съдържат извлечение от регистрите или копия от електронния образ на документите, въз основа на които са извършени вписванията, заличаванията или обявяванията. Справките и удостоверенията не могат да съдържат лични данни, които не са предмет на вписване или обявяване.
- (2) (Изм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Удостоверения се издават и относно това, че за определен търговец, клон на чуждестранен търговец, юридическо лице с нестопанска цел или клон на чуждестранно юридическо лице с нестопанска цел определено обстоятелство не е вписано.
- (3) Справките са устни и писмени.
- (4) Удостоверенията са официални документи.
- (5) (Нова – ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 30.05.2008 г., изм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Копия от документи, съдържащи се в делото на отделен търговец или на юридическо лице с нестопанска цел, заверени от длъжностните лица, имат силата на официални преписи.

Извършване на справки и издаване на удостоверения

Чл. 34. (1) Справки се извършват и удостоверения се издават незабавно във всяко териториално звено на агенцията.

(2) (Доп. – ДВ, бр. 22 от 2015 г., в сила от 01.01.2017 г.) Агенцията осигурява възможност за извършване на справки чрез отдалечен достъп, както и издаването на писмени справки и удостоверения в електронна форма и предаването им по електронен път. Извършването на справки чрез отдалечен достъп може да се осъществява и чрез системата за взаимно свързване на регистрите.

(3) (Нова – ДВ, бр. 44 от 2009 г., доп. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Документите по чл. 33, ал. 1 и 2 могат да се издават и от нотариус, който удостоверява датата и часа на изготвянето им и съответствието им със записите в търговския регистър и в регистъра на юридическите лица с нестопанска цел.

Глава четвърта. ЗАПАЗВАНЕ НА ФИРМА И НАИМЕНОВАНИЕ (загл. изм. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.)

Запазване на фирма и наименование (Загл. доп. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.)

Чл. 35. (1) (Доп. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Всеки може да запази фирма на търговеца или наименование на юридическото лице с нестопанска цел преди подаване на заявление за вписване.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 30.05.2008 г., доп. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Запазването се извършва въз основа на заявление по образец, в което се посочва заинтересованото лице, в чиято полза е запазването чрез незабавно отразяване в търговския регистър и регистъра на юридическите лица с нестопанска цел по реда на постъпването на заявлението.

(3) (Доп. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) По всяко заявление се извършва проверка дали друго лице няма права върху фирмата или наименованието и дали е платена дължимата държавна такса.

Действие на запазването (Загл. изм. – ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 30.05.2008 г.)

Чл. 36. (Изм. – ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 30.05.2008 г.) (1) (Изм. и доп. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Запазването има действие 6 месеца и е пречка друг търговец или юридическо лице с нестопанска цел да бъдат вписани в съответния регистър под същата фирма или наименование. Действието на запазването се продължава до приключването на производството по обжалване на отказа за вписване.

(2) В случай, че в срока по ал. 1 е подадено ново заявление за вписване, запазването има действие до приключване на производството по регистрация.

Забрана за прехвърляне

Чл. 37. (Изм. и доп. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Запазената фирма и наименование са неотчуждими и непрехвърлими.

Глава пета. ФИНАНСИРАНЕ НА ТЪРГОВСКИЯ РЕГИСТЪР И НА РЕГИСТЪРА НА ЮРИДИЧЕСКИТЕ ЛИЦА С НЕСТОПАНСКА ЦЕЛ (загл. доп. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.)

Принцип на самофинансиране

Чл. 38. (1) (Доп. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Финансирането на дейностите по водене, съхраняване и развитие на търговския регистър и на регистъра на юридическите лица с нестопанска цел се осигурява от таксите по този закон, както и със средства от национални, регионални и международни програми и проекти и международни споразумения.

(2) (Доп. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Приходите от такси по този закон се използват само за финансиране на воденето, съхраняването и развитието на търговския регистър и на регистъра на юридическите лица с нестопанска цел.

(3) (Доп. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Когато средствата по ал. 1 не са достатъчни за финансиране на дейностите по водене и съхраняване на търговския регистър и на регистъра на юридическите лица с нестопанска цел, необходимите средства се осигуряват чрез субсидия от бюджета на Министерството на правосъдието.

(4) (Доп. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) Превишаването на приходите от таксите по този закон над разходите за финансиране на дейностите по водене и съхраняване на търговския регистър и на регистъра на юридическите лица с нестопанска цел е основание за намаляване размера на таксите за следващата финансова година.

Развитие на регистъра

Чл. 39. (Изм. – ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 30.05.2008 г., отм. – ДВ, бр. 38 от 2012 г., в сила от 01.07.2012 г.)

Глава шеста. АДМИНИСТРАТИВНО НАКАЗАТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Нарушения и глоби

Чл. 40. (1) Лице, което е задължено, но не заяви вписване на обстоятелство по чл. 4 или не представи акт по чл. 5 в определения от закон срок, се наказва с глоба от 500 до 1000 лв.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 105 от 2006 г., отм. – ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 30.05.2008 г.)

(3) Ако след като е наказано с глоба, задълженото лице не заяви вписване или не представи актовете в определения срок, то се наказва с глобите по ал. 1 и 2 всеки месец до извършване на действията.

(4) (Доп. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.) С глобите по ал. 1 и 3 се наказва и длъжностно лице от агенцията, което, след като е длъжно,

не извърши необходимото вписване, заличаване или обявяване в търговския регистър и в регистъра на юридическите лица с нестопанска цел или не постанови отказ.

- (5) (Изм. – ДВ, бр. 22 от 2015 г., в сила от 01.01.2017 г.) За нарушение на чл. 23, ал. 6 виновните длъжностни лица се наказват с глоба от 100 до 500 лв.

Установяване на нарушения и налагане на глоби

Чл. 41. (1) Нарушенията се установяват с актове, съставени от длъжностни лица, определени от изпълнителния директор на агенцията, а наказателните постановления се издават от изпълнителния директор на агенцията или от оправомощени от него длъжностни лица.

- (2) Установяването на нарушенията, издаването, обжалването и изпълнението на наказателните постановления се извършват по реда на Закона за административните нарушения и наказания.

Допълнителни разпоредби

§ 1. (Изм. – ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 30.05.2008 г.) По смисъла на този закон:

1. „Електронен път“ е предаването на данни в цифрова форма, при което се използват устройства за електронна обработка, включително цифрово компресиране и съхраняване на информацията, като преносът се осъществява чрез използването на проводник, радиовълни, оптически, електромагнитни или други средства.
2. „Организация, предоставяща обществени услуги“ е всяка организация, независимо от правната форма на учредяването ѝ, която предоставя една или повече образователни, здравни, водоснабдителни, канализационни, топлоснабдителни, електроснабдителни, газоснабдителни, телекомуникационни, пощенски или други подобни услуги, предоставяни за задоволяване на обществени потребности, включително като търговска дейност, по повод на чието предоставяне могат да се извършват административни услуги.
3. „Лица, осъществяващи публични функции“ са нотариусите, частните съдебни изпълнители, държавните и общинските учебни заведения, държавните и общинските лечебни заведения и други лица и организации, чрез които държавата упражнява своите функции и на които това е възложено със закон.
4. (нова – ДВ, бр. 34 от 2011 г., в сила от 03.05.2011 г., отм. – ДВ, бр. 99 от 2012 г.).

Преходни и Заключителни разпоредби

§ 2. (В сила от 25.04.2006 г.) (1) Министерският съвет и областните управители най-късно до 1 юли 2006 г. предоставят сгради или помещения на агенцията за нуждите на водените от нея регистри.

(2) До осигуряването на сградите по ал. 1 Висшият съдебен съвет предоставя на агенцията помещенията в окръжните съдилища за водените от тях регистри.

...

§ 54. Министерският съвет в срок до 1 октомври 2006 г. внася в Народното събрание проекти на закони за изменение и допълнение на законите, чиито разпоредби трябва да бъдат приведени в съответствие с този закон.

§ 55. Подзаконовите нормативни актове по прилагането на този закон се приемат в срока на влизането в сила на закона.

§ 56. (Изм. – ДВ, бр. 80 от 2006 г., в сила от 03.10.2006 г., изм. – ДВ, бр. 53 от 2007 г., в сила от 30.06.2007 г.) Този закон влиза в сила от 1 януари 2008 г., с изключение на § 2 и § 3, които влизат в сила от деня на обнародването на закона в „Държавен вестник“.

§ 57. Изпълнението на закона се възлага на Министерския съвет и на Висшия съдебен съвет.

...

Законът е приет от 40-ото Народно събрание на 24 март 2006 г. и на 20 април 2006 г. и е подпечатан с официалния печат на Народното събрание.

...

Преходни и Заключителни разпоредби
КЪМ ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА
ЗАКОНА ЗА ЮРИДИЧЕСКИТЕ ЛИЦА С НЕСТОПАНСКА ЦЕЛ
(обн. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 01.01.2018 г.)

§ 40. Законът влиза в сила от 1 януари 2018 г.

Релевантни актове от Европейското законодателство

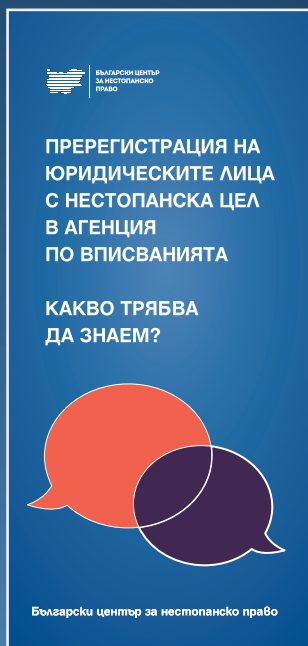
ДИРЕКТИВА 2012/17/ЕС НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 13 юни 2012 година за изменение на Директива 89/666/ЕИО на Съвета и директиви 2005/56/ЕО и 2009/101/ЕО на Европейския парламент и на Съвета по отношение на взаимното свързване на централните, търговските и дружествените регистри.

**ТАРИФА ЗА ДЪРЖАВНИТЕ ТАКСИ,
СЪБИРАНИ ОТ АГЕНЦИЯТА ПО ВПИСВАНИЯТА
(извадки)**

Приета с ПМС №243 на 14.11.2005, в сила от 25.11.2005, с последни изменения и допълнения, обнародвани в Държавен вестник, бр. 99 от 12.12.2017 г.

ПО ЗАЯВЛЕНИЕ ЗА:	ДЪРЖАВНА ТАКСА:
Първоначална регистрация на: • Сдружение или на фондация; • Клон на сдружение или на фондация; • Клон на чуждестранно ЮЛНЦ.	50 лв. (на хартиен носител) или 25 лв. (по електронен път)
Промяна на вписани обстоятелства на: • Сдружение или на фондация; • Клон на сдружение или на фондация; • Клон на чуждестранно ЮЛНЦ.	30 лв. (на хартиен носител) или 15 лв. (по електронен път)
Обявяване на актове на: • Сдружение или на фондация; • Клон на сдружение или на фондация; • Клон на чуждестранно ЮЛНЦ.	40 лв. (на хартиен носител) или 20 лв. (по електронен път)
Запазване на наименование на: • Сдружение или на фондация; • Клон на сдружение или на фондация; • Клон на чуждестранно ЮЛНЦ.	40 лв. (на хартиен носител) или 20 лв. (по електронен път)
Издаване на удостоверение или на заверено копие на хартиен носител от електронен образ на заявление или приложения към него, както и за извършване на писмена справка за: • Сдружение или за фондация; • Клон на сдружение или на фондация; • Клон на чуждестранно ЮЛНЦ.	5 лв. за първа страница и по 2 лв. за всяка следваща
Предоставяне на оригинални електронни документи за: • Сдружение или за фондация; • Клон на сдружение или на фондация; • Клон на чуждестранно ЮЛНЦ.	2,50 лв. за първа страница и по 1,50 лв. за всяка следваща

Други публикации по темата:

Български център за нестопанско право
1000 София, България, ул. „Христо Белчев“ 3
тел.: (+359 2) 981 66 17; (+359) 888 51 99 91
ел. поща: info@bcnl.org www.bcnl.org

 Български център за нестопанско право-БЦНП